

UNIVERZA V NOVI GORICI
FAKULTETA ZA ZNANOSTI O OKOLJU

**IZHODIŠČA ZA CELOVITO PRESOJO VPLIVOV NA
OKOLJE ZA PROSTORSKI NAČRT OBČINE - PRIMER
OBČINE AJDOVŠČINA**

DIPLOMSKO DELO

Tereza MOZETIČ

Mentor: doc. dr. Mojca Golobič

Nova Gorica, 2008

ZAHVALA

Za strokovno pomoč in sodelovanje se zahvaljujem mentorici doc. dr. Mojci Golobič. Posebna zahvala gre podjetju iz Ajdovščine za svetovanje ter strokovno pomoč. Zahvaljujem se tudi občini Ajdovščina za priskrbljen večji del potrebne dokumentacije. Rada bi se zahvalila tudi staršem in fantu, ki so mi zaupali ter moralno vzpodbujali v času študija in v času pisanja diplome.

POVZETEK

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt), ki je začel veljati marca 2007, uvaja nove prostorske akte na državni in občinski ravni. Med zakonsko dokumentacijo spada tudi postopek strateške presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju: SPVO), katerega namen je ugotoviti skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike, oceniti njegove vplive na okolje, naravo, človekovo zdravje, kulturno dediščino in oblikovati učinkovite ukrepe za omilitev vplivov, ki se jih vključi v prostorski načrt, da bodo njegovi vplivi sprejemljivi.

V prvem členu direktive 2001/42/ES evropskega parlamenta in sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje je navedeno, da je cilj te direktive zagotoviti visoko raven varstva okolja z izvedbo okoljske presoje nekaterih načrtov in programov, ki bodo verjetno znatno vplivali na okolje. Okoljska presoja se izvede med pripravo načrta ali programa, torej v zgodnjih fazah.

Pri tem se pojavi vprašanje izvedljivosti oz. problemov, ki jih odpira ideja ob sočasni izdelavi prostorskega načrta in presoje, ki je seveda smiselna z vidika cilja presoje (torej optimizacije prostorskega načrta), odpira pa nekatera metodološka vprašanja. V izbranem primeru (občina Ajdovščina) se je pokazalo, da je v začetnih fazah priprave prostorskega načrta veliko pomanjkanje podatkov, ki ovirajo učinkovito povezovanje strateške presoje in postopka priprave prostorskega načrta za občino Ajdovščina od najzgodnejših načrtovalnih faz (korakov).

Zato sem v diplomski raziskovali problem pomanjkanja podatkov (pomanjkanje podatkov zaradi neskladnosti ali abstraktnosti ciljev prostorskega načrta in okoljske politike, pomanjkanje podatkov o prostorskem načrtu, projektih znotraj njega in okolju in pomanjkanje podatkov za iskanje alternativnih lokacij za izvedbo prostorskega načrta) in ugotavljala, kako problem pomanjkanja podatkov vpliva na kakovost izvedbe kasnejšega postopka presoje in na kakovost prostorskega načrta. Nadalje sem podala predloge za uspešno reševanje tega problema (modeli ranljivosti in hipoteza o spremembi odnosa do Nature 2000 so koristni elementi v okviru SPVO).

Prišla sem do zaključka, da se kljub pomanjkanju podatkov, vendarle da opraviti nekaj koristnih elementov SPVO. S postavitvijo hipoteze pa sem pridobila boljše lokacijske možnosti za izvedbo projektov, ki prej niso bile izvedljive.

Ključne besede: celovita presoja vplivov na okolje, občinski prostorski načrt, modeli ranljivosti prostora, občina Ajdovščina.

SUMMARY

Spatial Planning Act (SP Act), that came into force in March 2007, introduced new spatial acts on the state and community level. Strategic environmental assessment procedure (in continuation: SPVO) also takes part of the legal documents. Its main objectives are the following: determining the according of the spatial planning aims with those of environmental policy, appraising its influences on the environment, on the nature, human health and cultural heritage, as well as forming the effective measures for impacts mitigation, that have to be introduced in the spatial plan in order, to make its influences acceptable.

In the first article of the Directive 2001/42/EC of the European parliament and of the council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment it is stated, that the objective of the directive involves a high level of the environmental protection with the implementation of the environmental assessment of several plans and programmes, which will probably have a considerable influence on the environment. Environmental assessment has to be carried out during the initial stage of preparative arrangements of a certain plan or programme.

The idea of a simultaneous execution of the environmental plan and the assessment, raises some additional questions on its implementation. However it is reasonable from the assessment point of view (i.e. optimization of spatial plan), yet it opens some further inquiries on its methodology. In the following example (Ajdoščina community) it has been proved, that there was a great lack of the data, which have represented an obstacle to the effective coordinating of strategic assessment and procedure for preparing the spatial act for the community of Ajdoščina since the earliest planning stages (steps).

In my theses I have carried out a research on the problem of the shortage of information (lacking of the data due to incompatibility or abstractness of the objectives concerning the spatial plan and the environmental policy, missing several data on spatial act, on different projects within it and the environment and lacking data for finding out alternative locations in order to carry out the spatial plan). I have realised how the problem of insufficient information could influence the quality of implementation of the later on procedure of assessment, as well as the quality of the spatial plan itself. Then I drew up some proposals for a successful realization of this problem (spatial models to predict vulnerability and a hypothesis to modify a relation to the Natura 2000 are useful elements within the procedure on the strategic environmental assessment).

I came to a conclusion, that in spite of the shortage of data, some useful elements of the strategic environmental assessment could be nevertheless stated. When setting up a hypothesis, I also acquired some better location possibilities for implementing the projects, which were not realised in the past.

Key words: integral environmental assessment, community spatial plan, models of spatial vulnerability, Ajdoščina community.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
CPVO	Celovita presoja vplivov na okolje
(C)ČN	(Centralna) čistilna naprava
ELES	Elektro Slovenija
Espoo	Konvencija o presoji čezmejnih vplivov na okolje
EU	Evropska unija
FGG	Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
GERK	Grafična enota rabe kmetijskih gospodarstev
IAH	International association of hydrogeologist
MEKK	Mednarodna evropska konvencija o krajini
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
NMV	Nadmorska višina
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
NPZV	Nacionalni program zdravstvenega varstva
OdSPRS	Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije
PP	Prostorski plan
PPP	Program, plan, politika
PRO	Prostorski razvoj občine
pSCI	Proposed Site of Community Importance (Direktiva o habitatih)
ReNPVO	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012
RePPRS	Resolucija o prometni politiki Republike Slovenije
RS	Republika Slovenija
SEA	Strategic Environmental Assessment
SPA	Special Protected Area (Direktiva o pticah)
SPRO	Strategija prostorskega razvoja občine
SPVO	Strateška presoja vplivov na okolje
UG	Uradno glasilo
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine)
Ur.l. RS	Uradni list Republike Slovenije
ZPNačrt	Zakon o prostorskem načrtovanju
ZRD	Zbirni register kulturne dediščine
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZV	Zakon o vodah
ZVKD	Zakon o varstvu kulturne dediščine
ZVO	Zakon o varstvu okolja
ZZG	Zavod za gozdove
WHO	World health organisation (Okoljski zdravstveni akcijski načrt za Evropo)

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev teme	1
1.2	Namen in cilj diplomske naloge	2
2	TEORETIČNE OSNOVE	3
2.1	Strateške presoje vplivov na okolje	3
2.1.1	Razvoj in namen SPVO	4
2.1.2	Zakonodaja SPVO	5
2.1.3	Pristopi in metode SPVO	6
2.1.3.1	<i>Pristopi k SPVO</i>	6
2.1.3.2	<i>Metode</i>	7
2.1.4	Načela priprave in stopnje postopka SPVO	8
2.1.4.1	<i>Načela</i>	8
2.1.4.2	<i>Postopek SPVO po slovenski Uredbi (CPVO)</i>	8
2.1.5	Slabosti in koristi SPVO	10
2.2	Prostorski akti	11
2.2.1	Prostorska zakonodaja	11
2.2.2	Občinski prostorski akti	11
2.2.2.1	<i>Občinski prostorski načrt</i>	11
2.2.2.2	<i>Občinski podrobni prostorski načrt</i>	11
3	PRAKTIČNI DEL	12
3.1	Predstavitev pristopa in uporabljene metode	12
3.2	Ugotavljanje potrebnosti izdelave ocene - screening	14
3.3	Določanje obsega in poudarkov - scoping	14
3.4	Izhodišča za SPVO za prostorski načrt občine Ajdovščina	15
3.4.1	Opis stanja okolja.....	15
3.4.1.1	<i>Lega občine Ajdovščina</i>	16
3.4.1.2	<i>Glavne geografske značilnosti</i>	16
3.4.1.3	<i>Tla in relief</i>	17
3.4.1.4	<i>Flora in favna</i>	17
3.4.1.5	<i>Naravni viri</i>	18
3.4.1.6	<i>Vode</i>	18
3.4.1.7	<i>Zrak</i>	18
3.4.1.8	<i>Bivalne kakovosti</i>	19
3.4.1.9	<i>Krajina</i>	19
3.4.1.10	<i>Zdravje ljudi</i>	19
3.4.2	Kazalci stanja okolja	19
3.4.3	Opis prostorskega načrta.....	20
3.4.4	Okoljski cilji	27
3.4.4.1	<i>Okoljski cilji prostorskega načrta občine Ajdovščina</i>	27
3.4.4.2	<i>Skladnost ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina s cilji okoljske politike (na državni in mednarodni ravni)</i>	28

3.5	Vrednotenje vplivov prostorskega načrta na okolje	37
3.5.1	Identifikacija vplivov vetrne elektrarne na okolje	38
3.5.1.1	<i>Opredelitev območja obdelave</i>	<i>38</i>
3.5.1.2	<i>Opredelitev projekta vetrne elektrarne</i>	<i>38</i>
3.5.1.3	<i>Opredelitev območja nad Podkrajem in Hrušico</i>	<i>39</i>
3.5.1.4	<i>Izbor modelov ranljivosti – matrika interakcij za vetrno elektrarno</i>	<i>40</i>
3.5.1.5	<i>Vplivi projekta vetrne elektrarne na posamezne sestavine okolja</i>	<i>42</i>
3.5.2	Identifikacija vplivov hitre proge na okolje	50
3.5.2.1	<i>Opredelitev območja obdelave</i>	<i>50</i>
3.5.2.2	<i>Opredelitev projekta hitre proge</i>	<i>50</i>
3.5.2.3	<i>Opredelitev območja med Dobravljami, Cesto in Vipavskim Križem</i>	<i>51</i>
3.5.2.4	<i>Izbor modelov ranljivosti – matrika interakcij za hitro progo</i>	<i>52</i>
3.5.2.5	<i>Vplivi projekta hitre proge na posamezne sestavine okolja</i>	<i>54</i>
3.5.3	Konceptualizacija modelov ranljivosti in opredelitev kriterijev vrednotenja	61
3.5.3.1	<i>Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva</i>	<i>61</i>
3.5.3.2	<i>Nabor relevantnih podatkov</i>	<i>66</i>
3.5.4	Vrednotenje	68
4	REZULTATI IN RAZPRAVA	70
4.1	Rezultati	70
4.1.1	Rezultati posamičnih modelov ranljivosti za projekt vetrne elektrarne	70
4.1.2	Rezultati posamičnih modelov ranljivosti za projekt hitre proge	72
4.1.3	Pravila za združevanje posamičnih modelov ranljivosti	74
4.1.4	Združevanje modelov ranljivosti – skupna ranljivost okolja za določen projekt	75
4.1.4.1	<i>Skupna ranljivost okolja za vetrno elektrarno</i>	<i>75</i>
4.1.4.2	<i>Skupna ranljivost okolja za hitro progo</i>	<i>76</i>
4.1.5	Ugotavljanje alternativ	78
4.1.5.1	<i>Postavitev hipoteze za iskanje alternativnih lokacij za vetrno elektrarno</i>	<i>78</i>
4.1.5.2	<i>Preverjanje hipoteze, ter predstavitev alternativnih lokacij</i>	<i>79</i>
4.1.6	Povzetek ocen vplivov na predlaganih lokacijah	80
4.1.7	Povzetek ocen vplivov na alternativnih lokacijah	81
4.2	Razprava	82
5	ZAKLJUČKI	84
6	VIRI	85

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Lega občine Ajdovščina glede na severnoprimorsko statistično regijo in Republiko Slovenijo</i>	16
<i>Slika 2: Geografska območja občine</i>	17
<i>Slika 3: Veliki novi projekti 2007-2013</i>	25
<i>Slika 4: Prikaz grafičnih podatkov zemljiškega katastra Vodice</i>	39
<i>Slika 5: Prikaz grafičnih podatkov zemljiškega katastra Vipavski Križ</i>	51
<i>Slika 6: Skupna ranljivosti okolja zaradi izgradnje vetrne elektrarne</i>	76
<i>Slika 7: Skupna ranljivosti okolja zaradi izgradnje rezervata hitre proge</i>	77
<i>Slika 8: Skupna ranljivosti okolja zaradi postavitve vetrne elektrarne ob upoštevanju postavljene hipoteze</i>	80

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1: Načela celovite presoje vplivov na okolje</i>	<i>8</i>
<i>Preglednica 2: Izpeljava bilance jasnosti oziroma nejasnosti v prostorskem načrtu občine Ajdovščina.....</i>	<i>26</i>
<i>Preglednica 3: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za tla.....</i>	<i>28</i>
<i>Preglednica 4: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za favno in floro.....</i>	<i>29</i>
<i>Preglednica 5: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za naravne vire.....</i>	<i>31</i>
<i>Preglednica 6: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za vodo.....</i>	<i>32</i>
<i>Preglednica 7: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za zrak.....</i>	<i>33</i>
<i>Preglednica 8: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za bivalne kakovosti</i>	<i>34</i>
<i>Preglednica 9: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za krajino.....</i>	<i>35</i>
<i>Preglednica 10: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za zdravje ljudi.....</i>	<i>36</i>
<i>Preglednica 11: Vplivi projekta vetrne elektrarne na tla in relief.....</i>	<i>43</i>
<i>Preglednica 12: Vplivi projekta vetrne elektrarne na favno in floro.....</i>	<i>44</i>
<i>Preglednica 13: Vplivi projekta vetrne elektrarne na naravne vire.....</i>	<i>45</i>
<i>Preglednica 14: Vplivi projekta vetrne elektrarne na vode in vodni režim.....</i>	<i>46</i>
<i>Preglednica 15: Vplivi projekta vetrne elektrarne na bivalne kakovosti (velja tudi za zrak in zdravje ljudi)</i>	<i>48</i>
<i>Preglednica 16: Vplivi projekta vetrne elektrarne na krajino.....</i>	<i>49</i>
<i>Preglednica 17: Vplivi projekta hitre proge na tla in relief.....</i>	<i>54</i>
<i>Preglednica 18: Vplivi projekta hitre proge na favno in floro.....</i>	<i>55</i>
<i>Preglednica 19: Vplivi projekta hitre proge na naravne vire</i>	<i>56</i>
<i>Preglednica 20: Vplivi projekta hitre proge na vode in vodni režim</i>	<i>57</i>
<i>Preglednica 21: Vplivi projekta hitre proge na bivalne kakovosti (velja tudi za zrak in zdravje ljudi).....</i>	<i>59</i>
<i>Preglednica 22: Vplivi projekta hitre proge na krajino.....</i>	<i>60</i>
<i>Preglednica 23: Rezultat skupnega modela ranljivosti za vetrno elektrarno.....</i>	<i>75</i>
<i>Preglednica 24: Rezultat skupnega modela ranljivosti za hitro progo</i>	<i>76</i>

PRILOGE

Priloga A: *Prikaz stanja okolja in njegovih delov s kazalci stanja okolja*

Priloga B: *Grafična predstavitev rezultatov modelov ranljivosti za posamezne projekte in sestavine okolja*

1 UVOD

1.1 Predstavitev teme

Strateška presoja je splošen pojem, ki se uporablja za različne vrste presojanja na višjih ravneh odločanja (razvojne politike, zakonodaja, plani - prostorski in družbeno razvojni). Pojem celovita presoja, ki je za nekatere avtorje sinonim strateški presoji (Kontić in sod., Študija ranljivosti..., 2005:4) je v našo prakso uvedel Zakon o varstvu okolja v letu 2004, kot prevod daljšega imena Presoja vplivov nekaterih planov in programov na okolje, ki jo uvaja Direktiva 2001/42/ES evropskega parlamenta in sveta o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (v nadaljevanju: Direktiva 2001/42/ES). Pri svoji diplomski uporabljam izraz celovita presoja vplivov na okolje, ko govorim o formalnem (zakonskem) postopku, izraz strateška presoja vplivov na okolje pa, ko govorim na splošno / metodološko o presojanju na strateški ravni.

Namen strateške presoje je ugotoviti skladnost okoljskih ciljev prostorskega načrta s skladnostjo okoljskih ciljev na mednarodni in državni ravni, oceniti njihove vplive na okolje in oblikovati učinkovite ukrepe za čim boljše sprejemljivost prostorskega načrta (Okoljsko poročilo za operativni program..., 2007:6).

Za prostorske akte se po zakonu o prostorskem načrtovanju (v nadaljevanju: ZPNačrt) (sprejet 30.3.2007) izvede postopek celovite presoje vplivov na okolje, skladno z določbami tega zakona in določbami zakona, ki ureja varstvo okolja.

ZPNačrt uvaja nove prostorske akte na državni in občinski ravni. Na občinski ravni predvideva en sam obvezen prostorski akt - občinski prostorski načrt.

Dosedanji prostorski planski akti Občine Ajdovščina ne zagotavljajo trajnostnega razvoja, zato je občina Ajdovščina začela s pripravo novih prostorskih aktov, za katere bo potrebno izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje, kot ga predlaga Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP).

Za namen SPVO je pomembno, da se začne skupaj s prostorskim načrtom, torej v najzgodnejših fazah (Impact assessment guidelines, 2005:5). Pri tem se pojavi vprašanje izvedljivosti oz. problemov, ki jih odpira ideja ob sočasni pripravi prostorskega načrta in presoje, ki je seveda smiselna z vidika cilja presoje (torej optimizacije prostorskega načrta), odpira pa nekatera metodološka vprašanja. Smisel sočasne priprave prostorskega načrta in presoje je seveda zagotoviti visoko raven varstva okolja in prispevati k vključevanju okoljskih vidikov v pripravljanje in sprejemanje načrtov in programov (Impact assessment guidelines, 2005:5). V realnih primerih pa je priprava okoljske presoje sočasno z izdelavo prostorskega načrta težavna in temelji na negotovih podatkih (zaradi pomanjkanja podatkov).

Zato sem v diplomski raziskovala problem pomanjkanja podatkov (pomanjkanje podatkov zaradi neskladnosti ali abstraktnosti ciljev prostorskega načrta in okoljske politike, pomanjkanje podatkov o prostorskem načrtu, projektih znotraj njega in okolju ter problem pomanjkanja podatkov za iskanje alternativnih lokacij za izvedbo prostorskega načrta), ugotavljala kako problem pomanjkanja podatkov vpliva na izvedbo kasnejšega postopka presoje in podala predloge za reševanje tega problema za uspešno nadaljnje načrtovanje.

1.2 Namen in cilj diplomske naloge

Osnovni cilj diplome je podrobneje raziskati pomanjkanje nekaterih vrst podatkov, ki ovirajo učinkovito povezovanje strateške presoje (SPVO) in postopka priprave prostorskega načrta za občino Ajdovščina od najzgodnejših načrtovalnih faz (korakov). Ker se takšno vključevanje SPVO v planski postopek priporoča (metodološko in z vidika širše sprejemljivosti končnega rezultata načrtovanja), bom na konkretnem primeru ugotavljala, katere so posledice za kakovost, oziroma učinkovitost prostorskega načrta in SPVO z vidika izpolnjevanja njunih okoljevarstvenih ciljev, če takšnega priporočila ni mogoče dosledno izpolniti iz praktičnih razlogov (to je ob pomanjkanju konkretnih podatkov o okoljski politiki, prostorskem načrtu, okolju, dejavnostih, projektih). Osredotočila se bom na najzgodnejše faze postopka, zato se bodo moje analize nanašale predvsem na pomanjkanje podatkov, ki naj bi definirali (opisali) okoljsko politiko občine, kot eno od izhodišč in osnov za pripravo ter ocenjevanje ustreznosti prostorskega načrta in prostorski načrt, ki naj bi med drugim odražal, oziroma konkretiziral zgoraj omenjeno politiko. V okviru slednjega bom obravnavala tudi podatke o nekaterih večjih projektih (lokacijo, obseg oziroma velikost projekta, tehnologijo). Pri ciljih bom ugotavljala skladnost na višjih in nižjih ravneh (okoljska politika in prostorski načrt) in iz tega izpeljala ugotovitve o posledicah za prostorski načrt in projekte, kadar so cilji nejasno, abstraktno, neskladno, nasprotujoče definirani na posameznih ravneh.

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 Strateške presoje vplivov na okolje

Strateška presoja je proces uvajanja okoljskih vidikov pri načrtovanju, je optimizacijski postopek izbiranja okoljsko primernih variant na transparenten način z vključitvijo javnosti, je podlaga za odločitev in tudi kontrolni mehanizem, ki zagotavlja zmanjšanje pritiskov na okolje. Predvsem je pogled v ogledalo, ob katerem se vprašamo ali smo pri pripravi prostorskega načrta zasledovali okoljske cilje (Kolar Planinšič, 2005:2)

Strateška presoja vplivov na okolje je (Kontić in sod., 2000:9):

1. mehanizem za vključevanje okoljevarstvenih zahtev v razvojno načrtovanje,
2. postopek za presojo okoljskih posledic predlaganega programa, plana, politike, ki zagotavlja, da so te ustrezno upoštewane v kar se da zgodnji fazi odločanja ob hkratnem upoštevanju ekonomskih in socialnih vidikov,
3. postopek, v katerem se presoja okoljska ustreznost ter sprejemljivost programov, planov in politik na najvišji, to je strateški načrtovalski ravni v okviru državnega, regijskega ali občinskega načrtovanja,
4. integralni del priprave programov, planov in politik in se mora začeti v čim zgodnejši fazi,
5. učinkovit mehanizem za udeležbo javnosti pri odločanju o razvojnem načrtovanju.

Strateška presoja vplivov na okolje se izvaja v zgodnejši fazi načrtovalnega procesa, torej hkrati z izdelavo politike, programa ali načrta, saj le tako lahko zagotovimo, da predlagani cilji in ukrepi ne bodo povzročili nesprejemljivih vplivov na okolje in imeli negativne učinke na stanje okolja (Impact assessment guidelines, 2005:5). V sodobnih, demokratičnih družbah so se razvili kompleksni sistemi razvojnega načrtovanja. Državni zbor, vlada, ministrstva in občine poleg pravnih predpisov pripravljajo vrsto programov, načrtov in planov, katerih izvajanje lahko tudi dejansko ima različne posledice za okolje. Vsak program, načrt ali plan vsebuje določene cilje (npr. zmanjšanje količin odpadkov ali zmanjšanje prometa v mestu) in ukrepe za njihovo doseganje (npr. kompostiranje, recikliranje, zmanjševanje pri izvoru, sežiganje ali gradnja dodatnih prometnih površin, razvoj mestnega potniškega omrežja, zgraditev kolesarskih stez). Ti ukrepi so lahko zelo različni glede finančne ali institucionalne zahtevnosti in imajo različne učinke na okolje. Vprašanje je, ali so vsi predlagani ukrepi s stališča varstva okolja in zdravja ljudi tudi dejansko sprejemljivi. Da bi lahko ugotovili, kakšni so možni ali verjetni vplivi na okolje, moramo hkrati s pripravo politike, programa ali načrta, omogočiti izvedbo njihove presoje s stališča okolja (Keuc:3). Pri upoštevanju teh zahtev pa naletimo na velike težave. Projekti, ki so del občinskih prostorskih načrtov, so samo predlagani in ni narejenih še nobenih študij glede točne lokacije, velikosti posameznega projekta in obsega dejavnosti. Ko je prostorski načrt v fazi pripravljanja, ne moremo opredeliti (oziroma to naredimo zelo oteženo) koliko bodo konkretni predlagani projekti vplivali na okolje. Tudi v primeru neskladnosti ciljev prostorskega načrta in ciljev okoljske politike pride do težav pri kasnejšem ocenjevanju ustreznosti prostorskega načrta in projektov znotraj njega.

Vloga podatkov pri pripravi SPVO je izredno velika, saj nas pomanjkanje podatkov pripelje do negotovosti in s tem do slabe sprejemljivosti rezultata odločanja (končni rezultat SPVO ni tako sprejemljiv).

2.1.1 Razvoj in namen SPVO

Strateška presoja vplivov na okolje je postopek preprečevanja obremenjevanja okolja zaradi planov in programov, ki se izvajajo. Razvila se je na podlagi dejstva, da presoje vplivov na okolje za posamezen poseg niso zadostovale za presojanje variant na bolj strateških ravneh. Vse več je bilo projektov za katere se je izkazala potreba po temeljitem pretehtanju planov, njihovih variant in okoljskih vidikov (Dalal-Clayton, Sadler, 2004:10).

V svetu se je praksa strateškega presojanja vplivov na okolje razvijala zelo različno. V 70. in 80. letih so se pojavili prvi poskusi strateškega presojanja (predvsem v anglosaških državah in v nekaterih mednarodnih organizacijah, kot je Svetovna banka). V 90. letih je prišlo do formalizacije teh poskusov, medtem ko smo danes priča širitvi strateškega presojanja in širjenju možnosti za udeležbo in sodelovanje javnosti v njih. Najbolj poudarjena so bila do sedaj tista področja za katere je bilo mogoče jasno identificirati, da bo imelo izvajanje področnih programov določen vpliv na okolje. Takšni so predvsem razvojni programi s področja energije, prometa in industrije. Širitev postopka strateškega presojanja se je nato premaknila na področja prostorskih načrtov, regionalnih razvojnih programov in strategij rabe naravnih virov (Keuc:15-16).

V Sloveniji je v zadnjem desetletju bilo kar nekaj poskusov, s katerimi so se poskušali uveljaviti različni sistemi presojanja posegov v okolje in prostor. Prvi poskusi so se v resnici začeli že v zgodnjih 70-ih letih. Uradno, po zakonski zahtevi, naj bi se presojanje začelo 1993, ko je Zakon o varstvu okolja uveljavil dve obliki presojanja posegov v okolje: Presoje vplivov na okolje in Celovite presoje vplivov na okolje. Medtem ko so se prve začele redno izvajati po uveljavitvi treh podzakonskih aktov v letu 1996, s katerimi so bili natančneje opredeljeni okviri za njihovo izvajanje, druge, to je celovite presoje vplivov na okolje, niso mogle »zaživeti«. So pa svojo uresničitev vendarle in na določen način »doživele« v tako imenovanih primerjalnih študijah, ki jih je uveljavil Urad za prostorsko planiranje Republike Slovenije (v nadaljevanju: RS) (Kontič in sod., 2005:47).

Poseben pomen v Evropi je strateška presoja vplivov na okolje dosegla s sprejetjem Direktive 2001/42/ES Evropskega Parlamenta in Sveta o presoji nekaterih načrtov in programov na okolje. Slovenija je začela z implementacijo Direktive 2001/42/EC 21.7.2004.

MOP je v letu dni izvedlo okoli 350 presoj verjetnih pomembnih vplivov in določilo, da se za plan izvedejo še nadaljnji postopki v manj kot 50% obvestil o nameri. Pripravljalci plana so to odločitev vključili v program priprave in nadaljevali z izdelavo plana in okoljskega poročila. Sodelovanje pripravljavca plana in okoljskega poročila je nujno potrebno, saj le tako pride do sprotnega vključevanja izsledkov okoljskega poročila v pripravo plana in k modelu, ki bi ga želeli razviti v Sloveniji: transparentnemu integrativnemu modelu.

Prvo stopnjo strateške presoje za Strategije prostorskega razvoja občin je MOP izvajalo v prvem letu predvsem za občine v vzhodnem delu Slovenije.

Strateška presoja je v uvajanju in zato se morata zanjo razviti razumevanje družbe, stroka in uprava. Zadeva je sočasno v razvoju. Ker pa obstajajo bogate izkušnje iz preteklih postopkov in strokovnih analiz ter študij menim, da je strateška presoja vplivov na okolje v razvoju na pravi poti, da vzpostavi svoje mesto v družbi kot pomoč (in ne kot ovira) za okoljsko pretehtane, boljše odločitve ravnanja s prostorom in naravnimi viri, ter za zagotavljanje vseh okoljskih ciljev, ki si jih je zastavila RS. Pomembno je promovirati njihovo vključevanje v trajnostno razvojno načrtovanje (Kolar Planinšič, 2005:5).

Ključni cilji strateškega presojanja vplivov na okolje so predvsem naslednji (Keuc:17):

- Dajati podlago za kakovostno odločanje z:
 - identifikacijo okoljskih učinkov predlaganih ukrepov
 - upoštevanjem alternativnih ukrepov, tudi z najboljšo okoljsko različico
 - določanjem primernih preprečevalnih ukrepov

- Prispevati k okoljsko trajnostnemu razvoju:
 - predvideti in preprečiti vplive na okolje na izvoru
 - zagotoviti zgornje opozorilo na kumulativne učinke in globalna tveganja
 - vzpostaviti varovalke, temelječe na načelih trajnostnega razvoja

- Podati podporo projektnim presojam vplivov na okolje:
 - predhodna identifikacija obsega možnih vplivov in potrebnih informacij
 - določitev strateških vsebin in vidikov za upravičenje posameznega posega
 - zmanjšanje potrebnega časa in dela za presojanje posameznega posega

Velikokrat lahko med različnimi načrtovalnimi operacijami opazimo, da se na programski ravni njihovi cilji izključujejo ali celo nevtralizirajo. Na primer: na eni strani se načrtujejo vetrnice za proizvodnjo električne energije, medtem ko se na drugi strani prizadeva za razglasitev posebnega območja narave – seveda ne vemo povsem natančno, ali se predlagana dejavnost in možen status tega območja izključujeta. Zato potrebujemo strateško presojo vplivov na okolje, ki na ravni politike, programa ali načrta onemogoča tiste dejavnosti ali »razvojne« ukrepe, katerih okoljski vplivi bi onemogočali trajnostni razvoj določenega območja ali same dejavnosti. Pri tem pa potrebujemo gotove in dostopne podatke o ciljih, okolju, ter dejavnostih (Keuc:17).

2.1.2 Zakonodaja SPVO

Strateška presoja vplivov na okolje je opredeljena v slovenski zakonodaji kot celovita presoja vplivov na okolje.

V slovenski pravni red so direktive prenesene z naslednjimi pravnimi predpisi:

- Zakon o varstvu okolja (Ur.l. RS, št. 39/06; ZVO-1-UPB1): Podaja, da je potrebno v postopku priprave plana, programa, prostorskega ali drugega akta, katerega izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vpliva na okolje. Navaja tudi okoljska izhodišča, ki vsebujejo zlasti opis stanja okolja in okoljske cilje na mednarodni in državni ravni, ki so obvezna podlaga za pripravo prostorskih načrtov.
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Ur.l. RS, št. 73/05): Uredba določa stopnje postopka celovite presoje po slovenski zakonodaji in vsebuje pomen kazalcev, okoljskih ciljev in ciljev prostorskega načrta pri pripravi presoje. Podaja tudi velikostne razrede za vrednotenje vplivov prostorskega načrta na okoljske cilje prostorskega načrta.
- Zakon o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 96/04-UPB2): Določa, da je potrebno v postopku presoje sprejemljivosti projektov v naravo, ugotoviti in ustrezno presoditi vplive, oziroma posledice teh projektov v naravo glede na varstvene cilje posebnega varstvenega območja.

- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Ur.l. RS, št. 130/04, 53/06): Podaja presojo obstoja alternativnih rešitev doseganja ciljev prostorskega načrta brez škodljivih vplivov na varovana območja.

Za CPVO so v tujini sprejeti naslednji zakonski temelji:

- Direktiva SEA (Direktiva 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje): Cilj te direktive je, da se okoljska presoja, ki je pomembno orodje za vključevanje okoljskih vidikov v pripravljane in sprejemanje načrtov in programov, ki bodo verjetno imeli znatne vplive na okolje, izvede med pripravo načrta ali programa in preden se ta sprejme ali vloži v zakonodajni postopek.
- Protokol o strateški presoji vplivov na okolje: Protokol prevzema enaka določila kot evropska direktiva, ki vzpostavlja vključevanje varstva okolja, oziroma presojanje morebitnih vplivov na okolje v najzgodnejšo fazo usmerjanja razvoja in prostorskega urejanja, to je v fazo načrtovanja in programiranja. Opisuje tudi alternative, ki naj bodo obravnavane pri pripravi načrta.
- Aarhuška konvencija: Javnosti zagotavlja pravico, da sodeluje pri sprejemanju programov in načrtov, ki se nanašajo na okolje, ter pogloblja in natančneje opredeljuje pravico javnosti, da se udeležuje postopkov odločanja o dovoljenjih za posege v okolje, ki nanj bistveno vplivajo.

Na vprašanje: kaj je nujno za postopek SPVO, ne moremo odgovoriti. Delno o tem določa zakonodaja. Vsekakor je temelj dobro pripravljenega postopka presoje v tem, da so na voljo popolni podatki, ter da so upošteevane prostorske alternative. Ob upoštevanju nepopolnih podatkov in pomanjkanju prostorskih alternativ, pride do negotovosti, ter slabega odločitvenega izida.

2.1.3 Pristopi in metode SPVO

2.1.3.1 Pristopi k SPVO

V splošnem razlikujemo dva osnovna pristopa postopka SPVO:

- model na soglasje vezane SPVO in
- integrirani model SPVO.

Model na soglasje vezane SPVO je podoben modelu postopka projektnih presoj vplivov na okolje, kjer sta povezani samo faza sprejemanja planov, programov, politik (v nadaljevanju: PPP) in faza javne obravnave in soglasja pri SPVO. Ta model se dobro obnese pri PPP, ki gredo skozi postopke usklajevanja in sprejemanja. PPP te vrste so načrti rabe prostora in PPP za odobritev finančnih sredstev. Za to obliko je vsebinsko značilno, da se opravi brez vključevanja javnosti. Različne oblike tega modela uporabljajo v Združenih državah, Veliki Britaniji in na Nizozemskem.

Integrirani model SPVO domneva, da so postopki PPP razdeljeni v številne korake odločanja - odločanje o ciljih, odločanje o alternativah, odločanje o omilitvenih ukrepih, zato je SPVO nujno vezati na vse te korake. Vključuje sodelovanje javnosti v odločanje. Za ta model se zavzemajo Nova Zelandija, Kanada in Evropska komisija.

Iz zgoraj povedanega lahko sklepamo, da je izbira ustreznega modela odvisna predvsem od značilnosti in korakov v postopkih priprave in sprejemanja PPP (Kontić in sod., 2000:24).

Postopek SPVO lahko ima zaradi različnih značilnosti planov, programov in politik različne oblike. Pomanjkanje podatkov v zgodnjih fazah skušamo nadomestiti z uporabo raznih pristopov, ki nam prav tako omogočajo izpeljati elemente postopka SPVO.

V Sloveniji se uporabljajo pristopi, ki so določeni v naših predpisih in predpisih EU.

Vsaka druga vrsta pristopa, ki je tuja EU se šteje kot neustrezna, kar pomeni, da pred državnimi organi nima nobene veljave.

2.1.3.2 Metode

Pomembno je poudariti, da je SPVO proces in da ne gre za dogodek na koncu priprave plana, programa ali politike. Metoda predvideva, da se sledi osnovnim korakom izdelave katerekoli presoje vplivov na okolje, in sicer:

- Identifikacija tistih predlogov ali opredelitev v PPP, ki lahko pomenijo osnovo za presojanje vplivov na okolje in zdravje.
- Identifikacija sestavin okolja, ki so lahko prizadete zaradi morebitnih uresničitvev predlogov v PPP.
- Obravnava posameznega ukrepa, cilja ali opredelitve iz PPP – matrika interakcij oziroma vplivov.
- Predlog za spremembo investicijskih nalog, ciljev in/ali razvojnih predpostavk
- Splošna ocena PPP in predlog za nadaljnjo obravnavo, predvsem v kontekstu prostorskega razvoja, uskladitve interesov, konkretizacije na ravni investicijskih predlogov-projektov in odločanja.

Ustrezno je torej, da se v okviru strateške presoje uporabijo interakcijske matrike (Kontić, Marega, 2001:7).

V okviru razmišljanja o metodološki optimizaciji procesa strateške presoje je treba izpostaviti njeno povezanost z modelom ranljivosti prostora. Te povezave veljavna zakonodaja eksplicitno žal ne vzpostavlja, na srečo pa se je zaveda vsaj načrtovalska praksa, pripravljavci strateških prostorskih aktov občine in investitorji. V prostorskem načrtovanju je ključni problem, ki naj ga razrešimo, iskanje ustreznega mesta ali dela prostora za določeno dejavnost, oziroma rabo. Model ranljivosti, oziroma ugotavljanje občutljivosti prostora je metoda, s pomočjo katere ugotovimo za nek poseg ali razvojno dejavnost bolj ranljive, oziroma občutljive dele prostora. Bistven namen modela ranljivosti je ugotavljanje, kam naj ne bi umestili določene dejavnosti ali določenega posega in s tem zmanjšanje negotovosti o sprejemljivosti dejavnosti, ali posega z vidika varstva okolja (Mlakar, 2005:4). Pri tem nam pomaga Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, kjer se vrednotenje vplivov prostorskega načrta na uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta ugotavlja v naslednjih velikostnih razredih:

- razred A: ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv;
- razred B: vpliv je nebistven;
- razred C: vpliv je nebistven, zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov;
- razred D: vpliv je bistven;
- razred E: vpliv je uničujoč;
- razred X: ugotavljanje vpliva ni možno.

Če se podocene uvrstijo v velikostni razred A, B ali C, so vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta sprejemljivi. Če se podocene uvrstijo v velikostni razred D ali E, vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta niso sprejemljivi. Velikostni razred X pa pomeni, da ugotavljanje vpliva ni možno.

Za zmanjšanje vplivov izvedbe prostorskega načrta nam služijo alternativne možnosti, ki nam omogočajo dosegati boljše ravnotežje med posameznimi cilji in so za SPVO ključnega pomena. Pri odločitvi o nekem projektu v okolje, iščemo alternativo za doseganje tistih najnižjih ravni obremenjevanja okolja, ki jih je še razumno mogoče doseči. Vprašamo se ali lahko cilje dosežemo tudi drugače.

2.1.4 Načela priprave in stopnje postopka SPVO

2.1.4.1 Načela

Preglednica 1: Načela celovite presoje vplivov na okolje (Keuc:20)

Načelo	Opis
Smotrnost	Postopek SPVO mora biti primeren kontekstu in lastnostim priprave politike, programa, načrta
Ciljna usmerjenost	Postopek SPVO mora upoštevati cilje okoljske politike in prioritete
Trajnostnost	Postopek SPVO mora identificirati, kako in v kolikšni meri predlagani cilji ali ukrepi vodijo k trajnostnemu razvoju
Celovitost	Postopek SPVO mora obsegati vse nivoje in tipe odločanja, ki bi lahko imeli učinke na okolje ali zdravje
Odločilnost	Postopek SPVO se mora osredotočiti na vsebine in informacije, pomembne za odločanje
Integralnost	Postopek SPVO mora vključiti upoštevanje socialnih, zdravstvenih in drugih učinkov, kolikor je primerno in potrebno
Transparentnost	Postopek SPVO mora biti jasen in razločen
Participativnost	Postopek SPVO mora zagotoviti primeren nivo obveščanja, udeležbe in sodelovanja javnosti
Odgovornost	Postopek SPVO mora biti izpeljan pošteno, nepristransko in profesionalno, z upoštevanjem mednarodno sprejetih standardov in zagotoviti neodvisen nadzor in pregled
Stroškovna učinkovitost	Postopek SPVO mora izpolniti svoj cilj v mejah razpoložljivih, informacijskih, časovnih, finančnih in človeških omejitvah

2.1.4.2 Postopek SPVO po slovenski Uredbi (CPVO)

Iz Uredbe o okoljskem poročilu je postopek celovite presoje dvostopenjski:

- Na I. stopnji postopka celovite presoje se ugotavlja verjetnost nastopa vplivov plana na okolje in presoja njihova pomembnost za okolje. MOP z odločbo določi plan, za katerega je treba izvesti celovito presojo.
- Na II. stopnji postopka celovite presoje se ugotavljajo vplivi izvedbe plana in presoja njihova sprejemljivost za okolje, kar vključuje presojo možnih alternativ in v primeru ugotovljenih pričakovanih, bistvenih, ali uničujočih vplivov, tudi presojo ustreznih omilitvenih ukrepov. MOP s sklepom potrdi, ali pa zavrne njegovo potrditev.

Pripravljaivec plana začne postopek na I. stopnji postopka celovite presoje, ko obvesti MOP o nameri izdelave plana z vlogo, ki mora imeti sestavine in podatke, določene v prilogi, ki je sestavni del te uredbe. Če se pripravljajo prostorski akti, je treba dati vlogo o nameri pred sprejemom programa priprave prostorskega načrta v skladu s predpisi s

področja urejanja prostora, pri drugih planih pa v tisti fazi priprave plana, ko je že znanih dovolj podatkov, da je odločitev o izvedbi celovite presoje možna, vendar pred javno obravnavo.

Če se vloga o nameri nanaša na plane, s katerimi se določa namenska raba prostora, mora vsebovati prikaz območij z obstoječimi namenskimi rabami prostora in predvidenimi določitvami, oziroma spremembami namenske rabe prostora in kartografskim prikazom v merilu, ki je za to vrsto prostorskega akta določen v skladu s predpisi s področja urejanja prostora. V tem je Uredba v nasprotju z evropsko Direktivo, saj se postopek CPVO iz predpisov v Uredbi začne šele, ko imamo dovolj podatkov o planu.

Pripravljaivec plana začne postopek celovite presoje na II. stopnji, ko posreduje ministrstvu osnutek plana, okoljsko poročilo in revizijo okoljskega poročila (za prostorske načrte revizija okoljskega poročila ni potrebna). Vsi ti dokumenti se posredujejo ministrstvu najpozneje do javne razgrnitve in javne obravnave osnutka plana. Javna razgrnitev in javna obravnavo osnutka plana, okoljskega poročila in njegove revizije se lahko opravijo šele po ugotovitvi ministrstva, da je okoljsko poročilo ustrezno.

V dokumentu: Strokovna priporočila za sodelovanje javnosti pri strateških presojah vplivov na okolje - predlog: Kontić in sod. (2003) so opredeljene naslednje stopnje v okviru postopka strateške presoje:

1 .stopnja: Ugotavljanje potrebnosti izdelave SPVO za določen PPP (screening)

V tem, praktično prvem in najbolj osnovnem koraku SPVO, je treba ugotoviti, ali je SPVO za konkreten plan/program potrebna. Rezultat predhodnega ugotavljanja potrebnosti izdelave SPVO za določen plan/program je odločitev o pripravi SPVO. Ugotavljanje potrebnosti SPVO za določen plan/program se konča s sklepom o izdelavi SPVO.

2. stopnja: Določitev obsega in poudarkov SPVO (scoping)

Določanje obsega SPVO pomeni vnaprejšnjo opredelitev bistvenih vsebin presojanja, ki bodo vplivale na odločitev o planu/programu in bodo zato podrobneje ocenjene. Določitev obsega in poudarkov SPVO je pravzaprav določitev in potrditev projektne naloge za SPVO v najširšem krogu zainteresirane (strokovne in laične) javnosti. V tej stopnji se določa tudi merila in orodja za ocenjevanje plana/programa. Faza scopinga je ključna za določanje obsega in vsebine dela na SPVO.

3. stopnja: Presojanje ciljev plana/programa

Namen tega koraka je integrirati delo pri pripravi plana/programa in SPVO v čim bolj začetni fazi. Skladnost je potrebno analizirati najprej na ravni strateških, potem pa še specifičnih ciljev plana/programa. Rezultat analize upoštevanja okoljskih ciljev v okviru plana/programa, opravljene v tej fazi postopka strateške presoje vplivov na okolje, je sestavina SPVO.

4. stopnja: Presojanje in predlogi novih alternativ

Različice so nujne za utemeljeno presojanje. Gre tako za različice plana/programa, kot alternativne podprograme, projekte, ukrepe itd. Presoje v okviru SPVO naj bi potekale o tem, koliko različne alternative upoštevajo okoljske cilje. Namen oblikovanja in predlaganja novih alternativ je preveriti, ali vendar ne obstaja kaka alternativa, ki je boljša od prejšnje. To je še posebej pomembno v situacijah, ko alternative sploh niso bile obravnavane. Rezultat te faze postopka strateške presoje vplivov na okolje je sistematičen prikaz obravnavanih alternativ v okviru plana/programa in njihov prikaz z vidika okoljskih in zdravstvenih učinkov plana/programa. Primerjava alternativ je

prispevek k prepričanju, da plan/program predlaga najboljše rešitve, ki so v danih okoliščinah mogoče.

5. stopnja: Priprava programa monitoringa, merjenje in nadzor vplivov na okolje in zdravje

Namen nadzora vplivov na okolje in zdravje je na eni strani prizadevanje za doseganje ciljev plana/programa, na drugi pa preverjanje in opozarjanje, katere in kolikšne dejanske posledice v okolju izvedba prinaša. Na podlagi tega, naj bi se odločalo o morebitni uvedbi dodatnih varstvenih ukrepov in celo o opustitvi določenih delov plana/programa.

6. stopnja: Ocena skladnosti, celovitosti in prilagodljivosti plana/programa

Ko je »poročilo za SPVO« praktično že končano, ko so že obdelane vse prej obravnavane teme in dosežena skladnost med planom/programom in »poročilom za SPVO«, recenzijska skupina pristopi k oceni »poročila za SPVO« in hkrati z njim presoja tudi interno skladnost in prilagodljivost plana/programa. Pozitivna ocena te skladnosti je pogoj za nadaljnje presojanje.

7. stopnja: Monitoring izvajanja plana/programa

Pristojni organ je dolžan izvajati tudi monitoring okoljskih učinkov sprejetega plana/programa. Rezultat te faze postopka strateške presoje vplivov na okolje so periodična poročila o ugotovitvah nadzora in uvedbi morebitnih dodatnih ukrepov varstva.

2.1.5 Slabosti in koristi SPVO

Slabosti:

SPVO-ji zahtevajo tako čas, kot tudi denar, če naj bi učinkovito prispevali k vključevanju okolja in s tem izpolnili svoj namen. Stroški, ki nastanejo so predvsem vezani na možno ali zmogljivo preučevanje. Povzročajo dodatno delo in vseh faz postopka ni vedno enostavno obdelati. Je relativno nov proces, tako da osnovni podatki niso vedno dostopni. Nekatero odločitve je treba narediti hitro, tako postane presoja nenatančna. Če je postopek SPVO slabo narejen, vsi stroški narastejo. Če pa je postopek SPVO narejen naknadno, je torej prepozen in povzroči za učinkovito vključevanje okolja več dela in višje stroške (Therivel, 2004:18-19).

Koristi:

Tem slabostim pa stojijo nasproti različne koristi (kot je pokazala praksa):

- Stroški so toliko večji, če presoja ni narejena, saj nimamo osnov pri nadaljnjem planiranju, pojavijo pa se drage naknadne izboljšave in morebitne drage planske napake.
- Zaradi presoje alternativnih predlogov in sodelovanja javnosti se povečuje kakovost planiranja (Arbter, 2005:6).
- Z vrednotenjem projektov na strateškem nivoju se izognemo pripravi dragih strokovnih podlag, ali celo zahtevne projektne dokumentacije za projekte, ki bi se kasneje izkazali za nesprejemljive.
- SPVO lahko pomembno razbremeni projektne presoje vplivov na okolje (PVO-je). Čas in denar, ki ga vložimo v SPVO lahko zopet prihranimo pri nadaljnjem planiranju.
- Zaradi sodelovanja javnosti lahko v okviru SPVO pripravimo plane in programe, za katerimi stojijo prizadete interesne skupine in jih je zato možno tudi hitreje in brez težav udejanjiti.

- SPVO je lahko tudi dejansko pozitiven za okolje, saj vključitev okoljskih vidikov v prvi stopnji načrtovanja, ki je izvedena skozi strateško presojo vplivov na okolje, prispeva k premišljenim odločitvam in lahko prispeva k učinkovitemu vključevanju okoljskih vidikov v strateške plane in programe in s tem k povečanju kakovosti planiranja. Poleg tega lahko pospeši gladko udejanjanje posamičnih posegov in s tem prihrani čas in denar za realizacijo projektov. Tako nima koristi le okolje, temveč tudi planske službe in okoljski uradi in seveda tudi zagovorniki projektov (Therivel, 2004:14-17).

2.2 Prostorski akti

2.2.1 Prostorska zakonodaja

V slovenskem pravnem redu je uporabljen Zakon o prostorskem načrtovanju - ZPNačrt (Ur.l. RS, št. 33/2007). Zakon opredeljuje splošen pomen prostorskega načrtovanja in njegove cilje. Prostorski akti urejajo in koordinirajo (namensko) racionalno rabo prostora. Prostorski akti so državni, občinski in medobčinski prostorski akti. Pripravijo se skladno s prostorsko zakonodajo.

2.2.2 Občinski prostorski akti

Občinska prostorska akta, ki jih določa Zakon o prostorskem načrtovanju – ZPNačrt, sta občinski prostorski načrt in občinski podrobni prostorski načrt.

2.2.2.1 Občinski prostorski načrt

Občinski prostorski načrt je prostorski akt, s katerim se ob upoštevanju usmeritev iz državnih prostorskih aktov, razvojnih potreb občine in varstvenih zahtev, določijo cilji in izhodišča prostorskega razvoja občine, načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena in določijo pogoji umeščanja objektov v prostor.

Občinski prostorski načrt vsebuje strateški in izvedbeni del.

Strateški del občinskega prostorskega načrta določa:

- izhodišča in cilje in zasnovo prostorskega razvoja občine,
- usmeritve za razvoj poselitve in za celovito prenovo, usmeritve za razvoj v krajini, za določitev namenske rabe zemljišč in prostorskih izvedbenih pogojev in zasnovo gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena.

Izvedbeni del občinskega prostorskega načrta po posameznih enotah urejanja prostora določa:

- območja namenske rabe prostora
- prostorske izvedbene pogoje (ZPNačrt, Ur. l. RS, št. 33/07)

2.2.2.2 Občinski podrobni prostorski načrt

Občinski podrobni prostorski načrt je prostorski akt, s katerim se podrobneje načrtuje prostorske ureditve. Občinski podrobni prostorski načrt je podlaga za pripravo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (Rakar, 2004).

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Predstavitev pristopa in uporabljene metode

Praktični del sem začela s prebiranjem potrebne dokumentacije o predlaganih projektih znotraj občinskega prostorskega načrta občine Ajdovščina. V fazi screeninga sem prikazala, ali je postopek SPVO sploh potreben in zakaj ter nadalje v fazi scopinga podala vsebino konkretne SPVO. Nadaljevala sem z opisom stanja okolja, kazalci in okoljskimi cilji, čemur je sledila predstavitev skladnosti ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina s cilji okoljske politike (na državni, mednarodni ravni). Neskladnost ciljev namreč privede do problema pomanjkanja podatkov ter tako do problema opredelitve ustreznosti prostorskega načrta in projektov. V naslednji stopnji pa sem z bilanco jasnosti, oziroma nejasnosti prostorskega načrta pridobila odgovor na to, kaj bi morali v okviru prostorskega načrta podrobneje obdelati, da bi bila SPVO uspešnejša. Ugotovila sem, da z modeli ranljivosti, ter z opredelitvijo alternativ, lahko izpeljemo nekaj elementov SPVO, ki se izkažejo kot zelo uporabni, kljub temu da imamo problem pomanjkanja podatkov.

Postopek izdelave modelov ranljivosti prostora vključuje naslednje osnovne korake (Seidl in sod., 2006):

1. Opredelitev območja obdelave

V trenutku, ko se analiza ranljivosti pripravlja, mesto projekta v prostoru ni znano. Analiza mora zato načeloma zajeti ves prostor znotraj katerega so možne alternative projekta. V primeru izdelave modela ranljivosti za prostorske akte občine je praviloma območje obdelave prostor občine.

2. Opredelitve v zvezi z dejavnostjo

Opredelitev dejavnosti mora biti naravnana na tiste njene sestavine, ki so lahko vir vplivov na okolje. Pri tem je koristno samo dejavnost opisati kot sistem, ki ga sestavljajo posamezna opravila. S tem si ustvarimo predstavo o možnih vplivih, ki jih dejavnost lahko ima v nekem prostoru. Na prvi ravni členimo v tri opravila: faza priprave za gradnjo in postavitve, faza prisotnosti objekta, ter faza delovanja (obratovanja).

3. Opredelitve v zvezi z okoljem

Na podoben način kot smo členili dejavnost, v naslednjem koraku členimo okolje. Pri tem lahko izhajamo iz okolja kot vrednostnega sistema. Vrednosti v okolju oblikujejo tri skupine okoljevarstvenih zahtev: zahteva po varstvu neživega okolja (tla in relief, voda in vodni režimi, ter zrak), varstvu živega okolja (favna in flora, naravni viri: gozd, kmetijska zemljišča) in varstvu družbenega okolja (bivalne kakovosti, krajina in vizualne kakovosti, ter zdravje ljudi).

4. Izbor modelov ranljivosti

Vpliv na okolje je vedno rezultat interakcije določenega opravila in določene kakovosti okolja. Za opredelitev vpliva je torej treba preveriti, katero opravilo potencialno spreminja katero od kakovosti okolja. Tako presojanje običajno izpeljemo s pomočjo matrike medsebojnega učinkovanja, imenovane tudi interakcijska matrika (Marušič, 1993: 11).

Matrika nam pomaga identificirati vplive, za katere je potrebna analiza ranljivosti, saj so ti vedno rezultat interakcije določenega opravila, sestavine projekta in določene kakovosti okolja. Izpolnjena matrika vplivov je osnova za izbor modelov ranljivosti. V

nadaljnjih korakih izdelamo modele ranljivosti tistih okoljskih sestavin na katere posamezna opravila znotraj načrtovanih dejavnosti negativno vplivajo. Matrika interakcij in vrednotenje vplivov je bilo opravljeno na podlagi lastne presoje.

5. Konceptualizacija modelov ranljivosti in opredelitev kriterijev vrednotenja

Prva faza pri izdelavi posameznega modela je njegova konceptualizacija, ki izhaja iz opredelitev v zvezi z okoljem in projektom. Okoljsko sestavino opredelimo kot vrednostni sistem v okolju, ki bi ga načrtovani projekt oz. opravilo znotraj projekta razvrednotil.

Dve pomembni vprašanji, ki si jih moramo postaviti pri konceptualizaciji modela, sta:

- Kje bo predvideni projekt povzročil največji količinski vpliv na okoljsko sestavino?
- Kje bo predvideni projekt povzročil največji kakovostni vpliv na okoljsko sestavino?

Na zastavljeni vprašanji odgovorimo tako, da izberemo kriterije, ki nam opišejo ranljivost oziroma občutljivost posamezne okoljske sestavine zaradi načrtovanega projekta.

6. Nabor relevantnih podatkov

Konceptualizacija modela je izhodišče za izbor podatkov, ki jih potrebujemo za modeliranje. Pogosto nimamo na voljo vseh podatkov, ki bi jih potrebovali za modeliranje vplivov na okolje. Nekatere sicer lahko izvedemo iz dosegljivih, druge lahko nadomestimo s podatki, ki so mogoče nekoliko drugačni, pogosto manj natančni, a kljub temu uporabni. Pomanjkanje podatkov pomeni, da rezultat modela ranljivosti okolja »nadgradimo« s strokovno presojo na osnovi izkušenj in znanj o prostoru in podobnih dejavnostih in takega vključimo v postopek iskanja ustreznih mest za izbrano dejavnost.

7. Vrednotenje

V naslednjem koraku podatke ovrednotimo, oziroma vrednostno opišemo posamezne razrede/kategorije posameznih podatkov. Za to sem uporabila metodo določeno v Uredbi o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Ur. list RS, št. 73/05) - Matrika relevantnosti za vrednotenje vplivov na okoljske cilje.

Velikostni razredi A, B in C pomenijo, da so vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta sprejemljivi. Velikostna razreda D in E pomenita, da vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta niso sprejemljivi. Velikostni razred X pa pomeni, da ugotavljanje vpliva ni možno.

8. Združevanje ocen

Ko so posamezni prostorski podatki ovrednoteni, sledi njihovo združevanje v model ranljivosti. Za to imamo na voljo več različnih operacij, pri modeliranju ranljivosti najpogosteje uporabimo neposredno ocenjevanje podatkov v matrikah.

9. Grafična predstavitev modelov

Rezultati modelov so grafično predstavljeni na kartografski podlagi TK 50. Za prikaz rezultatov modela običajno uporabimo barvno lestvico, pri kateri najsvetlejša barva (območje prekriva samo ena ali dve karti) pomeni najnižjo, najtemnejša (območje prekriva več kart) pa najvišjo stopnjo ranljivosti.

10. Združevanje modelov ranljivosti - skupna ranljivost okolja za določen projekt
Da bi dobili skupno sliko ranljivosti okolja zaradi posamezne dejavnosti, je treba vse delne modele ranljivosti, ki opisujejo vplive dejavnosti na posamezne sestavine okolja, združiti v model skupne ranljivosti okolja zaradi dejavnosti. Zato je pomembno, da so vsi modeli ovrednoteni na enakem razponu, saj nam to olajša združevanje in omogoča medsebojno primerljivost posameznih modelov. Karta skupne ranljivosti prostora za določeno dejavnost, kot že rečeno, prikazuje dele prostora, kamor naj dejavnosti zaradi velikih negativnih vplivov, ki jih ima na okolje, ne bi umeščali.

3.2 Ugotavljanje potrebnosti izdelave ocene - screening

V tem praktično prvem in najbolj osnovnem koraku SPVO je treba ugotoviti ali je SPVO za konkreten prostorski načrt potrebna.

Postopek SPVO je potreben:

- če se z njim določa ali načrtuje poseg v okolje za katerega je treba izvesti presojo vplivov na okolje
- če obsega posebna varstvena območja ali bi lahko nanje pomembno vplival
- če imajo drug verjeten pomemben vpliv.

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Ur. l. RS, št. 73/05) opredeljuje, da:

Celovita presoja se izvede za plan ali spremembo plana, ki bo pomembno vplival na okolje sam po sebi ali v povezavi z drugimi plani. Plan bo pomembno vplival na okolje, če lahko pomembno vpliva na varovano območje, kar se ugotovi v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave.

Obstaja seznam sprejetih odlokov o zavarovanih območjih in evidentiranje vseh možnih omejitev v prostoru, ki izhajajo s področja varstva okolja in njegovih delov, ohranjanja narave ter varstva kulturne dediščine na območju občine Ajdovščina. V postopku je ureditev zavarovanja območja Trnovsko-Banjške planote. Območje je sicer evidentirano kot varovano, vendar varstvo še nima ustrezne pravne podlage. V občini se nahaja veliko naravnih vrednot in naravnih spomenikov, ter kar 73,26% celotne površine občine spada v območje Nature 2000.

Občina Ajdovščina, kot pripravljavec prostorskega načrta, je pred sprejemom programa priprave Strategije prostorskega razvoja občine (v nadaljevanju: SPRO) v skladu z določili Zakona o varstvu okolja (Ur. l. RS, št. 41/04) in Zakona o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 96/04) Ministrstvu za okolje in prostor poslala obvestilo o svoji nameri. Ministrstvo je Občini Ajdovščina izdalo odločbo, da je za SPRO Ajdovščina potrebno izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje.

3.3 Določanje obsega in poudarkov - scoping

Scoping je postopek v katerem se določijo obseg, poudarki in domet analiz in presoje vplivov na okolje, oziroma vsebina konkretne SPVO. Še posebej se poudarijo tiste okoljske vsebine, ki bodo vplivale na odločitve o PPP in bodo zaradi tega podrobneje obdelane. Scoping je kot tak zelo pomemben korak v SPVO, saj le ustrezno izveden zagotavlja uresničljivo in koristno SPVO (Kontić in sod., 2000:10).

V diplomu sem upoštevala kot glavne sestavine okolja: tla in relief, favna in flora, naravne vire, voda in vodni režimi, zrak, bivalne kakovosti (hrup), krajina in kulturna

dediščina ter zdravje ljudi. Splošno sem opisala vse faze posameznih projektov. Glede na obsežnost projekta (infrastruktura), glede na opis območja predlaganega za izvedbo in glede na vplive, ki bi jih vsak posamezen projekt imel in njihovo trajanje, sem si izbrala dva projekta za katere sem izvedla model ranljivosti (pri njih je pričakovati najpomembnejše vplive na okolje): vetrna elektrarna in hitra proga. Ocena za potrebe scopinga je temeljila na predpostavkah, kakšne vrste aktivnosti bodo izvajane na podlagi občinskega prostorskega načrta in kakšni so možni vplivi takih aktivnosti. Nekatere predvidene aktivnosti so vsebinsko in izvedbeno zelo široke, splošno opredeljene, zato je včasih težko oceniti realne možne vplive, saj so odvisni od vrste in značilnosti izbranih projektov, zato sem o njih sklepala na podlagi vplivov podobnih aktivnosti.

Za fazo scopinga sem s pomočjo matrike interakcij presojala, ali ima neka faza priprave in gradnje projekta vpliv na določeno sestavino okolja. Ugotovila sem, da bi izvedba presojanih projektov (vetrna elektrarna in hitra proga) vplivala na vse izbrane sestavine okolja (na nekatere bolj, druge manj).

Potrebno je bilo poiskati tudi alternative; te so ključne za postopek SPVO, saj so nujne za utemeljeno presojanje.

Velik del območij vseh enajstih predlaganih projektov je v območju Natura 2000. Vendar je treba podrobneje pregledati zaradi katerih vrst živali in rastlin je tam območje Natura 2000 in ali bo gradnja vplivala na to (npr. Nova cesta čez Vipavska brda, obvoznica Col-Ajdovščina: cesta se modernizira in na trasi uredi nove odseke, zlasti pa: cestni odsek preko Vipavskih gričev od Dolenj preko Vrtovč do Šmarij, nov cestni odsek mimo Žapuž): območje spada pod Naturo 2000: pSCI (Dolina Branice), črtasti medvedek (metulj), rogač (hrošč), laški potočni piškur (ribe, raki), laška žaba (dvoživka), vendar pa gradnja novih cestnih odsekov ne bo bistveno vplivala na življenje žuželk na tem območju. Morda se večji vpliv čuti na vodno življenje, vendar je treba razlikovati, ali bo vpliv trajen, ali pa je vezan večinoma na čas pripravljanih del.

Lokacija vetrne elektrarne spada pod Naturo 2000 zaradi osrednjega območja življenjskega prostora velikih zveri: medveda, volka in risa. Predlagano območje spada pod Trnovsko Banjško planoto, kjer se nahajajo kraški vodonosniki, ki napajajo s pitno vodo nižje predele. Lokacija pa se nahaja tudi na karbonatnih tleh, kjer je prisotnih veliko geoloških in geomorfoloških naravnih vrednot. Lokacijo trase hitre proge pa sem si izbrala, zaradi neposredne bližine velikih naselij, kar zna privedi do velikega vpliva na okoliško prebivalstvo. Oba izbrana projekta zavzemata obsežen del v okolju (velikost projektov je velika). Podrobni opisi dveh izbranih projektov so v poglavju 3.5 - Vrednotenje vplivov prostorskega načrta na okolje.

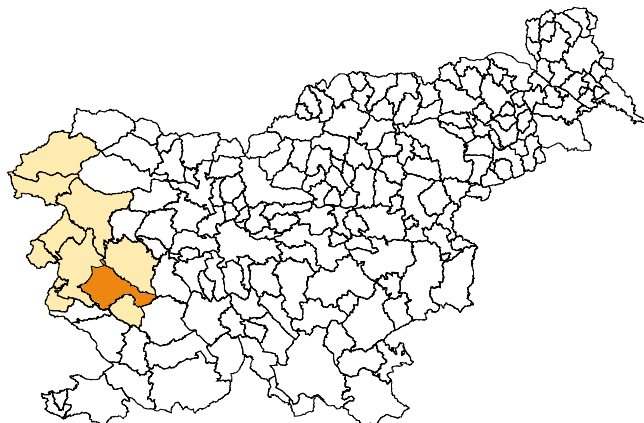
3.4 Izhodišča za SPVO za prostorski načrt občine Ajdovščina

3.4.1 Opis stanja okolja

Vir iz katerih povzemam podatke so Fabčič, 2005:17-91.

Za določitev obsega vplivov v primeru uresničitve prostorskega načrta je potrebno že pred tem opisati stanje okolja. Ta opis je potreben tudi zaradi natančnejše napovedi vplivov na okolje, določitve kazalcev stanja okolja in ciljev prostorskega načrta.

3.4.1.1 Lega občine Ajdovščina

Slika 1: Lega občine Ajdovščina glede na severnoprimorsko statistično regijo in Republiko Slovenijo (Fabčič, 2005:17)

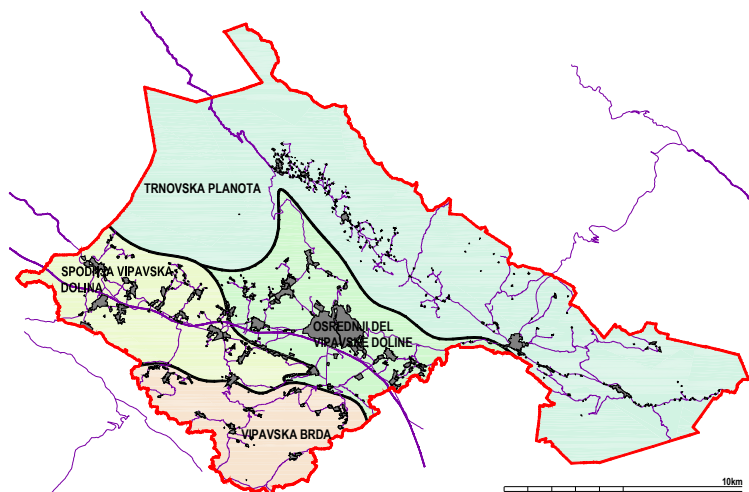
Občina Ajdovščina se nahaja v zahodnem delu Republike Slovenije v območju severnoprimske statistične regije. Občina meji na zahodu na mestno občino Nova Gorica, na SV na občino Idrija, na vzhodu na občino Logatec, na JV na občino Postojna, na jugu na občino Vipava, na JZ na občino Komen. Občina ne meji na nobeno izmed sosednjih držav.

Lega v Vipavski dolini prispeva geostrateški pomen občini. Dolina je od nekdanje pomembne prometne prečnice. Skozi dolino pelje glavna cesta in hitra cesta Podnanos-Selo, oziroma v nadaljevanju avtocesta Selo-Vrtojba. V gradnji je odsek hitre ceste čez Rebrnice med Razdrtim in Podnanosom (rok izgradnje 2008). V mestu Ajdovščina se končuje krak železniške proge. Civilno letališče s svojo tradicijo in lokacijo zaokrožuje prometno povezavo s širšim prostorom.

3.4.1.2 Glavne geografske značilnosti

Površina občine Ajdovščine je 245,2 km². Najvišja točka občine Ajdovščine je vrh Malega Golaka (1495m nadmorske višine, v nadaljevanju: nmv), najnižja pa rokav reke Vipave pod Batujami (60 m nmv).

Občina obsega osrednji del Vipavske doline vključno z južno ležečimi Vipavskimi griči in severno ležečim pobočjem Trnovske planote. Osrednji del občine predstavlja kotlina Vipavske doline (100m nmv), severno od nje se dviguje kraška planota Trnovskega gozda, ki obsega pobočja Čavna (1100 m nmv), Gore (800m nmv) in Hrušice (800-1200m nmv), južno od nje se dvigujejo Vipavski griči (300-400 m nmv).

Slika 2: Geografska območja občine (Fabčič, 2005:19)

3.4.1.3 Tla in relief

Ozemlje občine Ajdovščina sestavljajo triasne, jurske, kredne, terciarne in kvartarne kamnine. Triasni in jurski apnenci in dolomiti sestavljajo kraško planoto Trnovskega gozda, iz krednih apnencev je zgrajena Hrušica. Terciarne kamnine so fliš iz katerega je sestavljena Vipavska dolina in Vipavski griči in spodnja pobočja Trnovskega gozda. Kvartarne kamnine so pobočne breče, pobočni grušč, aluvialni nanosi rek in potokov ter kraška ilovica; nastopajo v pobočjih Trnovskega gozda in v ravninskem delu Vipavske doline.

Nosilnost in stabilnost tal sta odvisni od geološke zgradbe. Najbolj so nosilne apnenčeve in dolomitske kamnine, ki gradijo Trnovsko planoto in Hrušico (0,1-0,2 kN/cm²). Flišne kamnine imajo nosilnost 0,05-0,08 kN/cm². Pod določenimi pogoji (obtežba ali prisotnost vode) takšni predeli lahko zdrsnejo navzdol v obliki plazov. Pobočni grušč tvorijo apnenčevi in dolomitni kosi kamnin, ki se v obliki melišč nahajajo na pobočjih Trnovskega gozda. Ker so te kamnine nepovezane in ležijo v obliki nasutega materiala na bolj ali manj strmih pobočjih, jih smatramo kot nenosilne in nestabilne kamnine.

Obsežna območja (južni in vzhodni del) v občini so podvržena nevarnosti erozije, kjer veljajo zahtevni protierozijski ukrepi. Običajni ukrepi veljajo le za manjša območja pobočij Gore in Čavna ter Nanosa. Samo dolinsko dno in območje Gore je izven erozijskih površin. Za celotno pobočje Gore in Čavna velja nevarnost plazov.

3.4.1.4 Flora in favna

Na planotah Hrušica in Trnovski gozd so najbolj razširjene živalske vrste: jeleni, srne, mufloni, gamsi, zajci in divji prašiči. Posebnosti pa so medved, ris, volk in sove. V preteklosti se je število živali zelo zmanjšalo zaradi razširjenosti lova. Kasneje se je zaradi zaščite in omejitve lova njihovo število zopet povečalo. V rekah živijo potočna in soška postrv, šarenka, križanka, klen in lipan.

V občini Ajdovščina se nahaja veliko naravnih vrednot. Zlasti so to geološki pojavi, minerali in fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemski kraški pojavi, podzemne jame in drugi geomorfološki pojavi, izviri, potoki in reke z obrežji, rastlinske

in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava.

Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

V občini Ajdovščina je 17.966 ha površin v območju Natura 2000, kar predstavlja 73,26% celotne površine občine.

3.4.1.5 Naravni viri

Na območju občine Ajdovščina je 65 % kmetijskih zemljišč v rabi travnikov in pašnikov, kar predstavlja 3.232,90 ha, nekaj nad 63,7 % pa je gozdnih površin (15.670 ha.), ki imajo poleg gospodarske tudi hidrološko, biotopsko, varovalno, rekreacijsko in obrambno (kot prostorski dejavnik) funkcijo. Izjemnega pomena so varovalni gozdovi, ki zavirajo erozijo, stabilizirajo tla in ščitijo nižje ležeča zemljišča pred plazovi, usadi in gruščem. Od tega je 10.500 ha v zasebni lasti. Posestna struktura gozdov je v občini Ajdovščina izjemno razdrobljena. Povprečna velikost zasebne gozdne posesti v dolini je 0,84 ha (povprečna velikost parcele pa le 0,34 ha), na območju Gore je povprečna velikost posesti 1,77 ha (povprečna velikost parcele 0,72 ha), na območju Podkraja pa je povprečna velikost posesti 2,37 ha (povprečna velikost parcele 0,56 ha). Gozdni rezervati in varovalni gozdovi zajemajo skupaj 10% površine gozdov v občini. To so predvsem gozdovi na ekstremno strmih rastiščih (varovalni gozdovi 1.150 ha) in gozdovi, katerih naravovarstveni pomen je tako velik, da so bili izločeni iz gospodarjenja z gozdovi in je v njih prepovedano vsakršno poseganje (gozdni rezervat 450 ha).

Spodnji del Vipavske doline je primeren za najrazličnejšo kmetijsko rabo, v osrednjem delu pa je primernost za kmetijsko rabo manjša, ker prevladujejo strnjena naselja. Območje Trnovske planote in Hrušice prekrivajo obsežni strnjeni gozdovi kvalitetne sestave. Na območju Vipavskih brd prevladuje čista vinogradniška krajina, medtem ko je na območju Gore pust, mestoma gol pašniški svet.

3.4.1.6 Vode

Geološka sestava tal določa hidrološke značilnosti občine. Vodno nepropustna flišna tla dolinskega dna pogojujejo veliko gostoto površinskih voda. Flišna pobočja odvajajo zaledne vode in lokalne vire. Obsežna kraška območja Gore in Čavna ne omogočajo pojava površinskih voda.

Največji reki v Občini Ajdovščina sta Hubelj, ki je glavni izvir in Vipava, ki je glavni odvodnik, obe pa sta odločilno izoblikovali površje doline. Še pred melioracijami (izboljšavami) in regulacijami (ureditvami), ki so bile izvedene leta 1986 in so močno spremenile podobo doline, so vodotoki poplavljali travnike. Zato vsa naselja ležijo na obrobju gričevnatega sveta.

3.4.1.7 Zrak

Podnebje je submediteransko z menjajočimi vplivi morja in srednjeevropske-gorske klime.

Najnižja izmerjena temperatura (1931-2001) znaša $-15,5^{\circ}\text{C}$, najvišja izmerjena temperatura (1931-2001) znaša $37,6^{\circ}\text{C}$. Ker se območje nahaja v dolinskem dnu, se v zimskem času v jasnih nočeh zrak pri tleh močno ohladi. To v mirnih nočeh povzroči

nastanek temperaturnega obrata. Od novembra do januarja je pogost pojav advektivne, goste megle v dolini. Megla je pogosto posledica južnih vetrov in se pojavlja v nočnem in jutranjem času. Pogost pojav temperaturnega obrata je pomemben dejavnik pri odločanju o dopustnih emisijah v zrak. Karakterističen je severovzhodni veter – burja velike intenzitete v zimskem času. Burja piha po nekaj dni, lahko tudi ves teden. Hitrost burje običajno presega 100 km/h, največja izmerjena hitrost znaša 176 km/h.

3.4.1.8 Bivalne kakovosti

Mesto Ajdovščina je tradicionalno industrijsko mesto tako, da gospodarska struktura v občini Ajdovščina še vedno temelji na sekundarnem sektorju. Gospodarske cone se v naselju umeščajo ob prometno vozliščnih lokacijah tako, da so dobro povezane z železniškim in cestnim omrežjem, ki omogoča javni prevoz na delo z vseh območij regije in sosednjih regij. Skupna dolžina vseh državnih cest v občini znaša 92,237 km, skupna dolžina vseh občinski cest pa znaša 252,370 km. V občini poteka regionalna železniška proga št. 72 Prvačina – Ajdovščina v dolžini 12,369 km.

3.4.1.9 Krajina

Prevladujoča značilnost je mozaični preplet gozda, agrarnih krajinskih vzorcev in tradicionalne poselitvene strukture. Območja kompleksnega varstva obsegajo tri območja, ki so med drugim v Strategiji prostorskega razvoja opredeljena kot krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi, pomembna na nacionalni ravni: vasi pod Čavnom, Vipavska brda in območje Gore.

Opuščanje rabe kmetijskih zemljišč (pašniki, obdelovalno zahtevnejša območja) ogroža krajinsko raznovrstnost. Gre za enega najtežjih problemov, ki že več desetletij vpliva na propad kulturne krajine.

Na območju občine Ajdovščina je 78 vpisanih enot v Zbirni register kulturne dediščine (v nadaljevanju: ZRD). Poleg tega je še 198 enot pripravljenih za vpis v ZRD. V seznamu pomembnejše kulturne dediščine je 20 enot. V občini Ajdovščina ni kulturnih spomenikov državnega pomena.

3.4.1.10 Zdravje ljudi

V letu 2003 se je v občini rodilo 187 oseb, 173 jih je umrlo, naravni prirastek je tako znašal 14 oseb. Demografski trendi so v občini Ajdovščina ugodni. Največ prebivalcev je med 15. in 50. letom. Povprečna starost v Sloveniji je 39 let, v občini Ajdovščina pa 38,3. Zaradi bolezni dihal je bilo v splošni ambulanti v Ajdovščini leta 2006 takih vzrokov 5284 (223,7 primerov/1000 prebivalcev).

3.4.2 Kazalci stanja okolja

Za prikaz stanja okolja sem uporabila kazalce stanja okolja. Kazalcem sem tako pripisala določeno usmeritev (težnjo), ali z drugimi besedami: prikazala sem ga v obliki trenda. Poleg tega sem podala ugotovitve o verjetnosti razvoja stanja okolja brez izvedbe prostorskega načrta.

Obsežen opis kazalcev je podan v Prilogi A. Povzetek kazalcev pa je podan v naslednjem poglavju (3.4.3.2 Skladnost ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina s cilji okoljske politike (na državni in mednarodni ravni).

3.4.3 Opis prostorskega načrta

Program priprave Strategije prostorskega razvoja in prostorskega reda Občine Ajdovščina (Ur.l. RS, št. 70/06) je bil objavljen 6.7.2006. Od 12.7.2006 do 20.11.2006 so bile pridobljene smernice nosilcev urejanja prostora; izbran je bil načrtovalec strategije prostorskega razvoja in prostorskega reda Občine Ajdovščina, FGG - Katedro za prostorsko planiranje, odgovorni vodja projekta prof. dr. Andrej Pogačnik. Načrtovalec je pripravil osnutka predlogov Strategije prostorskega razvoja in prostorskega reda Občine Ajdovščina. S sprejetjem Zakona o prostorskem načrtovanju mora Občina Ajdovščina, skladno z 98. členom, sprejeti sklep o nadaljevanju postopka in nadaljevati postopek po novem zakonu.

Predlagani projekti:

Načrtovalec je na podlagi analiz smernic nosilcev urejanja prostora predlagal seznam večjih novih projektov, ki bi bili uvrščeni v strateški del občinskega prostorskega načrta:

1. Smučarsko središče Črmenjak
2. Kamnolom Rizenberk
3. Lokacija vetrnih elektrarn
4. Zgodovinska rekonstrukcija arheološkega najdišča
5. Evropski muzej letalstva
6. Univerzitetni kampus
7. Rezervat hitre proge
8. Novo naselje Breg
9. Nova cesta čez Vipavska brda, obvoznica Col - Ajdovščina
10. Akumulacija Vrnivec in Košivec
11. Sanacija in umetno jezero Malovše

Cilji občinskega prostorskega načrta Ajdovščine so:

Trajnostni razvoj občine Ajdovščina. Občina bo dosegala cilje trajnostnega razvoja z:

- varovanjem naravnih virov;
- usmerjanjem na obnovljive vire;
- obnavljanjem človeških virov;
- ohranjanjem narave in biodiverzitete.

Ohranjanje in izboljševanje demografskih procesov. Ustvariti pogoje za dvig natalitete z:

- ustrezno ponudbo parcel za stanovanjsko gradnjo in stanovanj;
- zagotavljanjem površin za šole, otroške vrtce, otroška igrišča.

Zagotavljanje uspešnega gospodarskega razvoja, preseganje povprečja v RS in doseganje ciljev Evropske unije 2007-2013.

- zagotoviti privlačne gospodarske cone tako za industrijo kot za malo gospodarstvo;
- povečevati delež storitev v gospodarstvu občine z določanjem zadostnih

površin mešane rabe za storitve in servise.

Povečevanje kohezivnosti prostora in zmanjševanje razlik v razvitosti posameznih delov občine. Pospeševati razvoj perifernih delov občine (predvsem Trnovske planote, Hrušiškega pogorja in Vipavskih brd). Ukrepi so:

- boljša dostopnost delovnih mest in družbenih servisov;
- razvoj kmetijstva in turizma;
- boljše prometne povezave;
- podpiranje dopolnilnih dejavnosti na podeželju.

Tvorno vključevanje v regionalni razvoj v cilju razvoja tako občine, kot tudi regije. Skupaj z občinami, ki bodo tvorile regijo:

- izdelati regionalni prostorski načrt;
- okrepiti regionalno sodelovanje in v okviru regije učinkoviteje razreševati skupne naloge. Te so zlasti: center za ravnanje z odpadki 1. reda, sodelovanje Ajdovščine z Novo Gorico, razvoj visokega šolstva, Trnovski regijski naravni park, medregionalna prometna os Idrija - Ajdovščina - Komen - Jadransko morje, optimizacija razvoja plinifikacije, hitra proga v primeru variante po Vipavski dolini, oskrba z vodo iz hubeljskega vodovoda, razvoj elektro-optičnega informacijskega sistema in druge.

Izkoriščanje primerjalnih prednosti občine v okviru Strategije prostorskega razvoja države in umeščanja državnih infrastruktur v prostor

- upoštevati Strategijo prostorskega razvoja Slovenije,
- sodelovati pri umeščanju državnih lokacijskih načrtov v prostor in izkoriščati razvojne priložnosti, ki izhajajo iz državnih infrastruktur,
- plinska kompresorska postaja in odcepni plinovod Ajdovščina – Koper;
- hitra proga po Vipavski dolini;
- modernizacija proge Prvačina – Ajdovščina;
- razvoj prometne osi Jezersko - Škofja Loka – Idrija - Ajdovščina – Komen - Devin;
- evropski letalski muzej;
- revitalizacija naselja Vipavski križ in druge.

Mesto Ajdovščino razvijati v sodobno in učinkovito regionalno in občinsko središče. S kakovostnim urbanističnim načrtom mesta Ajdovščina ustvariti kompaktna, humano in učinkovito mesto z vsemi družbenimi servisi subregionalne ravni, kot so:

- kulturni dom,
- visoko šolstvo,
- stadion in športni center,
- zdravstveni dom,
- dom starejših občanov,
- nakupovalna središča,
- industrijske in druge gospodarske cone,
- letališče,
- prometno vozlišče.

Nuditi zadosten obseg površin za stanovanjsko gradnjo, različnih po lokaciji, cenovnih, ambientalnih in drugih značilnosti. V okviru vsakega naselja nuditi:

- zadosten obseg zazidljivih površin za gradnjo enodružinskih hiš,

- v večjih naseljih zagotoviti tudi površine za gosto-nizko gradnjo in v Ajdovščini tudi za večstanovanjsko gradnjo. Večji obseg površin zagotoviti zlasti v Gojačah-Selu-Batujah in na Colu. Kot novo primestno naselje ob mestu Ajdovščina načrtovati naselje Breg zahodno od Ustja.

Na naravno najbolj primernih prostorih razvijati tržno in intenzivno kmetijstvo, na ostalih pa ohranjati kmetijstvo v cilju varovanja kulturne krajine.

- V osrednjih delih Vipavske doline pospeševati agromelioracije in komasacije zlasti tudi namakanje, ob upoštevanju načel trajnosti;
- Na pedološko, reliefno in klimatsko primernih površinah razvijati kvalitetno vinarstvo, sadjarstvo in zelenjadarstvo;
- Na Trnovski planoti pospeševati predvsem živinorejo, ki naj ohranja značilne travnike in pašnike v gozdni pokrajini;
- V perifernih in hribovitih delih občine zagotavljati pogoje za ohranjanje kmetijstva tudi v obliki polkmetij, hobi kmetij, z usmeritvijo v dopolnilne dejavnosti na kmetijah (kmečki turizem ipd).

Varovati gozdno bogastvo, ga smotno izkoriščati in omogočati komplementarne rabe, kot so rekreacija, lov in druge.

- Ohranjati varovalne in posebne gozdove, ter sonaravno izkoriščati veliko lesno bogastvo občine za proizvodnjo lesa in energetske biomase;
- Razvijati rekreacijske in turistične funkcije v gozdu, lov, gojitev divjadi ipd.;
- Varovati gozd na območjih izjemnih naravnih pojavov, kot so kraške jame, brezna, škraplje, mrazišča idr.

Varovati naravne vrednote in skladno usmerjati razvoj v območjih Nature 2000 tako, da bo v njih možen tudi razvoj dejavnosti, ki so okoljsko sprejemljive.

- Naravne znamenitosti izkoristiti za sonaravne oblike turizma in rekreacije v naravi.
- Na ostalih območjih Nature 2000 varovati kulturno krajino in proučiti možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, kot so smučarski center Modrasovec, rekonstrukcija rimske vojaške postojanke na Hrušici, postavitve vetrnic vetrne elektrarne na območju Križne gore, možnost kamnoloma Rizenberk.

Razvijati turizem kot pomembno dopolnilno dejavnost v vseh predelih občine. Razvijati turistično ponudbo mesta Ajdovščina in občine s:

- prenovo in prezentacijo antičnega naselja Castra in srednjeveškega Šturja,
- z razvojem izletniškega in zimskega turizma na Trnovski planoti,
- z razvojem vinarstva, oziroma enološke in gastronomske ponudbe, zlasti v Vipavskih brdih, v vaseh pod Čavnom in v Vipavskem Križu
- razvijati vinske ceste in druge turistične itinerarije (načrte za poti).
- V turistično ponudbo vključiti Tabor, Sv. Pavel in Hrušico, Pigorovo galerijo, obisk izvira Hublja, verski turizem povezan s cerkvijo v Logu.
- Specifične turistične lokalitete določiti v krajinskih zasnovah za Vipavska brda in območje Gore.

Varovati in smotno izkoriščati vodno bogastvo občine, prioriteto za oskrbo s pitno vodo, ob tem pa tudi za namakanje, rekreacijo in druge potrebe. Ohranjati in izboljševati kakovost voda

- Striktno varovati pred onesnaženjem vsa poselitvena območja virov pitne vode na Trnovski planoti in njenih pobočjih.
- Načrtovati akumulaciji Vrnivec in Košivec.

Zagotoviti zadostne, raznovrstne, cenovno sprejemljive vire energije s čim večjim deležem obnovljivih virov.

- Razvijati ustrezne prenosne sisteme za oskrbo z električno energijo, ki bodo omogočali dobavo do naselij iz vsaj dveh smeri.
- Postopno prehajati na 20 kV lokalno omrežje in kabliranje v naseljih.
- Razvijati plinifikacijo Ajdovščine in večjih gospodarskih con (Gojače, Batuje, Črniče).
- Razvijati energetiko na bazi lesne biomase za ogrevanje preko kotlarn in vročevodnih sistemov.
- Proučevati možno postavitve vetrne elektrarne.
- Zmanjševati delež tekočih goriv.
- Varčevati z energijo tudi s spodbujanjem javnega prevoza z avtobusi in po železnici.

Ohranjati sorazmerno dobro ohranjeno okolje in ga še izboljševati. Dosegati evropske standarde glede čistosti voda.

- Graditi kanalske sisteme in male čistilne naprave za vsa strnjena oziroma večja naselja.
- Omejevati gradnjo tam, kjer izgradnja kanalizacije ni racionalna in bi bile potrebne septične jame.
- Na centralno čistilno napravo v Ajdovščini priključiti okoliška naselja in novo naselje Breg pri Ustju.
- Kontrolirati hišne rezervoarje kurilnega olja.
- Zagotavljati ločeno zbiranje in odvoz odpadkov na deponijo Dolga Poljana in omogočiti njeno daljše obratovanje z ukrepi reciklaže in vzporedne sanacije že zapolnjenih delov.
- Določiti lokacijo za deponijo inertnih gradbenih odpadkov in za občinsko kompostarno.
- Pri vseh novih dejavnostih skrbeti, da ne prekomerno onesnažujejo zraka in da so opremljene s filtri.
- Sanirati obstoječe onesnaževalce zraka in zagotoviti ukrepe za varstvo pred hrupom.
- Sanirati okoljsko degradirane prostore, kot so opuščeni peskokopi in kamnolomi, nekdanji vojaški objekti in drugi.

Zagotavljati varnost za vse uporabnike prostora, to je: varovati pred naravnimi ujmami in zmanjševati posledice, preprečevati ali zmanjševati možnosti ustvarjenih nesreč

- Z gradnjo stavb in prometnic se izogibati vsem možnim drsečim in plazovitim terenom.
- Po načelu previdnosti ne določati zazidljivih območij tam, kjer bi lahko bile katastrofe povzročene zaradi velikih nagibov ob zelo izjemnih padavinah, kot posledic vremenskih sprememb, pa tudi povzročene od potresov.
- Izogibati se vseh lokacij na bolj strmih in visokih legah kraškega roba.
- Odmikati zazidavo od poplavnih območij Vipave.
- Z akumulacijami in namakalnimi sistemi blažiti posledice suše.

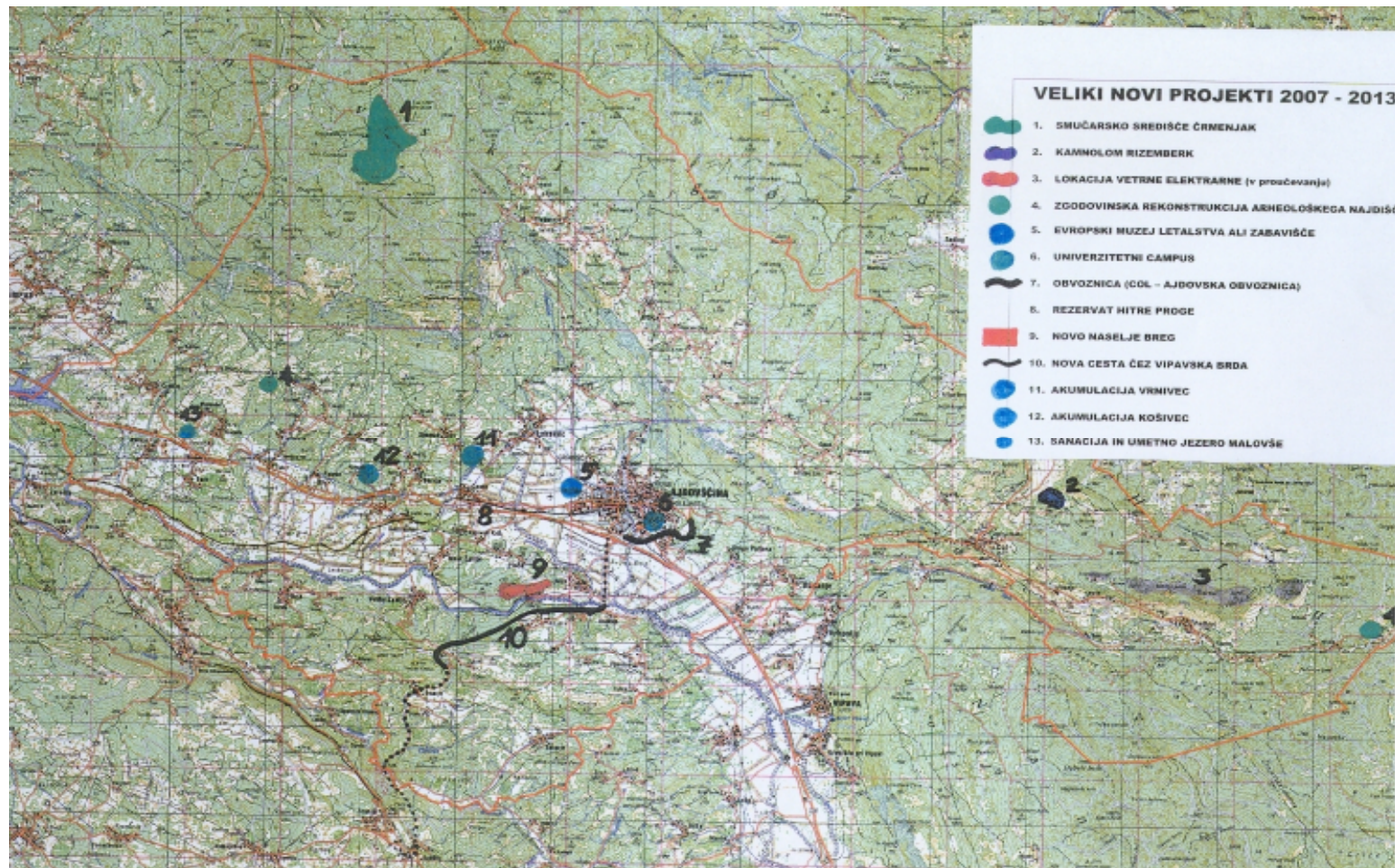
- S proti-požarnimi presekami na Trnovski planoti ščititi pred gozdnimi požari.
- Stimulirati gradnjo hišnih zbiralnikov padavinske vode za dodatno oskrbo v času velike suše, vročine in požarne ogroženosti.
- Ohranjati gozd na legah, ki so izpostavljene močnim vetrovom.
- V Vipavski dolini zasajevati protivetrne pasove drevja.
- Vse visoko rizične objekte in naprave odmikati iz naselij, oziroma jih locirati v gospodarskih conah.

Poleg poglavitne gradnje prometne smeri Nova Gorica – Razdrto:

- Krepiti tudi vlogo prečne prometne smeri z modernizacijo ceste Črni vrh - Col - Ajdovščina – Breg.
- Izgradnjo novega cestnega odseka Tevče - Šmarje, z obnovo ceste Šmarje - dolina Branice in z izgradnjo povezave na Štanjel in Komen.
- Modernizirati ali obnavljati lokalne ceste.
- Zgraditi vzhodni obvoz Ajdovščine z direktnim priključkom ceste na Col z Ajdovsko obvoznico.
- Krepiti vlogo železnice tudi za primestni in medmestni potniški, ter tovorni promet.
- Ob starih jedrih naselij zgraditi javna parkirišča.
- Ob izstopih v turistična območja zgraditi parkirišča za turiste, rekreativce in druge koristnike in sicer za osebna vozila in avtobuse (Vipavski Križ, Šmarje, Col, Predmeja, Hrušica, Velike Žablje in druga naselja).
- Krepiti vlogo letališča.

Ustvarjati partnerski odnos med mestom Ajdovščina in podeželjem. Občina bo izvajala Strategijo prostorskega razvoja in izvedbene prostorske akte:

- z ukrepi zemljiške politike,
- z davčno politiko,
- z začasnimi ukrepi zavarovanja,
- z ustanavljanjem skladov in drugimi ukrepi.

Slika 3: Veliki novi projekti 2007-2013

V tej stopnji lahko z bilanco jasnosti oziroma nejasnosti v prostorskem načrtu pridobim odgovor, kaj bi morali v okviru prostorskega načrta v naslednjih fazah še podrobneje obdelati, da bi bil postopek SPVO uspešen.

Preglednica 2: Izpeljava bilance jasnosti oziroma nejasnosti v prostorskem načrtu občine Ajdovščina

Jasno	Nejasno
Nekateri cilji so jasno zastavljeni.	Nekateri cilji so neskladno in nejasno zastavljeni.
Vizija prostorskega razvoja občine ter usmeritve za usklajen in vzdržen razvoj dejavnosti v prostoru in njegovo trajnostno rabo.	Manjkajo podatki o obsegu načrtovanih projektov: kolikšen del v prostoru bodo zajemali (v hektarjih), število vetrnic (za vetrne elektrarne), dolžina trase (za hitro progo), postavitve dodatnih objektov (postaje za hitro progo), njihova kapaciteta.
Določena so območja namenske rabe prostora, pogoji in merila in ukrepi za načrtovanje v prostoru in pripravo lokacijskih načrtov občine ter pogoji za pripravo projektov po določbah zakona, ki ureja graditev objektov.	Manjkajo podatki o lokaciji načrtovanih projektov: ime kraja, katastrska občina, koordinate v prostoru.
	Manjkajo podatki o tehnologiji načrtovanih projektov: kako naj bodo projekti vneseni v okolje, s kakšno tehnologijo, metodo dela. Vsi zgoraj omenjeni manjkajoči podatki posledično vplivajo na zanesljivost ocenjevanja v matrikah in pri opisih vplivov projektov.
	Manjkajo podatki za opredelitev kazalcev: opis stanja okolja s pomočjo kazalcev je v tem primeru skromen, saj manjka veliko podatkov o trendih spreminjanja kazalcev (podatki obstajajo za mestno občino Nova Gorica, ki nam pri tem nič ne pomaga). Posameznih meritev za občino Ajdovščina ni.

S pomanjkanjem podatkov o projektih ne moremo učinkovito presojati vplivov, ki jih vsak projekt povzroči okolju. O tehnologiji in obsegu lahko sklepamo na podlagi podobnih projektov, ki so že uveljavljeni. Opisovanje, koliko bo uresničitev projekta vplivala na sestavine okolja, pa zahteva dobro poznavanje točne lokacije in njenih značilnosti.

Manjkajoči podatki o kazalcih stanja okolja in njegovih trendih vplivajo na vrednotenje posameznih sestavin okolja, saj je ocena pomena posameznega vpliva odvisna od stanja sestavine okolja pred projektom.

Vendar pa menim, da se nekaj koristnih elementov SPVO vendarle da opraviti, kljub pomanjkljivim podatkom v prostorskem načrtu. Vrednotenje vplivov prostorskega načrta na okolje, ki vsebuje modele ranljivosti in iskanje alternativ, se izkaže povsem koristno, kljub temu, da cilji niso usklajeni med seboj (pomanjkanje podatkov o skladnih in jasno opredeljenih ciljih) in da poznamo le splošne podatke o projektih (lokacije niso točno definirane).

To predstavljam v poglavju 3.5.

3.4.4 Okoljski cilji

Okoljski cilji morajo biti: specifični (morajo biti natančni in dovolj konkretni, da ne odpirajo različnih interpretacij), izmerljivi (definirati morajo želeno prihodnje stanje v merljivem terminu, tako da je mogoče potrditi ali so bili cilji doseženi ali ne), realistični (cilji in nivoji morajo biti stremljivi) in časovno odvisni (cilji in nivoji ostanejo nedoločeni, če niso v zvezi s točnim datumom ali časovnim obdobjem) (Impact assessment guidelines, 2005:20)

3.4.4.1 Okoljski cilji prostorskega načrta občine Ajdovščina

Okoljski cilji prostorskega načrta občine Ajdovščina so opisani v prejšnjem poglavju (3.4.3 Opis prostorskega načrta).

V spodnjih tabelah podajam, poleg ciljev okoljske politike, tudi izhodišča iz katerih sem cilje povzemala.

Okoljske cilje prostorskega načrta občine Ajdovščina sem pridobila iz strani občine Ajdovščina.

Cilje okoljske mednarodne politike pa sem pridobila iz raznih zakonov, pravilnikov, uredb, resolucij, konvencij, odlokov, direktiv, deklaracij, protokolov, ki veljajo za posamezne sestavine okolja in so dostopni na internetnih straneh.

3.4.4.2 Skladnost ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina s cilji okoljske politike (na državni in mednarodni ravni)

V naslednjih tabelah je prikazana analiza skladnosti ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina s cilji okoljske politike (na državni in mednarodni ravni) za posamezne sestavine okolja.

Preglednica 3: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za tla

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Tla	Varovanje tal pred erozijo in onesnaževanjem	6th Environmental Active Programme	Varovanje tal pred erozijo: - z gradnjo stavb in prometnic se izogibati vsem možnim plazovitim in drsečim terenom - ne določati zazidljivih območij tam, kjer bi lahko bile katastrofe povzročene zaradi velikih nagibov ob izjemnih padavinah - izogibati se vseh lokacij na bolj strmih in visokih legah kraškega roba	Pogostost pojava erozije	Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k varovanju tal pred erozijo (z izogibanjem plazovitim terenom in velikim nagibom, ter strmim in visokim legam).
	Zagotavljanje mejnih vrednosti letnega vnosa rastlinskih hranil v tla	Pravilnik za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (Ur.l. RS, št.130/04)			

Preglednica 4: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za favno in floro

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Favna in flora	Ohranjanje biološke raznovrstnosti	Konvencija o biološki raznovrstnosti	Ohranjanje narave in biodiverzitete: - razvoj regijskega naravnega parka Trnovske planote; Varovati naravne vrednote in skladno usmerjati razvoj v območjih Nature 2000: - naravne znamenitosti izkoristiti za sonaravne oblike turizma in rekreacije v naravi	Kazalcev, za prikaz ciljev plana, ni.	Cilji med seboj niso usklajeni, saj cilji prostorskega načrta predlagajo, da se na ohranjenih območjih razvija turizem in rekreacija. Na območjih Nature 2000 pa se predlaga razvoj raznih dejavnosti. S tem pa ne ohranjamo biotske raznovrstnosti, naravne biocenoze, naravnih virov in narave.
	Ohranjanje visoke stopnje biotske raznovrstnosti in zaustavitev upadanja biotske raznovrstnosti do leta 2010	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)			
	Ohranjanje čim bolj naravne sestave biocenoze Ohranitev lastnosti, zaradi katerih so deli narave opredeljeni za naravno vrednoto določene zvrsti, ter v največji možni meri tudi vseh drugih lastnosti	Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije OdSPRS (Ur.l.RS, št. 76/04)			
	Preudarna raba naravnih virov Ohranjanje narave Spodbujanje ohranjanja biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot in naravnih procesov kot bistvenih sestavin kakovostnega naravnega okolja				

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

Preglednica 4: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za favno in floro

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Favna in flora	Zagotavljanje ustrezne vključitve biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot v gospodarjenje z naravnimi viri in prostorom Vzpostavitev omrežja posebnih varstvenih območij in zavarovanih območij	Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije OdSPRS (Ur.l.RS, št. 76/04)	- na ostalih območjih Nature 2000 varovati kulturno krajino in proučiti možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, kot so smučarski center Modrasovec, rekonstrukcija rimske vojaške postojanke na Hrušici, postavitve vetrnic vetrne elektrarne na območju Križne gore, možnost kamnoloma Rizenberk zimskega turizma na Trnovski planoti	Kazalcev, za prikaz ciljev plana, ni.	
	Ohranjanje biotske raznovrstnosti Trajnostna raba sestavin biotske raznovrstnosti	Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (17.december 2001)			
	Zaustavitev manjšanja biotske raznovrstnosti do leta 2010	A European Union strategy for sustainable development			
	Trajnostna raba naravnih virov	Zakon o varstvu okolja ZVO-1 (Ur.l.RS, št. 41/04)			
	Ohranjanje, vzdrževanje ali izboljšanje obstoječe lastnosti nežive in žive narave, ki prispevajo k ugodnemu stanju rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov	Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Ur.l.RS, št. 49/04, 110/04, 59/07)			
	Ohranitev ali doseganje ugodnega stanja habitatnih tipov, ter prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov na teh območjih	Uredba o ekološko pomembnih območjih (Ur.l.RS, št. 48/04)			

Preglednica 5: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za naravne vire

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Naravni viri	Racionalna raba zemljišč	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)	Racionalna raba zemljišč: - na naravno najbolj primernih prostorih razvijati tržno in intenzivno kmetijstvo, na ostalih pa ohranjati kmetijstvo v cilju varovanja kulturne krajine (v osrednjih delih Vipavske doline pospeševati agromelioracije in komasacije, zlasti tudi namakanje ob upoštevanju načel trajnosti).	Velikost poseka Izguba kmetijskih zemljišč	Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k racionalni rabi zemljišč (na primernih prostorih razvijati kmetijstvo, pospeševati agromelioracije in komasacije-združitev) ter trajnostni rabi naravnih virov (varovanje naravnih virov, z usmerjanjem na obnovljive, ter varovanje gozdov).
	Varstvo kmetijskih zemljišč	Zakon o kmetijskih zemljiščih (Ur.l.RS, št. 59/96, 31/98)			
	Vzpostavitev monitoringa poškodovanosti gozdov (program »Forest Focus« v Sloveniji)	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)	Trajnostna raba naravnih virov:		
	Trajnostna raba naravnih virov	Zakon o varstvu okolja ZVO-1 (Ur.l.RS, št. 41/04)	- varovanje naravnih virov - usmerjanje na obnovljive vire - ohranjati varovalne in posebne gozdove - varovati gozd na območjih izjemnih naravnih pojavov, kot so kraške jame, brezna, škraplje, mrazišča idr.		

Preglednica 6: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za vodo

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Voda	Dobro stanje voda do leta 2015	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)	<ul style="list-style-type: none"> - Varovati in smotrno izkoriščati vodno bogastvo občine, prioriteto za oskrbo s pitno vodo, ob tem pa tudi za namakanje in rekreacijo. Ohranjati in izboljševati kakovost voda. - Striktno varovati pred onesnaženjem vsa poselitvena območja virov pitne vode na Trnovski planoti in njenih pobočjih - Načrtovati akumulaciji Vrnivec in Košivec - Dosegati evropske standarde glede čistosti voda. 	<p>Kakovost vodotokov</p> <p>Hranila v rekah in samočistilna sposobnost rek</p> <p>Čiščenje odpadnih voda</p>	Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k zagotavljanju vodnih količin za vodooskrbo prebivalcev s pitno vodo in k ohranjanju in izboljševanju vodnega okolja.
	Doseganje izboljšanja stanja kakovosti podzemnih voda	Uredba o standardih kakovosti podzemne vode (Ur.l.RS št. 100/05)			
	Program za zmanjšanje tveganja zaradi uporabe pesticidov	Pravilnik o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Ur.l.RS, št. 64/04, 5/06)			
	Zagotavljanje vodnih količin za vodooskrbo prebivalcev s pitno vodo				
	Dobro stanje voda	Agenda 21 (UN, 2005)			
Doseganje dobrega stanja voda in drugih, z vodami povezanih ekosistemov	Zakon o vodah (ZV-1), (Ur.l.RS, št. 67/02)				
	Uredba o kemijskem stanju površinskih voda (Ur.l.RS št. 11/2002 in 41/2004)				
Ohraniti in izboljšati vodno okolje	Direktiva 2000/60/ES evropskega parlamenta in sveta z dne 23. oktobra 2000				

Preglednica 7: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za zrak

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Podnebje in zrak	Doseganje mejnih, oziroma ciljnih vrednosti po območjih za: – NO _x do leta 2010 – SO ₂ in PM10 do leta 2005 – NO ₂ in Pb do leta 2010 – CO do leta 2005 – benzen in ozon do leta 2010	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)	Ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanjega zraka: - pri vseh novih dejavnostih skrbeti, da ne prekomerno onesnažujejo zraka in da so opremljene s filtri - sanirati obstoječe onesnaževalce zraka	Onesnaženo st zraka z žveplovim dioksidom	Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k ohranjanju in izboljšanju kakovosti zunanjega zraka. Niso pa jasno definirani (ni podatka o vrednostih) in so tako slabo uporabni.
	Zmanjševanje CO ₂	Kiotski protokol		Onesnaženo st zraka z dušikovim dioksidom	
	Ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanjega zraka	Uredba o ukrepih za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanjega zraka (Ur.l.RS, št. 52/02) Uredba o ozonu v zunanjem zraku (Ur.l.RS, št. 8/03)		Onesnaženo st zraka z ogljikovim monoksidom	
	Zmanjševanje onesnaževanja zraka iz industrijskih virov in obvladovanje onesnaževanja zraka zaradi prometa	Nacionalni program varstva okolja (Ur.l.RS, št. 83/99)		Onesnaženo st zraka z ozonom	
	Celotne letne emisije SO ₂ , NO _x , VOC in NH ₃ iz virov onesnaževal se morajo najpozneje do konca leta 2010 zmanjšati do količin, ki ne presegajo nacionalnih zgornjih mej emisij onesnaževal	Uredba o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaženosti zunanjega zraka (Ur.l.RS, št. 24/05)		Onesnaženo st zraka z delci	
	Zmanjševanje onesnaženosti zraka z ozonom, ter izboljšanje in ohranjanje kakovosti zraka	Uredba o ozonu v zunanjem zraku (Ur.l.RS, št. 8/03)			

Preglednica 8: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za bivalne kakovosti

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Bivalne kakovosti	Določitev stopnje izpostavljenosti prebivalstva okoljskemu hrupu (izdelava strateških kart hrupa in načrtovanje ukrepov za zmanjšanje hrupa), ter informiranje javnosti o izpostavljenosti hrupu	Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur.l.RS, št. 2/06)	- Zagotoviti ukrepe za varstvo pred hrupom	Obremenjenost okolja s cestnim hrupom	Cilji so med seboj usklajeni saj oboji težijo k varstvu pred hrupom. Niso pa jasno definirani (ni podatka o tem kakšni so ti ukrepi) in so tako slabo uporabni.
	Zmanjševanje onesnaževanja okolja s hrupom	Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa (Ur.l.RS, št. 105/05)			
	Določitev stopnje izpostavljenosti prebivalstva okoljskemu hrupu in načrtovanje ukrepov za zmanjšanje hrupa	Nacionalni program varstva okolja (Ur.l.RS, št. 83/99)			
	Doseči zmanjšanje števila ljudi, ki so izpostavljeni stalnim virom hrupa za 10% do leta 2010 in za 20% do leta 2020 (ocenjeno na 100 milijonov ljudi v letu 2000)	6th Environmental Action Programme			
	Varstvo naravnega in življenjskega okolja pred hrupom	Uredba o hrupu v naravnem in življenjskem okolju (Ur.l.RS, št. 45/95)			

Preglednica 9: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za krajino

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Krajina	Spodbujati varstvo, upravljanje in načrtovanje krajine, ter vzpostaviti evropsko sodelovanje pri reševanju vprašanj povezanih z njo	Zakon o ratifikaciji evropske konvencije o krajini MEKK (Ur.l.RS, št. 30/03)-Evropska konvencija o krajini	Varovanje kulturne krajine: - varovati gozd na območjih izjemnih naravnih pojavov, kot so kraške jame, brezna, škraplje, mrazišča idr. - ohranjanje ključnih prepoznavnih krajinskih značilnosti v vsakem od krajinskih območij (naravne, kulturne urbane krajine in kmetijsko intenzivne krajine) Vzdrževanje in obnavljanje dediščine ter preprečevanje njene ogroženosti: -prenova in prezentacija antičnega naselja Castra in srednjeveškega Šturja	Kakovost krajinske slike (raba tal, velikostno razmerje med posameznimi krajnotvornimi členi) Območja in prvine prepoznavnosti krajine (pestra kulturna krajina, arheološka in stavbna dediščina, ter naravne vrednote, ki tvorijo kulturni in simbolni pomen)	Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k ohranjanju krajinske pestrosti in naravnih kakovosti ter vzdrževanju in obnavljanju dediščine ter preprečevanju njene ogroženosti (prenova antičnega naselja Castra in srednjeveškega Šturja).
	Ohranitev krajinske pestrosti in naravnih kakovosti	Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije OdSPRS (Ur.l.RS, št. 76/04)			
	Vzdrževanje in obnavljanje dediščine, ter preprečevanje njene ogroženosti	Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD) (Ur.l.RS, št. 16/08)			
	Preprečevanje posegov, s katerimi bi se utegnile spremeniti lastnosti, vsebina, oblike in s tem vrednost dediščine	Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD) (Ur.l.RS, št. 16/08) Evropska konvencija o zaščiti arheološke dediščine (Ur.l.RS, št. 7/99)			
	Ohraniti lastnosti spomenikov in območij kulturne dediščine	Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (UNESCO, 1972)			

Preglednica 10: Analiza skladnosti okoljskih ciljev za zdravje ljudi

Segment okolja	Okoljski cilji	Izhodišča	Okoljski cilji prostorskega načrta in način upoštevanja pri njegovi pripravi	Kazalci za okoljske cilje prostorskega načrta	Skladnost ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike
Zdravje ljudi	Varovanje človekovega zdravja	Helsinška deklaracija o delovanju za okolje in zdravje v Evropi	<p>Varovanje človekovega zdravja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - striktno varovati pred onesnaženjem vsa poselitvena območja - kontrolirati hišne rezervoarje kurilnega olja - graditi kanalske sisteme in male čistilne naprave za vsa strnjena oz. večja naselja <p>Povečanje prometne varnosti in varovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - boljše prometne povezave - hitra proga po Vipavski dolini - modernizacija proge Prvačina – Ajdovščina - modernizirati ali obnavljati lokalne ceste 	<p>Vznemirjanje populacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obolevnost za respiratornimi boleznimi - s hrupom 	<p>Cilji so med seboj usklajeni, saj oboji težijo k varovanju človekovega zdravja (striktno varovati pred onesnaženjem vsa poselitvena območja, kontrolirati hišne rezervoarje kurilnega olja, graditi kanalske sisteme in male čistilne naprave za naselja) in k povečanju prometne varnosti in varovanja (boljše prometne povezave, hitra proga po Vipavski dolini, modernizacija proge, modernizacija ali obnavljanje lokalnih cest).</p>
	Izboljšanje kakovosti okolja in posledično zdravja ljudi	<p>The European Environment & Health Action Plan 2004-2010</p> <p>Uredba o ukrepih za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanjega zraka, Ur. l. RS št. 52/02, 41/04</p>			
	Povečanje prometne varnosti in varovanja, ter učinkovita poraba energije in čisto okolje	Resolucija o prometni politiki Republike Slovenije (RePPRS) (Ur.l.RS, št. 58/06)			
	Zagotavljanje hrupa na sprejemljivi ravni	<p>Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2005-2012 ReNPVO (Ur. l. RS, št. 2/06)</p> <p>Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju (Ur. l. RS, št. 121/04)</p>			

Ugotovitve analize skladnosti okoljskih ciljev

Neskladnost ciljev se je pojavila pri ciljih za favno in floro (to neskladnost pa sem v nadaljevanju uporabila pri postavitvi hipoteze za iskanje alternativnih lokacij). Pri tem se je pojavil problem ciljev postavljenih v prostorskem načrtu (cilji prostorskega načrta in cilji na mednarodni in državni ravni niso usklajeni), zato ne moremo (oziroma to naredimo težko) ocenjevati ustreznosti prostorskega načrta in projektov znotraj njega. Cilji prostorskega načrta na področju favne in flore temeljijo na razvoju novih dejavnosti v območjih Nature 2000, pri čemer pa se pojavi neskladnost s cilji okoljske politike, ki temeljijo na ohranjanju biotske raznovrstnosti, naravne biocenoze, naravnih virov in narave. Pojavi se nam problem pomanjkanja podatkov, torej manjka nam skladnost ciljev.

Obstaja problem pomanjkanja podatkov tudi če so cilji medsebojno skladni, a so tako abstraktno in splošno formulirani, da nam otežujejo nadaljnjo delo. To se je pojavilo v primeru sestavin okolja za zrak (npr. preprečeno prekomerno onesnaževanje zraka, nič pa ne pove o vrednostih) in bivalne kakovosti (npr. zagotoviti ukrepe za varstvo pred hrupom, nič pa ne pove kakšni so ti ukrepi). Potrebujemo konkretno opredeljene cilje (cilji so skladni med seboj), če hočemo opredeliti ustreznost prostorskega načrta s projekti znotraj njega.

Posledične težave nastanejo tudi pri iskanju in izboru kazalnikov za prikaz izhodiščnih (zatečenih) stanj, s katerimi je občina zadovoljna oziroma nezadovoljna in jih želi ohraniti oziroma izboljšati in tistih, s katerimi bo kasneje zasledovala spremembe, ki jih prinaša izvedba prostorskega načrta (monitoring).

Pri tem se pojavi vprašanje, ali postopek SPVO lahko kaj pomaga pri preveliki abstraktnosti politike in osnutka prostorskega načrta. Brez skladnosti ciljev, ali ob abstraktnih ciljih, so nadaljnje faze v postopku SPVO težavne, rezultati pa neidealni, saj temeljijo na negotovih podatkih. V fazi vrednotenja se pojavi težava, kakšne cilje uporabiti za vrednotiti lokacijo, saj če upoštevamo cilje prostorskega načrta, ki niso skladni s cilji okoljske politike, bo vpliv izvedbe prostorskega načrta ocenjen drugače, kot če bi to gledali na ravni okoljske politike. Tako se samo usmerjamo na cilje prostorskega načrta, ne naredimo pa veliko za varovanje okolja.

Vendar pa menim, da bi bilo lahko ob pripravi npr. delavnic in drugačnih razprav, mogoče pridobiti konkretizacijo ciljev od občinskih institucij, planerjev, nosilcev predvidenih projektov in tako zagotoviti boljšo usklajenost politike in prostorskega načrta, ki nam potem pomaga opredeliti ustreznost prostorskega načrta s projekti znotraj njega in tako omogoča izpeljati boljši postopek SPVO.

3.5 Vrednotenje vplivov prostorskega načrta na okolje

Vrednotenje je postopek, ki se pojavlja najprej kot analiza možnosti za uresničevanje ciljev, ali kot način preverjanja (med alternativami). V kontekstu prostorskega načrtovanja je vrednotenje dejansko postopek opredeljevanja ustreznosti prostora. Za ugotavljanje sprememb moramo poznati prvobitno stanje okolja ali stanje ozadja in povezovanja posameznih sestavin v celoto. Pri načrtovanju pa gre za odmik od prvotnega stanja. V primeru napovedovanja sprememb zaradi načrtovanja, pa je ugotavljanje spremembe težavnejše, ker se nanaša na prihodnje stanje, negotovosti. Ta je predvsem pomembna z vidika opredeljevanja alternativnih predlogov (Therivel, 2004:133).

Za vrednotenje vplivov prostorskega načrta občine Ajdovščina na okolje sem uporabila model ranljivosti.

Ranljivost je prostorska slika vpliva nekega projekta ali dejavnosti na okolje. V splošnem velja, da se model ranljivosti za posamezne dejavnosti vedno pripravlja, ko mesto projekta še ni znano. Model ranljivosti, oziroma ugotavljanje občutljivosti prostora je metoda, s katero ugotavljamo za nek projekt ali razvojno dejavnost bolj ranljive, oziroma občutljive dele prostora. Bistveni namen je opredeljevanje delov prostora, kamor je manj ustrezno ali neustrezno umestiti določene dejavnosti ali določen projekt. S tem lahko že v najzgodnejši fazi izključimo neustrezna mesta za izvedbo projekta in s tem prispevamo k varstvu občutljivih lokacij (Mlakar, 2005:4). Glede na obsežnost projekta, glede na opis območja predlaganega za izvedbo in glede na vplive, ki bi jih vsak posamezen projekt imel, sem si izbrala dva projekta za katera bom izvedla model ranljivosti. Ugotovila bom, ali je predlagano območje ranljivo in v kakšni meri. V primeru, da je lokacija zelo ranljiva bom skušala pridobiti boljše, manj ranljivo lokacijo, kjer naj bi se projekt izvedel.

Ti projekti (lokacije) so:

- Vetrna elektrarna (nad Podkrajem in Hrušico)
- Rezervat hitre proge (pri Dobravljah in Cesto, tunel pod Vipavskim Križem)

V nadaljevanju so evidentirani vplivi na okolje po fazah izgradnje in obratovanja. Prikazani so tudi vplivi, katerih sestavin okolja se obravnavajo v okviru prostorskega načrta. Načeloma so vplivi obravnavani le na osnovi tistih sestavin okolja, kjer vplivi niso zanemarljivo majhni in kjer je o njih obenem prisotna določena vrednost (podatki).

3.5.1 Identifikacija vplivov vetrne elektrarne na okolje

3.5.1.1 Opredelitev območja obdelave

Analiza zajema ves prostor znotraj katerega so možne alternative projekta. Območje obdelave je celoten prostor občine Ajdovščina.

3.5.1.2 Opredelitev projekta vetrne elektrarne

V osnutku je predlagana proučitev izkoriščanja vetrne energije oziroma lokacije vetrne elektrarne z vetrnicami na slemenskih legah nad Podkrajem in Hrušico. Zraven sodi tudi daljnovod.

Vetrne elektrarne ali vetrna polja se največkrat razprostirajo na območjih dolgih po nekaj km in različnih širin - od le okrog 30 m do tudi več kilometrov. Razdalja med sosednjimi vetrnimi generatorji je največkrat enaka 2-3 kratnemu premeru rotorja, kar pomeni, da so razmeroma razpršeno umeščeni v prostor. Vetrni generatorji srednje hitrosti imajo nazivno moč 750 kW. Višina nosilnega stebra je namreč med 43 in 48 m, dolžina lopatic pa približno 24 m. Za postavitve ene vetrnice je sicer potrebna majhna površina zemljišča – temelji imajo površino približno 11x11 m (premer stolpa na dnu je 3 – 3,3 m) ter površine, ki jih zajamejo dostopne poti. Za nemoteno izgradnjo objektov in njihovo vzdrževanje je pomembna tudi ustrezna prometna infrastruktura. Le-ta mora namreč omogočati prevoz tovora izrednih dimenzij, kar pri vetrnicah pomeni: dolžino tovora 37,3 m, širino tovora 4,3 m in težo posameznega kosa 50 t (Golobič M, Marušič I., 2000:1).

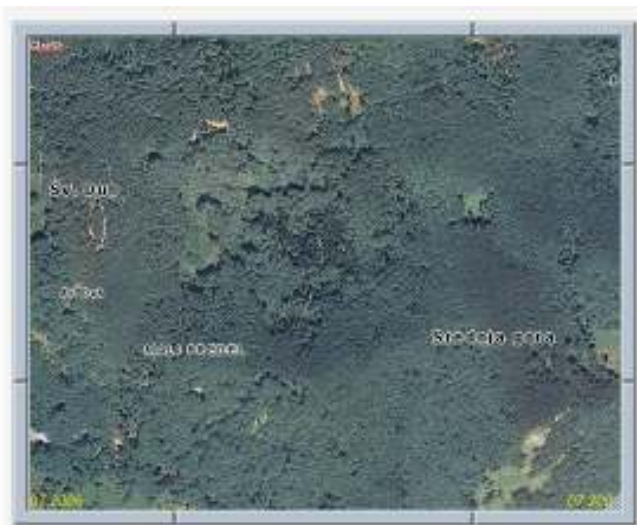
3.5.1.3 Opredelitev območja nad Podkrajem in Hrušico

Splošen opis okolja (Geodetska uprava RS, NV atlas)

Območje nad Podkrajem spada pod upravno enoto Ajdovščina, občino Ajdovščina, naselje Podkraj, katastrska občina Vodice. Območje spada pod hidrografske območje Vipavske Vipave ter Gradiški Hubelj, ter pod območno enoto Zavoda za varstvo narave Nova Gorica. Spada pod območje Natura 2000, pod območje velikih zveri in hribovsko gorsko območje, kjer je omejena možnost za kmetijsko dejavnost.

- Površinski pokrov

Nad Podkrajem in Hrušico: vrsta rabe sta gozd in pašnik, ter kmetijsko zemljišče 2. kategorije.

Slika 4: Prikaz grafičnih podatkov zemljiškega katastra Vodice (gerk- grafična enota rabe kmetijskih gospodarstev, Geodetska uprava Republike Slovenije)

- Hidrologija
 - Vode: hidrografske območje: 6410 - Vipavska Vipava - Podkraj
hidrografske območje: 6441 - Gradiški Hubelj - Hrušica
 - Telesa podzemnih voda: Kraški vodonosniki Trnovsko Banjške planote (Kraški, malo do zelo skraseli - Lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki ali obširni vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki), Dolomitni vodonosniki, vključno z globokim (termalnim) (Razpoklinski, redko kraški - Obširni in visoko do srednje izdatni vodonosniki), Vodonosniki v prodno peščenih zasipih Soče, Vipave in drugih rek (Medzrnski - Obširni ter lokalni in nezvezni nizko do visoko izdatni vodonosniki), Vodonosniki v flišnih plasteh (Razpoklinski - Manjši vodonosniki z lokalnimi in omejenimi viri podzemne vode), Dolomitni vodonosniki (Razpoklinski in kraški, malo skraseli - obširni in visoko do srednje izdatni vodonosniki), Kraški vodonosniki (Kraški, zelo do malo skraseli - Lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki, ali obširni vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki)
 - Vodonosni sistemi: Banjšice - Trnovski gozd

- Hidrogeološka karta po IAH (International association of hydrogeologists): lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki, ali obširni vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki
- Hidrogeološka karta RS: kras: močno skraseli, razpoklinski: izdatni vodonosniki, medzrnski: razpoklinski manjši

- Natura 2000 in ekološko pomembna območja

- Območje spada pod Naturo 2000: pSCI (Trnovski gozd – Nanos), Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)), ozki vretenec (mehkužec), črtasti medvedek (metulj), bukov kozliček (hrošči), veliki navadni netopir (sesalec), volk (sesalec), rjavi medved (sesalec), navadni ris (sesalec)
- Območja predlagana za zavarovanje - širša ZO: Regijski park Trnovski gozd
- Ekološko pomembna območja: Trnovski gozd in Nanos
- Ekološko pomembna območja - osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri: EPO - osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri
- Naravne vrednote - jame: Brezno pri Svetem Duhu (brezno), Gušterjevo brezno (Poševno ali stopnjasto brezno), Vodice (Kraška uvala z mokrišči na Vodichah na Hrušici, severovzhodno od Podkrajja)
- Osrednje območje medveda

- Geomorfologija in geologija

- Območja pričakovanih geoloških naravnih vrednot: visoki kras (visoki kras Hrušice, Trnovskega gozda, Nanosa, Banjšic - fosili, gube, kras)

3.5.1.4 Izbor modelov ranljivosti – matrika interakcij za vetrno elektrarno

Vpliv na okolje je vedno rezultat interakcije določenega opravila in določene kakovosti okolja. Za opredelitev vpliva je torej treba preveriti, katero opravilo potencialno spreminja katero od kakovosti okolja. Tako presojanje običajno izpeljemo s pomočjo matrike medsebojnega učinkovanja, imenovane tudi interakcijska matrika (Marušič, 1993:11).

Lokacija, načrtovana infrastruktura in obseg niso specificirani, zato so ocene v matrikah podane za splošno opredeljen projekt vetrnih elektrarn.

Matrika interakcij za projekt VETRNE ELEKTRARNE

Oblika varstvene zahteve	Sistemi okolja	PRIPRAVA ZA GRADNJO IN POSTAVITEV								PRISOTNO ST OBJEKTOV	DELOVANJE (OBRATOVANJE)	
		Priprava zemljišča					Gradbena dela				Delovanje vetrnic	Vzdrževanje
		Dovozne poti	Odstranjevanje rastja	Odstranjevanje pedona	Oblikovanje reliefa	Odvoz /odlaganje materiala	Izkopi	Gradnja temeljev gradbenega stola	Postavitev vetrnic			
NEŽIVO OKOLJE	Tla in relief	√	√	√	√		√	√		√		√
	Voda in vodni režimi	√		√ ¹	√ ²		√ ³	√ ⁴				√ ⁵
	Zrak	√	√	√	√	√	√	√			√ ⁶	
ŽIVO OKOLJE	Flora	√	√	√	√		√					√
	Favna	√	√	√	√		√	√		√	√	
	Naravni viri (gozd, kmetijska zemljišča)	√	√	√	√		√	√				√
DRUŽBENO OKOLJE	Bivalne kakovosti	√	√	√	√ ⁷	√	√	√			√	
	Krajina in vizualne kakovosti	√	√	√	√		√			√		√
	Zdravje ljudi ⁸	√	√	√	√	√	√	√			√	

¹ Odstranjevanje vrhnjega sloja tal, ki praviloma predstavlja bolj ali manj prepustno izolatorsko plast nad vodonosnikom in zatesnitev tal z nepropustnimi materiali, bo vplivalo na površinski odtok meteornih voda in s tem posledično na značilnosti podtalnice.

² Gradnja bo spreminjala pokrovnost in relief vodozbirnega območja na gradbišču in bližnji okolici.

³ Izkopi za temeljne jame in druge infrastrukturne objekte na trasi servisne ceste bodo lahko prekinile, poškodovale vodonosne plasti, zato bo lahko prišlo do iztekanja podzemne vode, znižanja gladine podtalnice, posledično do izsušitve eventualnih vodnjakov.

⁴ Zaradi globokih temeljev, ki so tujki v tleh oziroma matični kamnini, se bo lahko spremenila smer in hitrost toka podzemne vode.

⁵ V podtalnico se lahko spirajo snovi, ki v okolje prihajajo z emisijami plinov iz ostankov olj, maziv, goriv, gum in drugih nevarnih materialov, ki se uporabljajo za transportna vozila in gradbeno mehanizacijo.

⁶ Vetna erozija.

⁷ Zaradi težke mehanizacije pride do hrupa v območju gradbenih del, kar povzroči slabše bivalne kakovosti.

⁸ Pri sestavi okolja: zdravje ljudi je upoštevan vpliv hrupa in pa onesnaženost zraka na zdravje ljudi, zato so skoraj vsa gradbena dela označena da povzročajo vpliv na zdravje zaradi hrupa, ki ga povzroča mehanizacija in prašnih delcev, ki se pri tem sproščajo v okolje.

3.5.1.5 Vplivi projekta vetrne elektrarne na posamezne sestavine okolja

➤ Tla in relief

Med gradnjo elektrarne bodo lahko obsežna gradbena in zemeljska dela negativno vplivala na stabilnostne razmere hribine, sprožilo se bo lahko nekontrolirano plazjenje zgornjih slojev tal. Med izkopavanjem se bo lahko presekala plastovitost podzemnih voda in vodonosnikov, kar bo lahko povzročilo dodatno sesedanje in drsenje terena, odnašanje zemeljskega materiala. Na vetrovno in reliefno izpostavljenih legah, kot so grebeni, robovi, sedla, bo velika potencialna ogroženost delovanja vetrne in vodne erozije. Globoki izkopi za temelje in eventualni vkopi, nasipi trase servisne ceste, bodo predstavljali trajni in največji poseg v geološko-geomehanske značilnosti okolja. Največji vpliv na pedološke značilnosti bo v času gradnje elektrarne. Izvajale se bodo fizične spremembe tal, kot je odstranjevanje tal, stisnjenje tal, mešanje tal in prekritje talnega substrata z drugimi materiali. Prišlo bo do negativnih vplivov med gradnjo: širitev cestišča pri transportu, sušne površine, zemeljska dela, ki bodo potrebna za gradnjo oziroma širitev in utrjevanje cest, temelji gradbenega stola, njegova postavitve, povezave z električnim omrežjem, transformatorjem, itd (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 47-50).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

erozijska žarišča, območja običajnih protierozijskih ukrepov in območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov.

Preglednica 11: Vplivi projekta vetrne elektrarne na tla in relief

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitvev	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	povečana ogroženost območij velikih strmin (erozija) zaradi odstranjevanja rastja, pedona in oblikovanja reliefa	trajna sprememba izpostavljenih grebenov in vrhov zaradi erozije	pri menjavi olja lahko pride do izpustov v tla
	izkopi povzročajo dodatno sesedanje in drsenje terena, odnašanje zemeljskega materiala		
	globoki izkopi povzročajo trajni poseg v geološko-geomehanske značilnosti okolja (tudi gradnja temeljev gradbenega stola)		
	z dovoznimi potmi je potrebno širiti in utrjevati cestišče		

Koncept modela:

- ranljivost zavarovanih objektov in naravnih vrednot geološke in geomorfološke dediščine – vetrna elektrarna se jim sicer lahko približa, pomembno pa je, da jih pri sami gradnji ne uničimo ali poškodujemo,
- ranljivost območjih protierozijskih ukrepov, ker bi zaradi odstranitve vegetacijskega pokrova, ali podor skal lahko prišlo do pojava erozije
- ranljivost je večja na območjih erozijskih žarišč (Mikelj, 2006: 65)

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- pogostost pojava erozije zaradi izkopov
- pogostost pojava erozije zaradi izpostavljenih grebenov in vrhov
- količine onesnaževal v tleh
- obseg fizične spremembe tal

Trend spreminjanja kazalca:

Pogostosti se v tem primeru ne da napovedati, vsekakor pa bo v času pripravljanih del (priprava za gradnjo in postavitvev) erozija večja. Količine onesnaževal se tudi ne da napovedati. Obsega fizične spremembe tal ne morem z gotovostjo napovedovati, vsekakor pa bodo precej obsežne.

- Flora in favna

Posledica zemeljskih in gradbenih del za vetrno elektrarno bo uničenje rastlinske odeje. Trajna odstranitev vegetacije bo vplivala na bogastvo in raznovrstnost rastlinskih vrst in na življenjski prostor številnih živalskih vrst in združb. Območje je tudi habitat za mnoge redke in ogrožene živalske vrste. Tu bodo tudi koridorji v katerih bo velika koncentracije ptic v času spomladanske in jesenske selitve normalen pojav, z vetrno elektrarno pa lahko zapremo migracijske poti. Neustrezno locirane ali preveč koncentrirane vetrne elektrarne bodo lahko tudi zmanjšale površine za gnezdenje in prehranjevanje ptic. Izgradnja vetrne elektrarne bo pomenila velik poseg v osrednji življenjski prostor velikih zveri (medved, volk, ris). Negativni vplivi se bodo kazali predvsem zaradi povečane prisotnosti človeka in hrupa, zaradi česar se bosta umikala iz prostora predvsem volk in ris, deloma tudi medved. Poseg v ta prostor bo pomenil fragmentacijo (razdrobitev) prostora, kar dolgoročno lahko povzroči praznjenje tega prostora. Živali se bodo umikale na obrobna območja, kjer bo prihajalo do stika z ljudmi in s tem do konfliktov ter posledično do pritiskov za odstrel živali. Vpliv na živalstvo bo

v času gradnje daljnovoda občuten tudi ob dovoznih poteh. Med gradnjo bo glavni vpliv pomenil predvsem povečan hrup povezan s sečnjo in spravlom lesa, urejanjem dostopnih poti in postavitvijo stebrov ter montažo vodnikov (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 56-58).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

naravna dediščina (krajinski parki, naravni spomeniki, naravne znamenitosti), točke naravnih vrednot, območja naravnih vrednot, zavarovana območja, območja pričakovanih naravnih vrednot, ekološko pomembna območja, ekološko pomembna območja medveda in Natura 2000 (za ptice in habitate).

Preglednica 12: Vplivi projekta vetrne elektrarne na favno in floro

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitvev	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	uničenje ali sprememba stanja posebnih habitatov, pestrih biotopov, območij z različnim naravovarstvenim režimom zaradi odstranjevanja rastja, pedona, oblikovanja reliefa, izkopov in gradnje temeljev	sprememba stanja okolja vpliva na favno, ker se prvotno stanje spremeni	vrtanje vetrnic ogroža ptice
	priprave dovoznih poti lahko povzročijo presek koridorjev in hrup		

Koncept modela:

- bolj ranljiva so ekološko pomembna območja – točke in območja naravnih vrednot
- bolj ranljiva so zaščitena območja narave, oziroma naravne dediščine (naravne znamenitosti, naravni spomeniki in krajinski parki)
- naravno ohranjena območja so bolj ranljiva
- bolj ranljiva so območja naravnih habitatov (območja Natura 2000) (Mikelj, 2006: 65-66)

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- količina uničenih habitatov (predvsem volka, medveda, risa in ptic)
- količina presekanih koridorjev
- količina odstranjenega rastja

Trend spreminjanja kazalca:

Vetrne elektrarne, ali vetrna polja se največkrat razprostirajo na območjih dolgih po nekaj km in različnih širin - od le okrog 30 m do tudi več kilometrov. Razdalja med sosednjimi vetrnimi generatorji je največkrat enaka 2-3 kratnemu premeru rotorja, kar pomeni, da so razmeroma razpršeni umeščeni v prostor. Umestitev vetrne elektrarne na območje risa, medveda, volka in ptic pomeni izredno povečanje verjetnosti za izumiranje teh populacij. Količino presekanih koridorjev in količino odstranjenega rastja ne morem določiti, lahko pa trdim, da bo do njih vsekakor prišlo.

- Naravni viri (kmetijstvo, gozdarstvo)

Vpliv vetrnih elektrarn na kmetijska zemljišča je najbolj negativen med samo izgradnjo, saj je raba močno omejena ali celo onemogočena zaradi uničenja naravnega vira. Med

obratovanjem vetrne elektrarne pa je kmetijsko zemljišče kot naraven vir uničen vsaj v velikosti temeljev (11x11m²) posameznega vetrnega generatorja in površine vzdrževalne ceste.

Trasa servisne ceste elektrarne in trasa podzemnih električnih kablov z obsežnimi zemeljskimi deli (kot so izvedba vkopov, nasipov in kasnejših zasutij), posegata v strukturo in teksturo tal. Gozd, kot naravni vir, je zelo ranljiv za vetrne elektrarne, saj so vplivi nanj prisotni v vseh fazah gradnje in obratovanja – praktično gre za uničenje gozda kot naravnega vira. Zaradi vpliva na hrapavost terena in s tem na hitrost vetra se gozd namreč poseka vzdolž celotne vetrne elektrarne v pasu širine vsaj 30m. Zaradi oblikovanja novega gozdnega roba se spremeni tudi vrstna sestava gozda. Tudi med samim obratovanjem elektrarne se okrog vetrnih generatorjev vzdržuje čim bolj gladko okolico, zato se sproti odstranjuje eventualno ponovno zaraščanje (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 58-59).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

kmetijska zemljišča 1. kategorije, polja (1. kategorije), sadovnjaki (1. kategorije), vinogradi (1. kategorije), kmetijska zemljišča 2. kategorije, gozd, varovalni gozd.

Preglednica 13: Vplivi projekta vetrne elektrarne na naravne vire

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitev	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	omejena ali onemogočena raba zemljišč zaradi odstranjevanja rastja, pedona, oblikovanja reliefa		uničen naravni vir v velikosti rotorjev in vzdrževalne ceste
	zmanjšana ekonomičnost pridelave zaradi zmanjšanja površin zaradi dovoznih poti, izkopov in gradnje temeljev		spremeni se vrstna sestava gozda zaradi sprotnega odstranjevanja zarastja
	krčitev gozda oziroma uničenje gozda kot naravnega vira		

Koncept modela:

- ranljiva so območja, kjer so prisotni varovalni gozdovi
- ranljiva so tudi območja kmetijskih zemljišč 1. kategorije
- ranljiva so območja polj 1. kategorije
- ranljiva so območja sadovnjakov 1. kategorije
- ranljiva so območja vinogradov 1. kategorije
- manj ranljiva so območja kmetijskih zemljišč 2. kategorije
- manj ranljiva so območja navadnih gozdov

Kazalci stanja okolja ob izvedbi projekta:

- količina odvzetih zemljišč v hektarjih
- količina izkrčenih gozdov v hektarjih
- količina novih drevesnih vrst
- denarna izguba zaradi manjše pridelave

Trendi spreminjanja kazalcev:

Trend velikosti poseka gozda in količina odvzetih zemljišč se v tem primeru povečuje, kajti za pripravo vetrne elektrarne je potrebna velika površina (gozd in gozdni rob, kmetijska zemljišča). Predvsem bo prišlo do vpliva na boljša kmetijska zemljišča, saj leta prevladujejo. Posek v gozdovih pa že zdaj narašča, tako da lahko pričakujemo še

intenzivnejše poseke. Količine novih drevesnih vrst in denarne izgube se v tem primeru ne da napovedovati.

➤ Vode in vodni režim

Vplivi gradnje vetrne elektrarne na površinske vode bodo posredni in neposredni, povzročale pa bodo fizikalno-kemijske spremembe vodotokov ter vodnega živalstva in rastlinstva. Zaradi erozije se bodo ob deževju spremenili procesi zbiranja in dotekanja meteorne vode v vodotoke, povečala se bo kalnost vodotokov, ki bo največja v neposredni bližini gradbišča. Spremenili se bodo vodni režimi in naravni hidrološki procesi, kot so poglobljanje struge, spodkopavanje bregov, odlaganje sedimentov, oblikovanje tolmunov, brzic, kar bo posledično vplivalo na spremenjeno morfologijo vodotoka. S fizičnimi posegi v relief bo povzročena sprememba vodozbirnega področja, lahko se bo spremenila razvodnica in s tem pretok posameznega vodotoka. Temu bo lahko sledilo kemijsko onesnaženje zaradi izluževanja snovi iz trdnih delcev, prevelike koncentracije hranilnih snovi in kovin, zmanjšala se bo količina kisika v vodi. Izkopi za temeljne jame in druge infrastrukturne objekte na trasi servisne ceste bodo lahko prekinile, poškodovale vodonosne plasti, zato bo lahko prišlo do iztekanja podzemne vode, znižanja gladine podtalnice, posledično do izsušitve eventualnih vodnjakov. Zaradi globokih temeljev, ki so tujki v tleh oz. matični kamnini, se bo lahko spremenila smer in hitrost toka podzemne vode. Odstranjevanje vrhnjega sloja tal, ki praviloma predstavlja bolj ali manj prepustno izolatorsko plast nad vodonosnikom in zatesnitev tal z nepropustnimi materiali, bo vplivalo na površinski odtok meteornih voda in s tem posledično na značilnosti podtalnice. Prav tako se bodo v podtalnico spirale snovi, ki bodo v okolje prihajale z emisijami plinov iz ostankov olj, maziv, goriv, gum in drugih nevarnih materialov, ki se bodo uporabljala za transportna vozila in gradbeno mehanizacijo in bodo lahko posledica nepravilnega ravnanja ali slabega vzdrževanja (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 51-54).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so: območja izvirov, vodnih virov, območje Trnovsko Banjške planote (veliko kraških vodonosnikov) in vodovarstvena območja.

Preglednica 14: Vplivi projekta vetrne elektrarne na vode in vodni režim

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	<p>onesnaženje zaradi erozije z odkritih površin</p> <p>sprememba pokrovnosti in reliefa vodozbirnega območja zaradi odstranjevanja pedona in oblikovanja reliefa</p> <p>iztekanje podzemne vode, znižanje gladine podtalnice zaradi izkopov</p> <p>sprememba smeri in hitrosti toka podzemne vode zaradi gradnje globokih temeljev</p> <p>sprememba značilnosti podtalnice zaradi odstranjevanja vrhnjega sloja tal (vrhnja plast predstavlja prepustno izolatorsko plast nad vodonosnikom in zatesnitev tal z nepropustnimi materiali)</p>		onesnaženje vodotokov*

* pri vzdrževanju pride do menjave olj, ter maziv, ki se ob slabem vzdrževanju iztečejo v tla, s padavinami pa se izpirajo v podtalnico

Koncept modela:

1. Ranljivost podzemnih voda:

- bolj ranljiva so vodovarstvena območja, pri čemer stopnja ranljivosti ustreza režimu varstva posameznih vodovarstvenih pasov. Poleg vodovarstvenih območij, zaščiteneh z občinskimi odloki, se na območju občine nahajajo kraški vodni viri Trnovsko Banjške planote, ki napajajo s pitno vodo nižja naseljena območja. Upoštevana je tudi ranljivost podzemnih voda in vodnih virov na tem območju. Dodatno je upoštevana oddaljenost od vodovarstvenih pasov (večja bližina - višja stopnja ranljivosti);
- bolj ranljiva so območja čiste podtalnice - predpostavljamo, da je podtalnica bolj čista v naravno bolj ohranjenih območjih, predvsem v območjih gozdov;

2. Ranljivost površinskih voda:

- nedopustno ranljiva so vodna in priobalna zemljišča na katerih ni dovoljeno posegati v prostor. Pri tem je upoštevana različna določena širina priobalnega zemljišča, pri čemer je priobalno zemljišče reke Vipave, ki sodi v kategorijo vodotokov 1. reda, 15 metrov od meje vodnega zemljišča, vseh ostalih vodotokov v občini, ki sodijo v kategorijo vodotokov 2. reda, pa 5 metrov od meje vodnega zemljišča
- bolj ranljivi so vodotoki z ožjim prispevnim območjem, pri čemer so bolj ranljiva območja ob večjih vodotokih s strmimi brežinami, kjer je spiranje snovi v vode hitrejše in obsežnejše
- bolj ranljivi so izviri s prispevnimi območji
- bolj ranljivi so naravno bolj ohranjeni vodni pojavi, med njimi še bolj tisti, ki so zaščiteni kot hidrološka naravna vrednota
- bolj ranljiva so poplavna območja (Penko Seidl in sod., 2006)

Na tem območju ni površinskih voda, vključila pa sem jih v model zaradi morebitnega iskanja druge lokacije.

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- kakovost vodotokov (ortofosfati, fenolne snovi, mineralna olja in detergenti)
- samočistilna sposobnost rek (BPK₅)

Ostalih kazalcev ni mogoče določiti zaradi pomanjkanja podatkov in metod spremljanja.

Trend spreminjanja kazalca:

Koncentracije parametrov padajo, tako za vodotok Hubelj kot Vipavo, tako da lahko rečem, da sta oba vodotoka dobro ohranjena. V primeru postavitve vetrne elektrarne pa lahko sklepam, da se bo kvaliteta vodotokov v času zamenjave sintetičnega olja poslabšala, vendar pa to onesnaženje ne bo kontinuirno, ampak bo omejeno samo na določena obdobja. BPK₅, ki je grobo merilo za samočistilno sposobnost, tudi pada. Trenda pa ne morem napovedovati.

- Zrak

Gradnja bo vplivala tudi na kvaliteto zraka. V času gradnje bodo največji vplivi na onesnaževanje zraka posledica pripravljalnih zemeljskih del, gradnje objektov in vkopov. Viri onesnaževanja zraka v času gradnje bodo tudi odvoz viškov materiala z gradbišča in transport gradbenega materiala na gradbišče (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 54-56) (ostali podatki so podani pod bivalne kakovosti).

➤ Bivalne kakovosti

Hrup povprečnega vetrnega generatorja bo v neposredni bližini, pri hitrosti vetra 8 m/s okrog 100 dB (Hohmeyer, 2003: 180). Na ranljivost bivalnih kakovosti zaradi hrupa bo vezana oddaljenost naselij od linije vetrne elektrarne. Bližje kot bo vetrna elektrarna, bolj bodo ranljive bivalne kakovosti (izkopavanja, odvoz materiala,...). Vpliv hrupa bo odvisen od obstoječe ravni hrupa v okolju, topografije, ter smeri in hitrosti vetra. Problem hrupa bo potrebno še posebej obravnavati ne le zaradi motenj, ki ga bo lahko predstavljal za živalski svet, temveč tudi zaradi vpliva na turistična in rekreacijska območja (Klemenc: Presoja vplivov...).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

urbanistična zasnova, območja ulic, občinske ceste, lokalne zbirne ceste, krajevne ceste, lokalne ceste, javne poti, ter območja gozdov.

Preglednica 15: Vplivi projekta vetrne elektrarne na bivalne kakovosti (velja tudi za zrak in zdravje ljudi)

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	povečanje stopnje hrupa v bivalnem in naravnem okolju zaradi odstranjevanja rastja, pedona, oblikovanja reliefa, priprave dovoznih poti, odvoza materiala, izkopavanja, to pa posledično vpliva na zdravje ljudi *		povečanje stopnje hrupa v bivalnem in naravnem okolju** zaradi delovanja vetrnic se lahko spremeni smer vetra
	pripravljalna zemeljska dela (priprava zemljišča), gradnja temeljev in izkopi, odvozi viškov materiala z gradbišča povečajo emisije prašnih delcev, kar posledično vpliva na zdravje ljudi		stalna obremenitev vegetativnega sistema pri prebivalcih, ki bodo živeli ob elektrarni, kar bo lahko pripeljalo do emocionalnih kot tudi psihosomatskih problemov

*zaradi mehanizacije

** zaradi delovanja vetrnic

Koncept modela:

Najbolj ranljiva so območja, ki so že preobremenjena s hrupom, saj predpostavljamo, da bi dodatno obremenjevanje s hrupom lahko kritično poslabšalo kvaliteto bivanja in tudi zdravje ljudi (v oddaljenosti 100-200 m). Taka so bivalna območja ob prometno obremenjeni cesti.

Ranljiva pa so tudi območja mirnih con, kjer ljudje želijo in iščejo mir in kjer ni obstoječih motenj (industrije, cestnega in železniškega prometa, peskokopa). Pripravljalna dela imajo velik vpliv na kvaliteto zraka, predvsem zaradi emisije izpušnih plinov (mehanizacija), prašnih delcev in hrupa (iz mehanizacije), kar vpliva na zdravje prebivalstva. Tako lahko sklepamo, da ranljivost prostora z oddaljenostjo od območij bivanja postopno pada (Mikelj, 2006: 66).

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- intenziteta hrupa v dB v oddaljenosti 300 m od turbine
- emisije prašnih delcev in izpušnih plinov iz mehanizacije
- število ljudi s psihičnimi težavami v okolici vetrne elektrarne

Trend spreminjanja kazalca:

Hrup povprečnega vetrnega generatorja postane sprejemljiv (< 50 dB) na razdalji 200-300 m od turbine, medtem ko je hrup povprečnega vetrnega generatorja v neposredni bližini, pri hitrosti vetra 8 m/s okrog 100 dB (Hohmeyer, 2003: 180). Emisije so vezane na čas priprave in gradnje. Koliko bo to obremenjevalo zrak pa žal ni mogoče napovedati, vsekakor pa bo ta obremenjenost vezana na kratek čas (v primerjavi z delovanje vetrnic).

Podatki, ki jih navajam v Prilogi A: Prikaz stanja okolja in njegovih delov s kazalci stanja okolja, podpoglavje zdravje ljudi, nam prikazujejo kazalec vznemirjanje populacije s hrupom predvsem za cestni promet. Tako, da mi podatki nič ne pomagajo pri konkretnem projektu.

➤ Krajina

Vidni vpliv in posledično največkrat degradacija krajinskih kakovosti sta eden najpomembnejših vplivov vetrnih elektrarn. Postavitev in obratovanje vetrnih elektrarn bo zaznavno spreminjala naravno oz. obstoječo krajinsko scenografijo, saj bodo sodobne vetrne elektrarne zelo visoki objekti, ki z gibanjem elis dodatno privlačijo pogled. Zato v večini primerov postavitve vetrne elektrarne vpliva tudi na podobo krajine. Domnevno »prvinska« krajina oziroma krajina, ki so jo oblikovale in jo vzdržujejo prakse predindustrijskega (tradicionalnega) kmetijstva, naj bi se s kakršnokoli postavitvijo vetrnih elektrarn preoblikovala v »industrijsko krajino«. Vetrne elektrarne bodo imele predvsem vpliv v smislu degradacije okolja in znižanja vrednosti nepremičnin. Lastniki in upravljavci vetrnih elektrarn stremijo k zmanjšanju zunanjih vplivov na hitrosti vetra, zato se največkrat poseka obstoječo gozdno vegetacijo, grmičevje in dopušča le nizke travnike ali celo pašnike. Na tak način izginjajo značilni vzorci v neki krajini, izgublja se pestrost oblik in prepoznavnosti (Klemenc: Presoja vplivov..., Mikelj, 2006: 60-64).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

območja karbonatov, objekti kulturne dediščine, pomembnejša območja kulturne dediščine, območja gozdov.

Preglednica 16: Vplivi projekta vetrne elektrarne na krajino

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	sprememba značilne krajinske strukture z pripravo dovoznih poti, odstranjevanjem rastja, pedona, oblikovanjem reliefa in izkopi	sprememba značilne krajinske strukture zaradi prisotnosti visokih objektov zakrivanje vidno izpostavljenih, privlačnih delov prostora vnos novih elementov v krajino	zaradi vzdrževanja se poseka gozdno vegetacijo, grmičevje, s čimer izginjajo značilni vzorci v krajini

Koncept modela:

- bolj ranljiva so območja izjemnih krajin z izrazito identiteto in prepoznana kot visoko vredna. Taka so širša območja določenih zvrsti naravnih vrednot (karbonatov), širša območja naselbinske kulturne dediščine ter t.i. nacionalna območja prepoznavnosti (območja kompleksnega varstva kulturne dediščine)
- bolj ranljiva so vidno izpostavljena območja (območja gozdov) (Mikelj, 2006: 67)

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- kakovost krajinske slike
- velikost poseka

Ostalih kazalcev ni mogoče določiti zaradi pomanjkanja metod spremljanja.

Trend spreminjanja kazalca:

Glede kazalca kakovost krajinske slike lahko zaključimo, da se je v preteklosti krajinska slika spreminjala, saj so se vnašali novi krajinski elementi. Taki krajinski elementi so se vnašali kontinuirano skozi celo obdobje razvoja občine. Eden tak, nov večji krajinski element je vsekakor bila hitra cesta Selo-Podnanos, drugi pa recimo melioracija kmetijskih površin na dnu doline. Oba pa še danes izrazito izstopata. Prav tako lahko sklepamo, da bo tudi postavitve in delovanje vetrnic izrazito izstopalo (predvsem, ker je območje precej obsežno in je zato vidno že od daleč) in tako znižalo kakovost krajine.

➤ Zdravje ljudi

Priznani zdravnik za medicino dela Joachim Bruch iz univerze v Essnu opozarja, da bo pri delovanju vetrnih elektrarn prihajalo do stalne obremenitve vegetativnega sistema pri prebivalcih, ki bodo živeli ob elektrarnah, kar bo lahko pripeljalo do emocionalnih, kot tudi psihosomatskih problemov; glavobolov, migren, slabosti, omotičnosti, drgetanja, težav pri spanju, stresa, straha in depresij. Ljudje, ki bodo živeli ob vetrnih elektrarnah (v oddaljenosti 100 m) se bodo pritoževali tako nad slišnimi, kot tudi neslišnimi zvoki, t.i. infrahrupom in svetlobnimi efekti. Infrahrup bo nastajal povsod tam, kjer nastajajo oscilacije in nihanja. Izvor infrahrupa je predvsem industrija in v zadnjem času tudi vetrne elektrarne. Lopatice rotorjev bodo odličen proizvajalec infrahrupa, ki pa se ga žal ne da izmeriti.

Zvok bo tako invaziven, da bo prehajal skozi zidove in dvojno zastekljena okna novo zgrajenih hiš in bo v oddaljenosti 100 m še vedno slišen znotraj stavb. Ponavadi se meri le slišne zvoke, nikoli pa infrahrupa, ki pa povzroča vibriranje, ki se čuti skozi stopala in prsni koš. Hrup povprečnega vetrnega generatorja postane sprejemljiv (< 50 dB) na razdalji 200-300 m od turbine, medtem ko je hrup povprečnega vetrnega generatorja v neposredni bližini (100 m), pri hitrosti vetra 8 m/s okrog 100 dB (Hohmeyer, 2003: 180) (ostali podatki so podani pod bivalne kakovosti).

3.5.2 Identifikacija vplivov hitre proge na okolje

3.5.2.1 Opredelitev območja obdelave

Analiza zajema ves prostor, znotraj katerega so možne alternative projekta. Območje obdelave je celoten prostor občine.

3.5.2.2 Opredelitev projekta hitre proge

Strategija dolgoročno rezervira traso hitre proge ob sedanji trasi in s podaljšanjem proge južno ob hitri cesti mimo Vipave do Postojne. Dvojni ovinek med Dobravljami in Cesto se izravna s tunelom pod Vipavskim Križem.

3.5.2.3 Opredelitev območja med Dobravljami, Cesto in Vipavskim Križem

Splošen opis okolja (Geodetska uprava RS, NV atlas)

- Območje Dobravlje spada pod upravno enoto Ajdovščina, občino Ajdovščina, naselje Dobravlje. Najbližja hišna številka 142 m. Območje spada pod hidrografsko območje Brjska Vipava in pod območno enoto Zavoda za varstvo narave Nova Gorica.

- Območje Cesta spada pod upravno enoto Ajdovščina, občino Ajdovščina, naselje Cesta. Najbližja hišna številka 17 m. Območje spada pod hidrografsko območje Vrnivec, ter pod območno enoto Zavoda za varstvo narave Nova Gorica.

- Območje Vipavskega Križa spada pod upravno enoto Ajdovščina, občino Ajdovščina, naselje Vipavski Križ. Najbližja hišna številka 103 m. Območje spada pod hidrografsko območje Žabeljska Vipava in pod območno enoto Zavoda za varstvo narave Nova Gorica.

Celotno območje spada pod vinorodni okoliš in podokoliš, pod posebne naravne omejitve, kjer so omejene možnosti za kmetijsko dejavnost, nahaja se namakalni sistem pri Markovcih, več čebelnjakov, velik del spada pod osuševalne sisteme.

- Površinski pokrov

Dobravlje, Cesta, Vipavski Križ: vrsta rabe so gozd in polja, sadovnjaki in vinogradi, ki spadajo pod kmetijsko zemljišče 1. kategorije.

Slika 5: Prikaz grafičnih podatkov zemljiškega katastra Vipavski Križ (geografična enota rabe kmetijskih gospodarstev, Geodetska uprava Republike Slovenije)

- Hidrologija

- Vode: hidrografsko območje: 6455 - Brjska Vipava (za Dobravlje); Vode: hidrografsko območje: 6454 – Vrnivec (za Cesto); Vode: hidrografsko območje: 6453 - Žabeljska Vipava (za Vipavski Križ)
- Telesa podzemnih voda: Kraški vodonosniki Trnovsko Banjške planote (Kraški, malo do zelo skraseli - Lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki ali obširni vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki), Dolomitni vodonosniki, (Razpoklinski, redko kraški - Obširni in visoko do srednje izdatni vodonosniki), Vodonosniki v prodno peščenih zasipih Soče, Vipave in drugih rek (Medzrnski -

- Obširni ter lokalni in nezvezni nizko do visoko izdatni vodonosniki), Vodonosniki v flišnih plasteh (Razpoklinski - Manjši vodonosniki z lokalnimi in omejenimi viri podzemne vode): za Dobravlje, Cesto, Vipavski Križ
- Vodonosni sistemi: Vipavska dolina (za Dobravlje, Vipavski Križ), Območje Vipave in Ajdovščine (za Cesto)
 - Hidrogeološka karta po IAH (International association of hydrogeologists): manjši vodonosniki z lokalnimi in omejenimi viri podzemne vode (za Dobravlje, Vipavski Križ), lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki ali obširni vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki (za Cesto)
 - Hidrogeološka karta RS: medzrnski: razpoklinski manjši (za Dobravlje, Cesto, Vipavski Križ).
- Natura 2000 in ekološko pomembna območja
- Območje spada pod Naturo 2000: SPA (Trnovski gozd in Nanos - južni rob), pisana penica (ptič), mali slavec (ptič), podhujka / ležetrudnik (ptič), velika uharica (ptič), planinski orel (ptič), kačar (ptič), sršenar (ptič)
 - Ekološko pomembna območja: Trnovski gozd in Nanos
 - Območja medveda: Območje izjemne prisotnosti medveda
- Infrastruktura
- Dobravlje: območja poselitve od 200 do 2000 prebivalcev, število prebivalcev: 369, število stavb: 19; Cesta: območja poselitve od 200 do 2000 prebivalcev, število prebivalcev: 454, število stavb: 15; Vipavski Križ: Območja poselitve od 50 do 200 prebivalcev, število prebivalcev: 185, število stavb: 26.
 - Aglomeracija (strnitev): Dobravlje: populacijske enote (PE) na hektar: 13.67, populacijske enote: 480, grupa Aglomeracije: 6; Cesta: populacijske enote (PE) na hektar: 14.65, populacijske enote: 590, grupa Aglomeracije: 6; Vipavski Križ: populacijske enote (PE) na hektar: 14.23, populacijske enote: 241, grupa Aglomeracije: 7.

3.5.2.4 Izbor modelov ranljivosti – matrika interakcij za hitro progo

Lokacija, načrtovana infrastruktura in obseg niso specificirani, zato so ocene v matrikah podane za splošno opredeljen projekt vetrnih elektrarn.

Matrika interakcij za projekt HITRE PROGE

Oblika varstvene zahteve	Sistemi okolja	PRIPRAVA ZA GRADNJO IN POSTAVITEV								PRISOTNOST OBJEKTOV	DELOVANJE (OBRATOVANJE)				
		Priprava zemljišča					Gradbena dela				Vožnja vlakov	Postaje	Signalizacija + elektrifikacija	Vzdrževanje	
		Dovozne poti	Odstranjevanje rastja	Odstranjevanje pedona	Oblikovanje reliefa	Odvoz/odlaganje materiala	Gradnja predorov	Gradnja proge + elektrifikacija	Gradnja nasipov						Gradnja postaj
NEŽIVOKOOLJE	Tla in relief	√	√	√	√	√	√		√	√		√			
	Voda in vodni režimi ¹			√	√		√		√	√					√
	Zrak	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√ ²		
ŽIVOKOOLJE	Flora	√	√	√	√		√	√	√						√
	Favna	√	√	√	√		√	√	√		√	√			
	Naravni viri (gozd, kmetijska zemljišča)	√	√	√	√		√	√	√	√					√
DRUŽBENO KOOLJE	Bivalne kakovosti	√	√	√	√ ³	√	√	√	√	√		√ ⁴	√ ⁵		
	Krajina in vizualne kakovosti	√	√	√	√		√	√	√	√	√		√		
	Zdravje ljudi ⁶	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√		

¹ V okviru gradnje bodo predvideni posegi v površinske vodotoke, ki bodo vplivali na poslabšanje razmer v obravnavanih površinskih vodotokih (izkopi).

² Pri postajah bo kvaliteta zraka slabša zaradi stalnega pretoka vlakov, ki bodo povzročali emisije v zrak (izpušni plini).

³ Zaradi težke mehanizacije pride do hrupa v območju gradbenih del, kar povzroči slabše bivalne kakovosti.

^{4,5} V času obratovanja trase se bo emisija hrupa zaradi povečane potovalne hitrosti in povečanega pretoka vozil povečala, še posebej na postajah.

⁶ Pri sestavini okolja: zdravje ljudi je upoštevan vpliv hrupa in pa onesnaženost zraka na zdravje ljudi, zato so skoraj vsa gradbena dela označena da povzročajo vpliv na zdravje zaradi hrupa, ki ga povzroča mehanizacija in prašnih delcev, ki se pri tem sproščajo v okolje.

3.5.2.5 Vplivi projekta hitre proge na posamezne sestavine okolja

➤ Tla in relief

Prišlo bo do vplivov na geološke in geomehanske razmere pri gradnji, pa tudi vpliv zaradi gradnje dovozov (med gradnjo). Dodatne obremenitve tal v času gradnje bodo predvsem v obliki povečanih nanosov mineralnih in organskih sestavin tal zaradi zemeljskih del (globlji temelji, tudi betonski). Na območjih bodo v času gradnje, zaradi povečanih nanosov mineralnih snovi s prašnimi padavinami, dodatne obremenitve tal z nevarnimi snovmi. Tresljaji in vibracije bodo lahko povzročili premike tal. Gradbeni posegi ob izgradnji trase bodo lahko negativno vplivali na stabilnostne razmere z občasnimi prekinitvami odvodnjevalnih poti (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

območja jam in karbonatov, erozijska žarišča, območja običajnih protierozijskih ukrepov in območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov.

Preglednica 17: Vplivi projekta hitre proge na tla in relief

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	obremenitve tal zaradi povečanih nanosov sestavin		tresljaji in vibracije lahko povzročijo premike tal**
	tresljaji in vibracije med odstranjevanjem rastja, pedona, oblikovanjem reliefa, odvozom materiala, ter gradnje predora lahko povzročijo premike tal *		
	obremenitve tal zaradi gradnje nasipov ter gradnje postaj		

* zaradi mehanizacije

** zaradi vožnje vlakov

Koncept modela:

Kot ranljiva so opredeljena območja protierozijskih ukrepov, ker bi zaradi odstranitve vegetacijskega pokrova, ali podora skal lahko prišlo do pojava erozije. Ranljiva so območja protierozijskih ukrepov, ker bi zaradi odstranitve vegetacijskega pokrova, ali podor skal lahko prišlo do pojava erozije. Ranljivost pa je večja tudi na območjih erozijskih žarišč.

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- intenziteta vibracij med pripravljalnimi deli
- poslabšanje teksture tal zaradi povečanih nanosov

Trend spreminjanja kazalca:

Intenzitete se v tem primeru ne da napovedati, vsekakor pa bo v času pripravljanih del čutili vibracije tudi na širšem območju (predvsem zaradi gradnje predora). Poslabšanje teksture tal pa tudi ne morem napovedovati.

➤ Favna in flora

Prišlo bo do vplivov zaradi gradnje dovozov (med gradnjo). Na območjih bodo v času gradnje, zaradi povečanih nanosov mineralnih snovi s prašnimi padavinami, dodatne obremenitve rastlin z nevarnimi snovmi. Gradnja bo vplivala na gozd in gozdni prostor. Poslabšale se bodo življenjske razmere za prostoživeče živali, ki bodo vezane na koridorje in zaplate gozdov v kmetijski krajini, ker bo s tem zmanjšana možnost prehajanja (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

naravna dediščina (krajinski parki, naravni spomeniki, naravne znamenitosti), točke naravnih vrednot, območja naravnih vrednot, zavarovana območja, območja pričakovanih naravnih vrednot, ekološko pomembna območja in Natura 2000 (za ptice in habitate).

Preglednica 18: Vplivi projekta hitre proge na favno in floro

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	izkrčitev gozda, gozdnega prostora in s tem uničeni habitati zaradi gradnje dovozov, odstranjevanja rastja, pedona, gradnje predorov, prog, nasipov	zaprte migracijske poti	slabše življenjske razmere za prostoživeče živali
	zaradi povečanih ali odstranjenih nanosov pri oblikovanju reliefa pride do obremenitve rastlin		vzdrževanje proge bo vplivalo na rastlinstvo, zaradi odstranitve zarastja

Koncept modela:

Načrtovani objekt na biosfero vpliva tako v fazi gradnje, kot tudi v fazi obratovanja. Biosfera je tako najbolj ranljiva na območjih, ki so najbolj naravno ohranjena, se pravi, kamor obstoječi negativni vplivi ne sežejo. Kot zelo ranljiva so bila ovrednotena tudi zavarovana območja, ki so pod določenimi varstvenimi režimi in jih je nedovoljeno poškodovati ali kakorkoli spreminjati. Bolj ranljiva so zaščitena območja narave oziroma naravne dediščine (naravne znamenitosti, naravni spomeniki in krajinski parki). V modelu so bila upoštevana tudi različna varovana območja (Natura 2000, tudi ekološko pomembna območja).

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- biotska pestrost (št. vrst oziroma habitatov), ohranjenost habitatov, prisotnost nekaterih živalskih vrst (ptice, migratorne vrste...)
- velikost poseka
- količina odstranjene vegetacije

Trend spreminjanja kazalca:

Trasa je precej dolga, zato lahko sklepam, da bodo na tej poti uničeni habitati in prekrizane migracijske poti, velikost poseka se bo povečala, tudi količina odstranjene vegetacije, v kakšnem obsegu pa ne morem napovedovati.

➤ Naravni viri (kmetijstvo, gozdarstvo)

Vpliv na kmetijstvo (v času gradnje) povzroča fizični odvzem zemljišča in poškodbe, ki lahko v veliki meri celo trajno poslabšajo osnoven pridelovalni potencial zemljišč (potencialna nevarnost onesnaženja dela zemljišč, slabša dostopnost do parcel, zmanjšana funkcionalnost zemljišč ter zmanjšana ekonomičnost kmetijske pridelave zaradi zmanjšanja površin). V času obratovanja pa so vplivi na kmetijstvo povezani predvsem z zmanjšano ekonomiko kmetijske pridelave na katero vpliva tudi spremenjena dostopnost do kmetijskih zemljišč in spremenjena parcelacija območja.

Z vidika gozdarstva so negativni vplivi med gradnjo motnje pri izkoriščanju gozdov zaradi pretrganih pravih poti, moteno gibanje prostoživečih živali, moten dostop na območje in poškodbe obrobne drevja in korenin pri gradnji. V času obratovanja pa so z izgradnjo hitre proge znatno osiromašeni varovalna (zmanjšana zastrtost tal v poplavnem območju) in hidrološka funkcija gozda (sprememba namembnosti površin v vodovarstvenih območjih), vpliv na lesnoproizvodno, biotopsko, klimatsko in estetsko funkcijo pa bo nekoliko manjši (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

kmetijska zemljišča 1. kategorije, polja (1. kategorije), sadovnjaki (1. kategorije), vinogradi (1. kategorije), kmetijska zemljišča 2. kategorije, gozd ter varovalni gozd.

Preglednica 19: Vplivi projekta hitre proge na naravne vire

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	fizični odvzem zemljišč zaradi priprave dovoznih poti, odstranjevanjem pedona, oblikovanjem reliefa, gradnje predora, nasipov, postaj		uničen naravni vir
	spremenjena dostopnost do zemljišč zaradi priprave dovoznih poti, odstranjevanjem pedona, oblikovanjem reliefa, gradnje predora, prog, nasipov, postaj		zmanjšana ekonomika kmetijske pridelave
	krčitev gozda zaradi odstranjevanja rastja, gradnje predora, nasipov, prog, postaj		
	poškodbe obrobne drevja in korenin pri odstranjevanju pedona, oblikovanju reliefa, gradnji predora, prog		osiromašena varovalna in hidrološka funkcija gozda

Koncept modela:

- ranljiva so območja, kjer so prisotni varovalni gozdovi
- ranljiva so tudi območja kmetijskih zemljišč 1. kategorije
- ranljiva so območja polj 1. kategorije
- ranljiva so območja sadovnjakov 1. kategorije
- ranljiva so območja vinogradov 1. kategorije

- manj ranljiva so območja kmetijskih zemljišč 2. kategorije
- manj ranljiva so območja navadnih gozdov

Kazalci stanja okolja ob izvedbi projekta:

- količina odvzete zemljine v hektarjih
- količina izkrčenih gozdov v hektarjih
- število poškodb obrobnega drevja in korenin
- denarna izguba zaradi manjše pridelave
- škode v primeru poplav

Trendi spreminjanja kazalcev:

Trend velikosti poseka gozda in količina odvzete zemljine se v tem primeru povečuje, kajti za pripravo hitre proge je potrebna velika površina, ki se razprostira med različnimi kraji (gozd in gozdni rob, kmetijska zemljišča). Predvsem bo prišlo do vpliva na boljša kmetijska zemljišča, saj le-ta prevladujejo. Posek v gozdovih pa že zdaj narašča, tako da lahko pričakujemo še intenzivnejše poseke. Količine poškodovanih obrobni dreves, denarne izgube in škode v primeru poplav se v tem primeru ne da napovedovati.

➤ Vode in vodni režim

Možne spremembe kakovosti podzemnih vod med gradnjo bodo posledica onesnaževanja in posegov v tla, npr. onesnaževanje s snovmi, ki so že bile v tleh pred začetkom gradbenih del, onesnaževanje tal s hidroizolacijskimi materiali in drugimi površinskimi premazi med njihovo uporabo, ali zaradi izluževanja ostankov teh materialov iz nepravilno odložene ali shranjene embalaže. Na razmere v tleh bo lahko vplivalo tudi oskrbovanje vozil in strojev z gorivi in olji, pri katerem se bodo tekočine polivale po tleh. Poseben primer bodo nesreče z razlitjem ali razsutjem nevarnih tekočin ali drugih materialov. V okviru gradnje bodo predvideni posegi v površinske vodotoke, ki bodo vplivali na poslabšanje razmer v obravnavanih površinskih vodotokih. Toksične kovine, spojine žvepla in dušika, ki bodo stabilno vezane v sedimentu, se bodo s projekti v strugo porazdelili in se bodo lahko pričeli izluževati (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

območja izvirov, vodnih virov, vodovarstvena območja in območje Trnovsko Banjške planote (veliko kraških vodonosnikov).

Preglednica 20: Vplivi projekta hitre proge na vode in vodni režim

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	med gradnjo se lahko spremeni kakovost površinskih in podzemnih voda zaradi onesnaževanja in posegov v tla, ki so posledica odstranjevanja pedona, oblikovanja reliefa, gradnje predorov, nasipov, postaj		nesreče z razsutjem ali razlitjem bodo vplivale na vodne razmere

Koncept modela:

- bolj ranljiva so vodovarstvena območja, pri čemer stopnja ranljivosti ustreza režimu varstva posameznih vodovarstvenih pasov

- bolj ranljiva so območja čiste podtalnice - predpostavljamo, da je podtalnica bolj čista v naravno bolj ohranjenih območjih, predvsem v območjih gozdov
- bolj ranljivi so naravno bolj ohranjeni vodni pojavi, med njimi še bolj tisti, ki so zaščiteni kot hidrološka naravna vrednota
- bolj ranljivi so izviri s prispevnimi območji
- bolj ranljivi so naravno bolj ohranjeni vodni viri, med njimi še bolj tisti, ki so zaščiteni kot hidrološka naravna vrednota

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- kakovost vodotokov (ortofosfati, fenolne snovi, mineralna olja in detergenti)
- samočistilna sposobnost rek (BPK₅)

Trend spreminjanja kazalca:

Koncentracije parametrov padajo, tako za vodotok Hubelj kot Vipavo, tako da lahko rečem da sta oba vodotoka dobro ohranjena (iz 3 na 2). V primeru postavitve trase hitre proge pa se kakovost podtalne vode poslabša, ker pride do raznih obremenitev (olja, nevarne tekočine, snovi vezane v sedimentu). O kakšnem poslabšanju pa ne morem natančno govoriti. BPK₅, ki je grobo merilo za samočistilno sposobnost, tudi pada. Trenda pa ne morem napovedovati.

➤ Zrak

Gradnja bo vplivala tudi na kvaliteto zraka. Za dostop mehanizacije se bo v prvi fazi gradnje uporabljalo obstoječo prometno infrastrukturo, kar bo pomenilo povečanje emisije transportnih vozil in gradbene mehanizacije, pri nepravilnem ravnanju z materiali pa tudi prašenje s transportnih vozil in poti, deponij razsutega materiala. V času gradnje bodo največji vplivi na onesnaževanje zraka posledica pripravljanih zemeljskih del, gradnje objektov, predora, vkopov in nasipov. Viri onesnaževanja zraka v času gradnje bodo tudi odvoz viškov materiala z gradbišča, transport gradbenega materiala na gradbišče in začasne preusmeritve prometa. Onesnaženost zraka v času gradbenih del bo povečana pri stanovanjskih objektih, ki bodo najbližji trasi ali gradbiščnim objektom (Poročilo o vplivih...2001) (ostali podatki so podani pod bivalne kakovosti).

➤ Bivalne kakovosti

V času gradnje bodo največji vplivi na obremenitev s hrupom posledica pripravljanih zemeljskih del, gradnje trase in objektov, predora, vkopov in nasipov. Viri hrupa v času gradnje bodo tudi odvoz viškov materiala z gradbišča, transport gradbenega materiala na gradbišče in začasne preusmeritve prometa. Hrup gradbene mehanizacije in pomožnih naprav na gradbiščih bo velik v času intenzivnih gradbenih del. Obremenitev s hrupom v času gradbenih del bo velika pri stanovanjskih objektih, ki bodo najbližji trasi ali gradbiščnim objektom. V času obratovanja trase se bo emisija hrupa zaradi povečane potovalne hitrosti in povečanega pretoka vozil povečala. Na vseh delujočih gradbiščih povzročajo hrup različne naprave in stroji: pnevmatska kladiva, kompresorji, buldožerji, nakladalniki itd (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

urbanistična zasnova, območja ulic, občinske ceste, lokalne zbirne ceste, krajevne ceste, lokalne ceste, javne poti in območja gozdov.

Preglednica 21: Vplivi projekta hitre proge na bivalne kakovosti (velja tudi za zrak in zdravje ljudi)

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	poveča se raven hrupa in vibracij predvsem zaradi izvajanja pripravljanih in zemeljskih del, odvoza materiala, gradnje predora, prog, postaj, nasipov		povečana potovalna hitrost in povečan pretok vozil povzročata več hrupa in slabšata kvaliteto zraka, kar posledično vpliva na zdravje ljudi
	povečanje emisije transportnih vozil in gradbene mehanizacije, pri nepravilnem ravnanju z materiali pa tudi prašenje s transportnih vozil in poti, deponij razsutega materiala		poveča se raven hrupa predvsem na postajah, kar posledično vpliva na zdravje ljudi
			sama vožnja vlakov predstavlja obremenitve zraka zaradi emisij, kar posledično vpliva na zdravje ljudi

Koncept modela:

- najbolj ranljiva so območja, ki so že preobremenjena s hrupom, saj predpostavljamo, da bi dodatno obremenjevanje s hrupom lahko kritično poslabšalo kvaliteto bivanja in tudi zdravje ljudi (ceste, glavna središča mest)
- ranljiva so tudi območja mirnih con, kjer ljudje želijo in iščejo mir
- pripravljala dela imajo velik vpliv na kvaliteto zraka, predvsem zaradi emisije izpušnih plinov (mehanizacija), kot prašnih delcev, kar vpliva na zdravje prebivalstva. Pa tudi sama vožnja vlakov in dela ob vzdrževanju vplivata na kvaliteto zraka. Tako lahko rečemo, da ranljivost prostora z oddaljenostjo od območij bivanja postopno pada.

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- intenziteta hrupa v dB v oddaljenosti 500 m od gradbišča
- intenziteta hrupa v dB v oddaljenosti 300 m od prog in postaj
- emisije prašnih delcev
- emisije izpušnih plinov
- število ljudi s psihičnimi težavami v okolici rezervata hitre proge

Trend spreminjanja kazalca:

Podatki, ki jih navajam v Prilogi B: Prikaz stanja okolja in njegovih delov s kazalci stanja okolja, podpoglavje zdravje ljudi, nam prikazujejo kazalec vznemirjanje populacije s hrupom predvsem za cestni promet. Iz tega lahko sklepam, da bo rezervat hitre proge še dodatno obremenjeval okolje s hrupom med pripravljanimi deli (predvsem izgradnja predora) in med samo vožnjo vlakov, ter tako poslabšal psihično stanje prebivalstva. Emisije prašnih delcev in izpušnih plinov pa so vezane pretežno na čas pripravljanih del in gradnje tako, da niso trajne.

➤ Krajina

Pričakovani vplivi se bodo nanašali na vnašanje novih in spremembo značilnih sestavin prostora in s tem spremembo značilne podobe krajine in delitev relativno homogenih območij. Poseg v prostor ob začetku in med gradnjo bo velikokrat bolj moteč kot kasnejši objekt v delovanju. Vidna kvaliteta bo motena predvsem zaradi dodatnega prometa, deponij materiala in ker obrasni prostor še ne bo oblikovan. Pomembni vplivi na krajino bodo posledica postavitve protihrupnih barier, manjše spremembe krajinske slike pa bo povzročila tudi odstranitev gozdne vegetacije. Tudi po izgradnji bodo vplivi na krajino veliki z zasaditvami vegetacije ob protihrupnih pregradah (Poročilo o vplivih...2001).

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni so:

območja karbonatov, objekti kulturne dediščine, pomembnejša območja kulturne dediščine, območja gozdov.

Preglednica 22: Vplivi projekta hitre proge na krajino

Faze projekta	Priprava za gradnjo in postavitve	Prisotnost objektov	Delovanje (obratovanje)
	pomemben vpliv na krajino bo posledica postavitve protihrupnih barier	sprememba značilnih sestavin prostora in s tem	spremeni se krajina zaradi postaj, protihrupnih barier, dodatnega prometa
	odstranitev gozdne vegetacije zaradi dovoznih poti, odstranjevanja rastja, gradnje predora, prog, nasipov, postaj		
	sprememba krajine zaradi odstranjevanja vegetacije, pedona, oblikovanja reliefa, gradnje predora, postaj	spremembo značilne podobe krajine	

Koncept modela:

Bolj ranljiva so tista krajinska območja, ki so najbolj vredna zaradi značilne krajinske strukture ter visoke krajinske pestrosti:

- bolj ranljiva so območja krajin z izrazito identiteto in prepoznana kot visoko vredna.

Taka so širša območja določenih zvrsti naravnih vrednot (karbonatov) in, širša območja naselbinske kulturne dediščine ter t.i. nacionalna območja prepoznavnosti (območja kompleksnega varstva kulturne dediščine)

- bolj ranljivi so tudi drugi krajinsko pestri prostori (območja gozdov)

Kazalec stanja okolja ob izvedbi projekta:

- kakovost krajinske slike
- velikost poseka

Ostalih kazalcev ni mogoče določiti zaradi pomanjkanja metod spremljanja.

Trend spreminjanja kazalca:

Glede kazalca kakovost krajinske slike lahko zaključimo, da se je v preteklosti krajinska slika spreminjala, saj so se vnašali novi krajinski elementi. Taki krajinski elementi so se vnašali kontinuirano skozi celo obdobje razvoja občine. En tak nov večji krajinski element je vsekakor bila hitra cesta Selo-Podnanos, drugi pa recimo melioracija kmetijskih površin na dnu doline. Oba pa še danes izrazito izstopata. Prav tako lahko sklepamo, da bo tudi postavitve rezervata hitre proge izrazito izstopala (predvsem, ker je trasa precej dolga) in tako znižalo kakovost krajine.

➤ Zdravje ljudi

Zaradi hrupa, prašnih delcev, vibracij in spremenjene krajine so vplivi na poselitev, bivalno kakovost, psihosocialo in socialo veliki.

V času gradnje predora bo vpliv zaradi vibracij povečan pri delu gradbenih strojev, prevozu težkih transportnih vozil in v času miniranja. Vpliv vibracij v času gradnje bo povečan predvsem pri najbližjih stanovanjskih objektih (Poročilo o vplivih...2001) (ostali podatki so podani pod bivalne kakovosti).

3.5.3 Konceptualizacija modelov ranljivosti in opredelitev kriterijev vrednotenja

Za vrednotenje parametrov modelov sem uporabila metodo določeno v Uredbi o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje. Velikostni razredi A, B in C pomenijo, da so vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta sprejemljivi. Velikostna razreda D in E pomenita, da vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta niso sprejemljivi. Velikostni razred X pa pomeni, da ugotavljanje vpliva ni možno.

3.5.3.1 Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju tal

Cilj prostorskega načrta: - Varovanje tal pred erozijo

Kazalec stanja okolja: - Pogostost pojava erozije

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja erozijskih ukrepov in žarišč.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območja majhne izpostavljenosti pojavom erozije. Vpliv izvedbe prostorskega načrta na morebiten pojav erozije je nebitven.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju običajnih protierozijskih ukrepov. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju zahtevnejših protierozijskih ukrepov. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo pogostejši pojav erozije.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju običajnih in zahtevnejših protierozijskih ukrepov, ali na območju erozijskih žarišč. Ob izvedbi prostorskega načrta lahko pričakujemo uničujoč vpliv (plazovi).

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju favne in flore

Cilja prostorskega načrta: - Ohranjanje narave in biodiverzitete
- Varovati naravne vrednote in skladno usmerjati razvoj v območjih Nature 2000, tudi z razvojem raznih dejavnosti

Kazalec stanja okolja: Kazalcev, za prikaz zgoraj omenjenih ciljev, ni.

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja prisotnosti ogroženih, redkih ali zavarovanih vrst. Ne bo povzročil uničenja ali fragmentacije redkih in ogroženih habitatnih tipov, naravno ravnovesje ostane enako. Prostorski načrt ne bo vplival na območja naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območij.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območje prisotnosti manjšega števila ogroženih, redkih in zavarovanih vrst. Ne bo povzročil uničenja ali fragmentacije (razpada) redkih in ogroženih habitatnih tipov, minimalno se poruši naravno ravnovesje. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območja majhne do srednje ranljivosti območij naravnih vrednot in ekološko pomembnega območja.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti ogroženih, redkih ali zavarovanih vrst, vendar je vpliv zaradi načina izvedbe omilitvenih ukrepov zmeren. Pride do fragmentacije ali delnega uničenja redkih, ogroženih ali prednostnih habitatnih tipov, zmerno porušenje naravnega ravnovesja, vendar je vpliv zaradi načina izvedbe omilitvenih ukrepov zmeren. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območja srednje ranljivosti območij naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območij. Pri pripravi prostorskega načrta bodo upoštevani omilitveni ukrepi.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti ogroženih, redkih in zavarovanih vrst, katerih populacije se zaradi projekta zmanjšajo. Pride do uničenja redkih, ogroženih ali prednostnih posameznih osebkov, bistveno se poruši naravno ravnovesje. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območja velike ranljivosti območij naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območij. Vplivi bodo bistveni, omilitvenih ukrepov ni mogoče upoštevati.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti ogroženih, redkih in zavarovanih vrst. Pride do kritičnega zmanjšanja ali popolnega uničenja redkih, ogroženih ali prednostnih habitatnih tipov. Velika verjetnost izumrtja katere od vrst. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območja velike ranljivosti območij naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območij. Vplivi bodo uničujoči, omilitvenih ukrepov, ni mogoče upoštevati.

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju naravnih virov

Cilja prostorskega načrta: - Racionalna raba zemljišč
- Trajnostna raba naravnih virov

Kazalca stanja okolja: - Velikost poseka
- Izguba kmetijskih zemljišč

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja naravnih virov.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območje majhne do srednje ranljivosti naravnih virov, majhne izpostavljenosti kmetijskih zemljišč 1. kategorije in varovalnih gozdov. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na kmetijska zemljišča 2. kategorije. Vpliv izvedbe prostorskega načrta na morebitno izgubo naravnih virov je nebitven.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti naravnih virov, srednje izpostavljenosti kmetijskih zemljišč 1. kategorije in varovalnih gozdov. Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na kmetijska zemljišča 2. kategorije, delno tudi na kmetijska zemljišča 1. kategorije in delno na območja varovalnih gozdov. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti naravnih virov, velike izpostavljenosti kmetijskih zemljišč 1. kategorije in varovalnih gozdov. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo bistveno prizadetost kmetijskih zemljišč, ter varovalnega gozda.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti naravnih virov, velike izpostavljenosti kmetijskih zemljišč 1. kategorije in varovalnih gozdov. Vplivi bodo uničujoči (izgube boljših kmetijskih zemljišč in izgube varovalnih gozdov), omilitvenih ukrepov, ni mogoče upoštevati.

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju voda

Cilji prostorskega načrta: - Zagotavljanje vodnih količin za vodooskrbo prebivalcev s pitno vodo
- Ohranjati in izboljševati vodno okolje
- Dosegati evropske standarde glede čistosti voda

Kazalci stanja okolja: - Kakovost vodotokov
- Hranila v rekah in samočistilna sposobnost rek
- Čiščenje odpadnih voda

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja za oskrbo s pitno vodo.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območje majhne do srednje ranljivosti oskrbe s pitno vodo, majhne izpostavljenosti vodnih virov oz. na širšem vodovarstvenem območju in majhne prisotnosti izvirov. Vpliv izvedbe prostorskega načrta na morebitno onesnaženje je nebitven.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti oskrbe s pitno vodo, srednje izpostavljenosti vodnih virov in na širšem oz. ožjem vodovarstvenem območju in srednje prisotnosti izvirov. Izvedba prostorskega načrta bo povzročila preseganje mejnih vrednosti za posamezne parametre po določbah Uredbe o kemijskem stanju površinskih voda, oziroma Uredbe o standardih kakovosti podzemne vode. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti oskrbe s pitno vodo, velike izpostavljenosti vodnih virov, na ožjem vodovarstvenem območju in velike prisotnosti izvirov. Izvedba prostorskega načrta bo povzročila občutno preseganje mejnih vrednosti za posamezne parametre po določbah Uredbe o kemijskem stanju površinskih voda, oziroma Uredbe o standardih kakovosti podzemne vode. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo poslabšanje kemijskega stanja površinske oziroma podzemne vode.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti oskrbe s pitno vodo, velike izpostavljenosti vodnih virov, na ožjem vodovarstvenem območju in velike prisotnosti izvirov. Ob izvedbi prostorskega načrta lahko pričakujemo uničujoč vpliv na stanje površinskih oziroma podzemnih voda. Izvedba prostorskega načrta ni dovoljena glede na Pravilnik o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja.

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju zraka

Področje zraka je upoštevano pri modelu bivalnih kakovosti, ker vplivi na bivalne kakovosti sovpadajo z vplivi zrak (glej: matrika interakcij, poglavje 3.5.1.4 in 3.5.2.4)

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju bivalnih kakovosti

Cilji prostorskega načrta: - Ohranjanje in izboljšanje kakovosti zraka
- Zagotoviti ukrepe za varstvo pred hrupom
- Varovanje človekovega zdravja
- Povečanje prometne varnosti in varovanja

Kazalci stanja okolja: za zrak: - Onesnaženost zraka z žveplovim dioksidom
- Onesnaženost zraka z dušikovim dioksidom
- Onesnaženost zraka z ogljikovim monoksidom
- Onesnaženost zraka z ozonom
- Onesnaženost zraka z delci
za hrup:
- obremenjenost okolja s cestnim hrupom
zdravje ljudi:
- vznemirjanje populacije:
- obolevnost za respiratornimi boleznimi
- s hrupom

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja onesnaženosti zraka, poselitvena območja.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območje majhne do srednje ranljivosti onesnaženosti zraka, majhne izpostavljenosti poselitvenim območjem. Vpliv izvedbe prostorskega načrta na morebitno onesnaženje in poselitvena območja je nebiten.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti onesnaženosti zraka, srednje izpostavljenosti poselitvenim območjem. Izvedba prostorskega načrta bo povzročila preseganje mejnih vrednosti za posamezne parametre po določbah Uredbe o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaženosti zunanjega zraka, Uredbe o ozonu v zunanjem zraku in Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti onesnaženosti zraka, velike izpostavljenosti poselitvenim območjem. Izvedba prostorskega načrta bo povzročila občutno preseganje mejnih vrednosti za posamezne parametre po določbah Uredbe o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaženosti zunanjega zraka, Uredbe o ozonu v zunanjem zraku in Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo poslabšanje kvalitete zraka, poslabšanje bivalnih kakovosti in posledično zdravja ljudi.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti onesnaženosti zraka, velike izpostavljenosti poselitvenim območjem. Ob izvedbi prostorskega načrta lahko pričakujemo uničujoč vpliv na kvaliteto zraka, na bivalne kakovosti in posledično zdravja ljudi.

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge na področju krajine

Cilja prostorskega načrta: - Varovanje kulturne krajine
- Vzdrževanje in obnavljanje dediščine ter preprečevanje njene ogroženosti

Kazalca stanja okolja: - Kakovost krajinske slike (raba tal, velikostno razmerje med posameznimi krajnotvornimi členi)
- Območja in prvine prepoznavnosti krajine (pestra kulturna krajina, arheološka in stavbna dediščina, ter naravne vrednote, ki tvorijo kulturni in simbolni pomen)

Metoda vrednotenja:

A: Prostorski načrt ne bo vplival na območja prepoznavnih krajinskih značilnosti in na območja kulturne dediščine.

B: Izvedba prostorskega načrta bo vplivala na območje majhne do srednje ranljivosti prepoznavnih krajinskih značilnosti, majhne izpostavljenosti območjem kulturne dediščine. Vpliv izvedbe prostorskega načrta na morebitne značilnosti je nebiten.

C: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti prepoznavnih krajinskih značilnosti, srednje izpostavljenosti območjem kulturne dediščine. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov.

D: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti prepoznavnih krajinskih značilnosti, velike izpostavljenosti območjem kulturne dediščine. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo slabšo prepoznavnost krajinskih značilnosti in poškodbe objektov kulturne dediščine.

E: Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti prepoznavnih krajinskih značilnosti, velike izpostavljenosti območjem kulturne dediščine. Ob izvedbi prostorskega načrta lahko pričakujemo uničujoč vpliv na ključne prepoznavne krajinske značilnosti in na objekte kulturne dediščine.

X: Ugotavljanje vpliva ni možno.

Metodologija vrednotenja in ocenjevanja vpliva vetrne elektrarne in hitre proge zdravja ljudi

Področje zdravja ljudi je upoštevano pri modelu bivalnih kakovosti, ker vplivi na bivalne kakovosti sovpadajo z vplivi na zdravje ljudi (glej: matrika interakcij, poglavje 3.5.1.4 in 3.5.2.4)

3.5.3.2 Nabor relevantnih podatkov

To poglavje se nanaša na podatke, ki so bili potrebni pri modeliranju. Navajam katere podatke sem uporabila, od kod sem jih nabirala ter kako sem, oziroma bi morali premostiti njihovo morebitno pomanjkanje in negotovosti.

Relevanten podatek pri izvedbi je vsekakor nabor ciljev okoljske politike in prostorskega načrta občine Ajdovščina ter njihova medsebojna skladnost. To sem obdelala že v poglavju 3.4.3: Okoljski cilji.

Podatke za opis dejavnosti (torej vetrne elektrarne in hitre proge) sem načeloma povzemala iz Predloga za obravnavo na 9. seji Občinskega sveta Občine Ajdovščina, ker pa so bili tukaj opisi skromni, sem dodatne podatke pridobila iz opisov podobnih projektov, ki so se že izvršili. Vsekakor to ni najustreznejši način, vendar ker občina Ajdovščina vse do sedaj nima dodatnih informacij o projektih (občini ni interes vlagati denar za pridobitev dokumentacije o teh projektih), so mi le opisi podobnih projektov koristili za pripravo opisa dejavnosti.

Splošen podatek o tem, kje naj bi se projekta izvedla sem prav tako povzemala iz Predloga za obravnavo na 9. seji Občinskega sveta Občine Ajdovščina. Opis okolja oziroma območja, ki naj bi ga projekta zavzemala (torej nad Podkrajem in Hrušico in območje Dobravelj, Ceste in Vipavskega Križa) sem pridobila s pomočjo aplikacije gerk, ki sem jo našla na strani Geodetske uprave RS ter s pomočjo naravovarstvenega atlasa. Opisovati sem morala širša območja izvedbe projektov, ker točne lokacije niso znane.

Matriki interakcij sta bili narejeni in izpolnjeni na podlagi podatkov, ki sem jih pridobila z opisom podobnih dejavnosti in opisom širšega območja in delno tudi na podlagi lastne presoje.

Vplive sem identificirala glede na sestavljeno matriko interakcij. V pomoč pa so mi bili tudi opisi vplivov podobnih projektov na različnih lokacijah, ki sem jih pridobila iz raznih poročil vplivov na okolje.

Metodologija vrednotenja je temeljila na podlagi okoljskih ciljev prostorskega načrta občine Ajdovščina. Ker pa nekateri okoljski cilji niso bili usklajeni, oziroma so bili abstraktno podani (to pomeni, da nam manjkajo podatki o konkretnih ciljih), tudi metodologija vrednotenja temelji na podlagi neskladnih in abstraktno zastavljenih ciljev. Za metodologijo ocenjevanja vplivov sem uporabila metodo določeno v Uredbi o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje.

Prostorski podatki, ki so bili uporabljeni pri grafični predstavitvi modelov so:

- tla in relief: erozijska žarišča, območja običajnih protierozijskih ukrepov in območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov (Ministrstvo za okolje, Agencija Republike Slovenije za okolje)
- favna in flora: naravna dediščina (krajinski parki, naravni spomeniki, naravne znamenitosti), točke naravnih vrednot, območja naravnih vrednot, zavarovana območja, območja pričakovanih naravnih vrednot, ekološko pomembna območja in Natura 2000 (za ptice in habitate) (Zavod za varstvo naravne dediščine Nova Gorica)
- naravni viri: kmetijska zemljišča 1. kategorije, polja (1. kategorije), sadovnjaki (1. kategorije), vinogradi (1. kategorije), kmetijska zemljišča 2. kategorije, gozd in varovalni gozd, (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)
- vode in vodni režimi: območja izvirov, vodnih virov, območje Trnovsko Banjške planote (veliko kraških vodonosnikov) in vodovarstvena območja (Ministrstvo za okolje, Agencija Republike Slovenije za okolje)
- zrak, bivalne kakovosti in zdravje ljudi: urbanistična zasnova, območja ulic, občinske ceste, lokalne zbirne ceste, krajevne ceste, lokalne ceste, javne poti in območje gozdov (ELES – elektro Slovenija, Zavod za gozdove Tolmin)

- krajina: območja karbonatov, objekti kulturne dediščine, pomembnejša območja kulturne dediščine, območje gozdov) (Zavod za varstvo naravne dediščine Nova Gorica, Zavod za gozdove Tolmin)

Bolje bi bilo, če bi imela na voljo več prostorskih podatkov s katerimi bi lahko bolj grafično predstavila modele. Pri tem pa veliko služi lastna iznajdljivost. Če ni prostorskih podatkov za grafično predstavitev, se le-ti izpeljejo (npr. za zdravje ljudi: ne moremo pridobiti grafično predstavitev o tem kje so ljudje bolj zdravi, kje manj in kakšni so vzroki za obolenosti. Lahko pa na primer, na podlagi območij, kjer je veliko prometa (torej cest) sklepamo, da je tam večji hrup in večje emisije v zrak, ki vplivajo na zdravje ljudi. Tudi območje urbanistične zasnove (strnjeno mesto) povzroča zaradi večjega prometa in industrije, večji vpliv na zdravje. Tako lahko pridobimo manjkajoče podatke in vselej izpeljemo modeliranje.

V prvi vrsti se nam pojavi problem pomanjkanja podatkov o projektih, tako z identifikacijo točne lokacije, obsega oziroma velikosti, načrtovane infrastrukture in časa izvedbe. Vse to vpliva na modeliranje (težave se pojavijo že pri opisu opredelitev projekta, opredelitev območja, matrika interakcij je narejena za nespecificirane lokacije, posledično tudi identifikacija vplivov ni trdna). Vsekakor bi bilo veliko bolje, če bi imela tudi več prostorskih podatkov o občini, ker bi lahko potem nalagala več kart in bi tako dobila boljši rezultat modela ranljivosti. Nujna pa je vsekakor tudi skladnost ciljev.

Modeliranje sem morala graditi na podatkih, ki sem jih imela na voljo.

Ker pa sem pomanjkanje in negotovost podatkov premostila z uporabo podatkov iz raznih dokumentacij, ki opisujejo podobne projekte in z uporabo raznih usklajevanj, je izvedba modeliranja sprejemljiva. Tako modeliranje pa je koristno, ker pridobimo podatke o ranljivih območjih v občini, ki nam služijo pri iskanju alternativ in tako lažje opredelimo ustrezna mesta za dejavnosti.

3.5.4 Vrednotenje

Pojasnila glede vrednotenja:

Pri grafični predstavitvi rezultatov modelov ranljivosti, okoljsko sestavino opredelimo kot vrednostni sistem v okolju, ki bi ga načrtovani projekt razvrednotil. Pri tem gledamo, kje bo predvideni projekt povzročil največji količinski in pa kakovostni vpliv na okoljsko sestavino. Odgovor je tak, da svetlejše lise interpretiramo za boljšo možnost za postavitve projekta, temnejše lise pa interpretiramo za slabšo možnost za postavitve projekta (grafična predstavitev rezultatov modelov ranljivosti za posamezno sestavino okolja je prikazana v prilogi B).

Modela za posamezna projekta sta na splošni ravni zastavljena enako. Ocena pomena posameznega vpliva je odvisna od stanja sestavine okolja pred projektom, velikosti in kakovosti spremembe in odnosa do te sestavine oziroma njene spremembe. Za nekatere parametre okolja so zakonsko določene mejne dopustne vrednosti (koncentracije posameznih snovi v vodi, zraku, hrup) in varstveni režimi (vodozbirna območja, razredi naravne in kulturne dediščine), vendar zaradi pomanjkanja podatkov ne morem določiti oceno glede na zakonsko določene mejne dopustne vrednosti. Vrednotenje sestavin okolja se razlikuje glede na prostorske podatke, ki se na lokaciji pojavljajo in glede na pomen projekta na prostorski podatek.

Za tla in relief, je v primeru, da se na obeh lokacijah pojavljajo območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov, vpliv na erozijo manjši v primeru hitre proge, saj je površje

ravno in je tako verjetnost za pojav zdrsov zemlje manjša, kot v primeru vetrne elektrarne.

Za favno in floro je velikost vpliva vezana na to, koliko prostorskih podatkov se pojavi na lokacijah, kolikšen del območja zavzema Natura 2000 in ali se na lokaciji pojavi tako območje iz direktive o habitatih in o pticah. V primeru, ko se na lokaciji pojavi območje iz direktive o pticah je vpliv večji v primeru vetrne elektrarne, saj s postavitvijo hitre proge povzročimo manjšo škodo za ptice.

Za naravne vire je odvisno katero kvaliteto zemljišč s tem uničimo in kateri gozdovi se pojavljajo. Z izgradnjo hitre proge pa se lahko lažje izognemo uničenju kmetijskih zemljišč boljše kategorije ali gozdov, s primerno postavitvijo trase. Tega pri postavitvi vetrne elektrarne ne moremo narediti, zato je vpliv večji.

Za vode in vodni režim je vpliv večji, če posega na območja kraških vodnih virov in na naravno bolj ohranjenih vodotokih. Postavitev hitre proge je bolj fleksibilna, saj traso lahko načrtujemo tako, da se izognemo večjim vplivom.

Za bivalne kakovosti je odvisna razdalja od naselij, kjer bi se hrup ali prašni delci povečali ter tako povzročili slabšo kvaliteto bivanja. Pri tem pa je sprejemljiva razdalja za vetrno elektrarno in hitro progo 300 m.

Za krajino je odvisno ali s projektom vplivamo na območja oziroma objekte kulturne dediščine in koliko prepoznavnih vrednot v okolju uničimo. Tudi pri tem je hitra proga bolj fleksibilna, s čimer se lažje izognemo večjim vplivom.

Vrednotenje je bilo pri vseh izvedeno glede na to, ali so bili vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta sprejemljivi ali ne.

Grafična predstavitev pa je sestavljena na podlagi dejstva, da je območje obdelave celoten prostor občine, v katerem je treba opredeliti najbolj ranljiva območja in na podlagi teh rezultatov iskati primernejšo lokacijo (npr. tudi če na predlagani lokaciji ni podzemnih voda, jih moramo vseeno vključiti v model zaradi morebitnega iskanja ustrežnejše lokacije na celotnem prostoru občine).

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Rezultati

4.1.1 Rezultati posamičnih modelov ranljivosti za projekt vetrne elektrarne

➤ Tla in relief

Rezultat modela:

Predvidena lokacija je na območju običajnih in zahtevnejših protierozijskih ukrepov. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo omilitvenih ukrepov, vendar kljub temu lahko pričakujemo pogostejši pojav erozije. Vpliv izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta za varovanje tal pred erozijo je nesprejemljiv.

Lokacijo vrednotim kot D – vpliv je bistven.

Predlagam, da se lokacija premakne vzhodneje ali zahodneje od predvidene, kjer ni območij protierozijskih ukrepov. Tudi večji del Trnovsko-Banjške planote je sprejemljiv za postavitev vetrne elektrarne iz vidika ohranjanja tal.

(Grafične predstavitve rezultatov modelov ranljivosti za vetrno elektrarno in posamezne sestavine okolja so v prilogi B)

➤ Favna in flora

Rezultat modela:

Predvidena lokacija leži na območju Natura 2000 (za habitate: pSCI (Trnovski gozd – Nanos), Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)), ozki vretenec (mehkužec), bukov kozliček (hrošči), veliki navadni netopir (sesalec), volk (sesalec), rjavi medved (sesalec), navadni ris (sesalec)), na ekološko pomembnih območjih, na ekološko pomembnih območjih medveda, na območjih pričakovanih naravnih vrednot, delno pa tudi na območjih naravnih vrednot. Stopnja ranljivosti teh območij je toliko večja, ker je uvrščena v omrežje Natura 2000, se pravi pomembna z vidika ohranjanja habitatov in vrst. Ni pa območje uvrščeno pod Naturo 2000 za ptice, kar bi imelo dodaten močan vpliv.

Cilji so pri tem neskladni.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta so sprejemljivi (to bom dokazala v poglavju o alternativah - 4.1.5).

Če pa gledamo vplive izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev okoljske politike za ohranjanje narave in biodiverzitete ter za varovanje naravne vrednote in skladno usmerjati razvoj v območjih Nature 2000 so nesprejemljivi. Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju velike ranljivosti ogroženih, redkih in zavarovanih vrst. Pride do kritičnega zmanjšanja ali popolnega uničenja redkih, ogroženih ali prednostnih habitatnih tipov. Velika verjetnost izumrtja katere od vrst. Izvedba prostorskega načrta vpliva na območja velike ranljivosti območij naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območjih. Vplivi so uničujoči, omilitvenih ukrepov, ni mogoče upoštevati.

Lokacijo vrednotim kot E – vpliv je uničujoč.

Samo nižinski deli občine, kjer samo majhen del spada pod Naturo 2000 in pod ekološko pomembna območja se izkažejo za manj ranljive, vendar je tam postavitev

vetrne elektrarne nemogoča. Tako lahko zaključim, da iz vidika ohranjanja favne in flore nobena lokacija v občini ne ustreza postavitvi vetrne elektrarne.

➤ Naravni viri

Rezultat modela

Predvidena lokacija leži na območju navadnih gozdov in na območju kmetijskih zemljišč 2. kategorije. Ranljivost je majhna, ker ne posega na območja varovalnih gozdov in kmetijskih zemljišč 1. kategorije.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta

za racionalno rabo zemljišč, ter trajnostno rabo naravnih virov je sprejemljiva.

Lokacijo vrednotim kot **B – vpliv je nebitven.**

➤ Vode in vodni režimi

Rezultat modela:

Predvidena lokacija se nahaja na območju srednje prisotnosti izvirov ter na kraških vodnih virih Trnovsko Banjske planote. Izvedba prostorskega načrta povzroča preseganje mejnih vrednosti za posamezne parametre po določbah Uredbe o standardih kakovosti podzemne vode. Vplive izvedbe prostorskega načrta lahko omejimo z izvedbo učinkovitih omilitvenih ukrepov. Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta za zagotavljanje vodnih količin za vodooskrbo prebivalcev s pitno vodo in za ohranjanje in izboljševanje vodnega okolja so sprejemljivi.

Lokacijo vrednotim kot C- vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov, ker posega na območja kraških vodnih virih. Zato so v tem primeru potrebne pazljivosti pri načinu izvedbe in upoštevanje omilitvenih ukrepov.

Omilitveni ukrepi:

Ohranjati je potrebno obstoječe vodne vire, kakovost vode pa zagotavljati s primernimi ukrepi (monitoring, preprečevanje izlivanja ali spiranja goriv in maziv iz delovnih strojev, čistilna naprava), tudi sanacijskimi (načrt ukrepa v primeru razlivanja).

Lokacije začasnih in trajnih deponij izkopenega materiala morajo biti znane vnaprej, deponiranje pa se mora izvajati skladno z določbami »Pravilnika o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih« (Ur. l. RS št. 03/03, 50/04, 41/04 ZVO-1) in »Pravilnika o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov« (Ur. l. RS 3/2003, 44/2003 in 41/2004). V kolikor bo oskrba transportnih vozil in drugih naprav potekala na območju gradbišča, transportnih in drugih manipulativnih površin, morajo biti te površine utrjene (Mikoš, 2006).

➤ Bivalne kakovosti

Rezultat modela:

Ranljivost prostora z oddaljenostjo od območij bivanja postopno pada. Območje je oddaljeno od naselja Podkraj za 1000 m, na tej razdalji pa je intenziteta hrupa in emisije prašnih delcev zaradi delovanja vetrnic minimalna ali nična (prah je vezan le na čas gradnje). Tako izvedba prostorskega načrta vpliva na območje majhne do srednje ranljivosti onesnaženosti zraka, majhne izpostavljenosti poselitvenim območjem.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zraka, varstvo pred hrupom, varovanje človekovega zdravja in povečanje prometne varnosti in varovanja, so sprejemljivi.

Lokacijo vrednotim kot B- vpliv je nebitven.

➤ Krajina

Rezultat modela:

Uvrščena je v območje karbonatov (del geoloških in geomorfoloških naravnih vrednot). Ta območja so na eni strani prepoznana kot vrednejša in so obenem tudi vidno izpostavljena (v neposredni bližini – vrtače, uvale, žlebiči, škraplje). Vendar pa je postavitev vetrnic ene od druge dokaj narazen, kar ne bo močno razvrednotilo videza geoloških in geomorfoloških naravnih vrednot. Posega pa na območja gozdov, ki so vidno izpostavljena. Prostorski načrt pa ne vpliva na območja kulturne dediščine.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za varovanje kulturne krajine niso sprejemljivi. Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za vzdrževanje in obnavljanje dediščine ter preprečevanje njene ogroženosti so sprejemljivi.

Lokacijo vrednotim kot C – vpliv je nebistven, zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov za cilj varovanja naravne krajine.

Omilitveni ukrepi:

Vpliv omilimo s čim manjšim posegom v obrežno rastlinstvo. Vzdlž odseka, ki poteka skozi gozd, naj se odstranitev vegetacije omeji na najmanjšo možno mero. V zaščitenem pasu naj se nasadi počasi rastočo avtohtono drevje in grmovnice. Poseki grmovne in drevesne vegetacije morajo biti opravljeni izven gnezditvene sezone. Za izvajanje na območju naravnih vrednot je treba zagotoviti naravovarstveni nadzor. Gozdni rob je treba z mehčati z manj togo črto, mestoma ustvarjati razširitve (Mikoš, 2006).

4.1.2 Rezultati posamičnih modelov ranljivosti za projekt hitre proge

➤ Tla in relief

Rezultat modela:

Predvidena lokacija je na območju zahtevnejših protierozijskih ukrepov, na tej lokaciji pa ni erozijskih žarišč. Čeprav je na območju protierozijskih ukrepov menim, da pri gradnji trase ne bo velikega vpliva na erozijo, ker je ravninski predel.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za varovanje tal pred erozijo je sprejemljiv.

Lokacijo vrednotim kot B – vpliv je nebistven.

(Grafične predstavitve rezultatov modelov ranljivosti za hitro progo in posamezne sestavine okolja so v prilogi B).

➤ Favna in flora

Rezultat modela:

Predvidena lokacija leži le delno na območju Natura 2000 (ptice: pisana penica (ptič), mali slavec (ptič), podhujka / ležetrudnik (ptič), velika uharica (ptič), planinski orel (ptič), kačar (ptič), sršenar (ptič)). Vendar gradnja trase hitre proge ne bo vplivala na bivanje in obstoj raznih vrst ptic. Prostorski načrt ne vpliva na območja prisotnosti ogroženih, redkih ali zavarovanih vrst. Ne povzroča uničenja ali fragmentacije redkih in ogroženih

habitatnih tipov, naravno ravnovesje ostane enako. Prostorski načrt ne vpliva na območja naravnih vrednot in/ali ekološko pomembnih območij.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za ohranjanje narave in biodiverzitete ter za varovanje naravne vrednote in skladno usmerjati razvoj v območjih Nature 2000 tudi z raznimi dejavnostmi so sprejemljivi.

Lokacijo vrednotim kot A – ni vpliva.

- Naravni viri

Rezultat modela:

Predvidena lokacija leži na območju gozdov in na območju srednje izpostavljenosti kmetijskih zemljišč 1. kategorije (sadovnjaki, polja). Stopnja ranljivosti je večja zaradi posega v kmetijska zemljišča 1. kategorije, ki so visoko vredna. Lokacija pa ne leži na območju varovalnih gozdov.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za racionalno rabo zemljišč ter trajnostno rabo naravnih virov je sprejemljiva ob upoštevanju omilitvenih ukrepov.

Lokacijo vrednotim kot **C – vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.**

Omilitveni ukrepi:

Vpliv na gozdarstvo med gradnjo zmanjšamo z ustrezno načrtovanim posekom in z namenom preprečitve poškodbe drevja v okolici.

Med načrtovanjem je treba progo tako definirati, da se v največji meri izogiba kmetijskim zemljiščem 1. kategorije. Med gradnjo je potrebno ustrezno ravnati s plodno zemljo (odstranitev in deponiranje). Na območju njivskih površin se ne sme odlagati (nasipati) viškov materiala iz izkopov, da se ohrani plodnost tal. Ves odvečni material je treba odpeljati na ustrezne deponije (Mikoš, 2006).

- Vode in vodni režimi

Rezultat modela:

Predvidena lokacija leži v bližini še naravno bolj ohranjenem potoku Vrnivec (srednja izpostavljenost), prisotni so redki izviri. Zaradi izluževanja snovi lahko pride do poslabšanja razmer v vodotokih. Ne leži pa na območju oskrbe s pitno vodo.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta za zagotavljanje vodnih količin za vodooskrbo prebivalcev s pitno vodo in za ohranjanje in izboljševanje vodnega okolja so sprejemljivi.

Lokacijo vrednotim kot B- vpliv je nebistven.

- Bivalne kakovosti

Rezultat modela:

Ranljivost prostora z oddaljenostjo od območij bivanja postopno pada. Predlagana lokacija pa poteka mimo naselij Cesta, Dobravlje, Vipavski Križ, ki so že sedaj obremenjena s cestnim prometom. Lokacija pa le delno leži na območju gozdov (mirne cone), katere imajo večji pomen za zavarovanje.

Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti onesnaženosti zraka, srednje izpostavljenosti poselitvenim območjem. Izvedba prostorskega načrta bo povzročila preseganje mejnih vrednosti za posamezne

parametre po določbah Uredbe o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaženosti zunanjega zraka in Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskega cilja prostorskega načrta za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zraka, varstvo pred hrupom, varovanje človekovega zdravja ter povečanje prometne varnosti in varovanja so sprejemljivi ob upoštevanju omilitvenih ukrepov.

Lokacijo vrednotim kot C – vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.

Omilitveni ukrepi:

Hrup in onesnaženje zraka z izpušnimi plini transportnih vozil in delovnih strojev med gradnjo zmanjšamo z ustreznim načrtovanjem poteka gradnje in uporabo manj hrupnih in tehnično brezhibnih delovnih strojev. Dela morajo potekati v dnevnem času med delovnim tednom. Obratovanje najhrupnejših strojev mora biti pri tistem čim nižjem številu vrtljajev, ki še zagotavljajo kvaliteto in načrtovan potek dela. Pomemben organizacijski ukrep na gradbišču je tudi disciplina, kar se v prvi vrsti nanaša na izogibanje nepotrebni hrupnim operacijam. Na najbolj izpostavljenih mestih v bližini stanovanjskih objektov je potrebno postaviti začasne protihrupne pregrade. Protihrupne ograde morajo zaslanjati neposredne poti med viri hrupa in izpostavljenimi mesti.

Onesnaženje zraka s prašenjem v zelo suhem vremenu se prepreči z ustreznim vlaženjem tal. Potrebno bo stalno spremljanje kvalitete zraka (monitoring zraka) s katerim bomo imeli pregled nad stanjem okolja. Ob povišanih vrednostih se omeji vožnja vlakov (Mikoš, 2006).

➤ Krajina

Rezultat modela:

Predvidena lokacija delno leži na pomembnejših območjih kulturne dediščine in delno ob objektih kulturne dediščine (Vipavski križ, Dobravlje, Skrilje). Ne leži pa na območjih karbonatov, samo delno pa zavzema gozdne površine.

Območje izvedbe prostorskega načrta se nahaja na območju srednje ranljivosti prepoznavnih krajinskih značilnostih, srednje izpostavljenosti območjem kulturne dediščine.

Vplivi izvedbe prostorskega načrta za uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta za varovanje kulturne krajine in za vzdrževanje in obnavljanje dediščine ter preprečevanje njene ogroženosti so sprejemljivi zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.

Lokacijo vrednotim kot C- vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.

Omilitveni ukrepi:

Potrebno je izvajanje gradnje na čim manjšem prostoru ter z zmanjšanim obsegom gradbišča. Objekti in območja kulturne dediščine je potrebno varovati pred poškodbami ali uničenjem tudi med gradnjo – čez objekte in območja kulturne dediščine ne smejo potekati gradbiščne poti, obvozi, vanje ne smejo biti premaknjene potrebne ureditve vodotokov, namakalnih sistemov komunalna energetska in telekomunikacijska infrastruktura, ne smejo se izkoriščati za deponije viškov materialov.

Vizualne vplive na kulturno dediščino omilimo z ustrežno takojšnjo sanacijo gradbišč, ustreznim krajinskim oblikovanjem, kjer je potrebno (Mikoš, 2006).

4.1.3 Pravila za združevanje posamičnih modelov ranljivosti

Da bi dobili skupno sliko ranljivosti okolja zaradi posamezne dejavnosti je treba vse delne modele ranljivosti, ki opisujejo vplive dejavnosti na posamezne sestavine okolja,

združiti v model skupne ranljivosti okolja zaradi dejavnosti. Zato je pomembno, da so vsi modeli ovrednoteni na enakem razponu, saj nam to olajša združevanje in omogoča medsebojno primerljivost posameznih modelov. Združevanje modelov v model skupne ranljivosti poteka tako, da so za skupno ranljivost okolja vsi modeli enakovredni. V primeru, ko imamo sestavine okolja različno ocenjene je treba pregledati katera sestavina okolja bo bolj prizadeta v primeru postavitve projekta. Ocena tiste sestavine okolja, ki je bolj prizadeta ima večjo težo pri postavitvi skupne ocene ranljivosti. Vsekakor pa se gleda na to, kako projekt vpliva na uresničevanje okoljskih ciljev prostorskega načrta. Če je projekt skladen s cilji prostorskega načrta, potem je ocenjen kot sprejemljiv, v nasprotnem primeru pa je nesprejemljiv. Model na določenem območju pokaže tisto najvišjo vrednost ranljivosti, ki je bila prisotna v kateremkoli od delnih modelov (Penko Seidl, 2006).

4.1.4 Združevanje modelov ranljivosti – skupna ranljivost okolja za določen projekt

Skupni vpliv obravnavanega projekta je ocenjen kot sprejemljiv, če so vse ocene vplivov posamezne okoljske sestavine, ob upoštevanju omilitvenih predlogov, v okviru sprejemljivosti. Če je katerikoli izmed vplivov ocenjen kot nesprejemljiv, je kot tak ocenjen tudi skupni vpliv projekta.

Karta skupne ranljivosti prostora za določeno dejavnost, kot že rečeno, prikazuje dele prostora, kamor naj dejavnosti zaradi velikih negativnih vplivov, ki jih ima na okolje, ne bi umeščali.

4.1.4.1 Skupna ranljivosti okolja za vetrno elektrarno

Preglednica 23: Rezultat skupnega modela ranljivosti za vetrno elektrarno

Sestavine okolja	Vrednotenje
Tla in relief	D
Favna in flora	E
Naravni viri	B
Vode	C
Bivalne kakovosti	B
Krajina	C

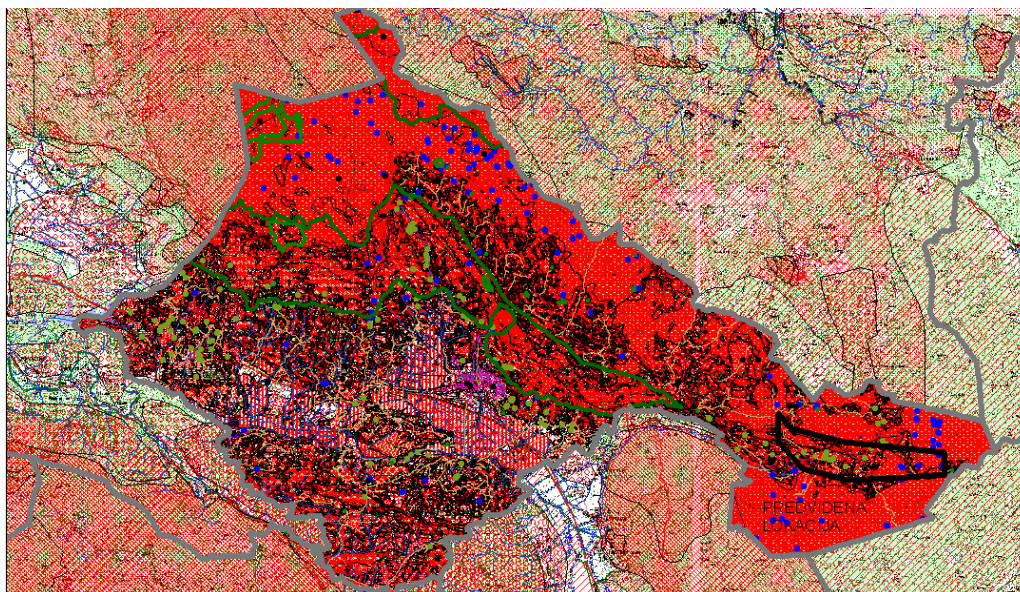
Vpliva, ki sta bolj pereča se nanašata na: tla in relief in favno in floro.
 Segmenta, kjer ni vpliva sta: naravni viri in bivalne kakovosti.
 Segmenta, kjer so potrebni omilitveni ukrepi pa sta: voda in krajina.
 Vsi segmenti v tabeli imajo enako težo.

Del občine, ki spada pod Trnovsko-banjško planoto se v modelu izkaže kot najbolj ranljiv. Nižinski deli občine, kjer so strnjena naselja se izkažejo kot najmanj ranljivi. Vendar pa tu postavitve vetrnih elektrarn ni primerna, predvsem zaradi bližine naselij. Na predvideni lokaciji se prekrivajo območja: območja protierozijskih ukrepov, območja Natura 2000 (za habitate), ekološko pomembna območja, ter ekološko pomembna območja za medveda, območja pričakovanih naravnih vrednot, območja naravnih vrednot (delno), naravni viri (gozd in kmetijska zemljišča 2. kategorije), območja izvirov,

območja kraških vodnih virov na Trnovsko-Banjški planoti, občinske ceste (v bližini), naselja (oddaljenost 1000 m) ter prisotnost karbonatov.

Vplivi na tla in relief ter favno in floro so ocenjeni kot nesprejemljivi, zato je tudi združen vpliv ocenjen kot **nesprejemljiv**.

Če gledamo iz vidika tal in reliefa je lokacija neprimerna, saj so na tem območju protierozijski ukrepi. Pri postavitvi vetrne elektrarne na tem območju bi ogrozili ohranitev in doseganje ugodnega stanja živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov: (Trnovski gozd – Nanos, Ilirski bukovi gozdovi), ozki vretenec (mehkužec), črtasti medvedek (metulj), bukov kozliček (hrošči), veliki navadni netopir (sesalec), volk (sesalec), rjavi medved (sesalec), navadni ris (sesalec). Posebej bi ogrozili obstoj medveda, saj je na tej lokaciji ekološko pomembno območje medveda.

Legenda

A	ni vpliva oziroma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 6: Skupna ranljivosti okolja zaradi izgradnje vetrne elektrarne

4.1.4.2 Skupna ranljivost okolja za hitro progo

Preglednica 24: Rezultat skupnega modela ranljivosti za hitro progo

Sestavine okolja	Vrednotenje
Tla in relief	B
Favna in flora	A
Naravni viri	C
Vode	B
Bivalne kakovosti	C
Krajina	C

Vplivov, ki so bolj pereči ni.

Segmenti, kjer ni vpliva so: tla in relief, ter favna in flora.

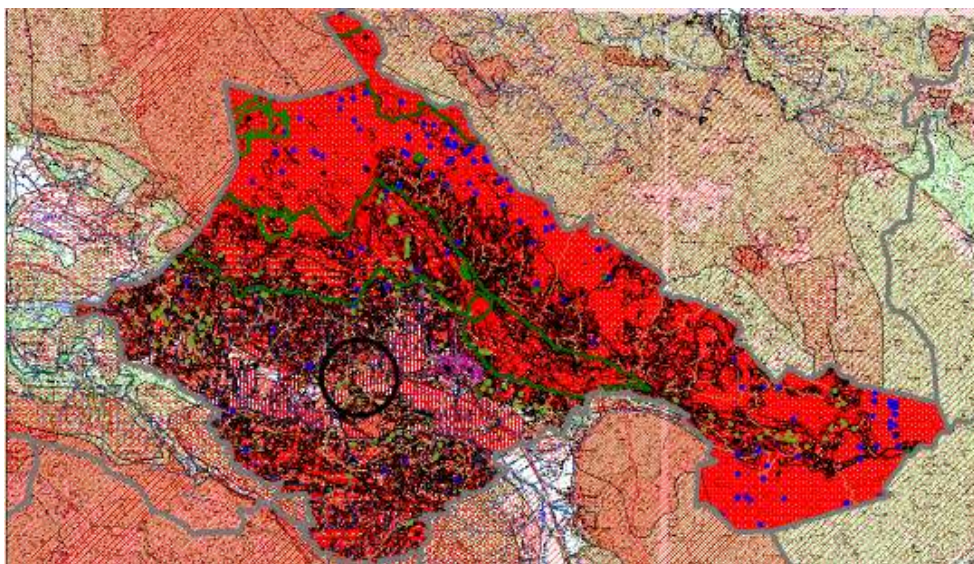
Segmenti, kjer so potrebni omilitveni ukrepi pa so: naravni viri, voda, bivalne kakovosti, ter krajina.

Vsi segmenti v tabeli imajo enako težo.

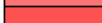

Del občine, ki spada pod Trnovsko-banjsko planoto se v modelu izkaže kot najbolj ranljiv. Nižinski deli občine, kjer so strnjena naselja se izkažejo kot najmanj ranljiva.

Na predvideni lokaciji se prekrivajo: območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov, območja Natura 2000 (za ptice) - le majhen del na severu, območja kmetijskih zemljišč 1. kategorije (polja, sadovnjaki) in gozd, leži ob naravno bolj ohranjenem potoku Vrnivec, nekaj je izvirov, območja naselij, delno pomembnejša območja kulturne dediščine in delno regije kulturne dediščine.

Vse ocene vplivov posameznih okoljskih sestavin so v okviru sprejemljivosti, zato je v primeru strogega upoštevanja vseh omilitvenih ukrepov, ki veljajo na področju načrtovanja, gradnje in obratovanja, obravnavani projekt v tem prostoru **sprejemljiv z vidika vplivov na okolje**.

Legenda

A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 7: Skupna ranljivosti okolja zaradi izgradnje rezervata hitre proge

Ranljivost okolja za projekt vetrne elektrarne mi poda predlagano lokacijo kot nesprejemljivo in mi ne poda nobene alternativne lokacije (ni možnosti za premik na boljša območja; torej nam ostane ta, ki bi povzročila hudo škodo v okolju). Ničelna alternativa ali možnost, da posega v okolju ne izvedemo je namreč omejena na izjemne primere, kjer je to zares lahko alternativa. Če pa so potrebe družbe verificirane, potem ničelna alternativa ni realna, saj z njo ni mogoče uresničiti ciljev, ki so bili v družbi postavljeni. Zato je potrebno poiskati različne možnosti za pridobitev

alternativ, za doseganje tistih najnižjih ravni obremenjevanja okolja, ki jih je še razumno mogoče doseči.

Ranjivost okolja za projekt hitre proge mi je potrdil lokacijo kot sprejemljivo tako, da iskanje alternative v tem primeru nima smisla, saj se projekt hitre proge nanaša na konkretno območje, kjer bi bila hitra proga nujna oziroma dobrodošla. Hitro progo ne moremo umeščati na druga območja, kjer je ne potrebujemo.

4.1.5 Ugotavljanje alternativ

Ugotavljanje alternativ vsebuje dve vprašanji: - kaj želimo doseči z alternativami
- ali lahko cilje dosežemo drugače

Vprašanje alternativ se navezuje na eno temeljnih predpostavk uspešnosti okoljevarstvenega delovanja v okviru prostorskega načrtovanja, namreč da se varstvene zahteve v presojah vplivov na okolje lahko uveljavljajo samo preko izbrane alternative, ki je za okolje najmanj škodljiva (Marušič, 1993:70). S primerjavo in izbiro najboljše možne alternative je povečana legitimnost odločitev in zmanjšana negotovost o pravilnosti te odločitve če vemo, da boljše rešitve preprosto ni. Za uspešnost presoje sprejemljivosti prostorske ureditve je torej odločilnega pomena, da je predlog projekta podan v alternativah. V procesu opredelitve in analize alternativ je možno ugotoviti, kako so ti interesi lahko upoštevani oziroma katera od alternativ v največji meri ustreza opredeljenim ciljem. Direktiva 2001/42/ES alternative obravnava le obrobno. Uredba o okoljskem poročilu je za razliko od evropske regulative glede vprašanja alternativ nekoliko določnejša (3. člen). Uporaba alternativ kot zakonska obveza ima lahko dobre in slabe strani in je ni vedno moč uporabiti kot metodo iskanja dobrih rešitev. Zato bi bilo smiselno, da se praksa v prvi vrsti usmeri v analizo-odkrivanje, ali alternative sploh obstajajo in kakšne so.

Z alternativami pridobimo dodatne koristne informacije, ki nam služijo za boljšo in racionalnejšo pripravo prostorskih načrtov.

4.1.5.1 Postavitev hipoteze za iskanje alternativnih lokacij za vetrno elektrarno

Območje Natura 2000 zavzema 73,26% območja občine Ajdovščina, kar predstavlja veliko oviro pri izvedbi projektov. Če podana lokacija ne ustreza, moramo iskanje boljše lokacije usmeriti širše (npr. Natura 2000: Nastala je s predpostavko, da če se deli teritorija zaščitijo je dolgoročno pridobitno, ker se na tak način zavaruje in ohranja rastlinske in živalske vrste, kratkoročno pa ni pridobitno, ker na teh lokacijah ne moremo imeti nobene dejavnosti in s tem ne moremo težiti k razvoju občine).

Predstavila bom, kako se lahko pojavijo dodatne lokacijske možnosti za izvedbo projektov, če bi bodisi preverili osnove za opredelitev teh območij in bi se izkazalo, da ponekod ni (več) razlogov za aplikacijo Direktive o habitatih ali Direktive o pticah, torej bi se tam Natura 2000 opustila, ali pa bi se družba (občina Ajdovščina) odločila, da bo nekatera območja izločila iz strogega režima varstva. Oboje lahko tolmačim kot obliko pomanjkanja (oziroma negotovosti) podatkov (teh podatkov ni, ker ni še nihče preverjal na kakšni podlagi je bila Natura 2000 na nekem območju določena). S tem pristopom, pa se lahko modeliranje izkaže povsem koristno.

Odločila sem se, da bom postavila hipotezo: spremenila bom odnos do Nature 2000 in jo opredelila glede na moje mnenje, obenem pa tudi glede na cilje, ki jih občina Ajdovščina postavlja (Na območjih Nature 2000 varovati kulturno krajino in proučiti

možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, tudi postavitve vetrne elektrarne). Pri prvem postopku opredelitve vpliva, sem dala prednost Naturi 2000, tukaj pa Natura 2000 ne bo imela tako strogega pomena varovanja. Le ta način mi omogoča, da pridem do alternativnih lokacij, ki bodo morda ustreznejše in mi bodo omogočale uresničiti zastavljene cilje prostorskega načrta. Z uporabo alternativ se prostorski načrt lahko bolje splanira, ker imamo pred seboj širši spekter podatkov, katerega uporabimo za razumnejši premislek za umeščanje projektov v okolje. S tem zmanjšam problem pomanjkanja podatkov (oziroma negotovosti) in je zaradi tega nadaljnji postopek SPVO precej bolj zastavljen. Obenem pa se s tem odpira ideja o resničnem preverjanju opredelitve območij Natura 2000.

4.1.5.2 Preverjanje hipoteze in predstavitev alternativnih lokacij

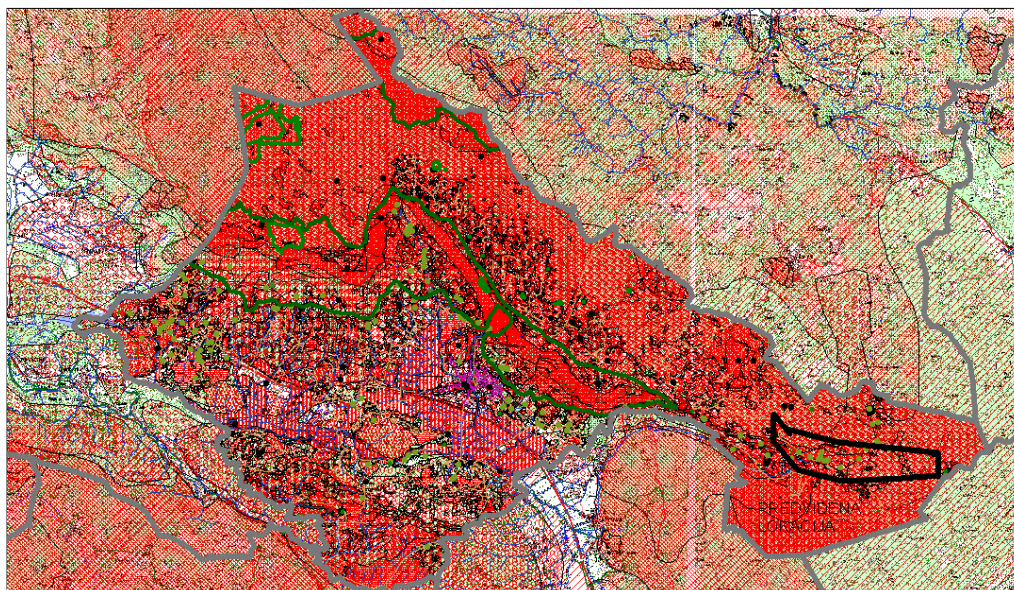
Odstranitev območja Natura 2000 iz območja občine Ajdovščina mi poda rezultat kot ga prikazuje spodnja slika. Na predvideni lokaciji se še vedno prekrivajo ekološko pomembna območja in ekološko pomembna območja medveda. Vendar pa lahko z omilitvenimi ukrepi, torej z ustreznim načrtovanjem umestitve vetrnic na predvideni lokaciji (večja razdalja med vetrnicami), zmanjšamo negativen vpliv na ekološko pomembna območja (vsaj za medveda).

Ostane pa nam problem glede vplivov na tla in relief, ker se predvidena lokacija delno prekriva z zahtevnejšimi protierozijskimi ukrepi. Lokacija postane manj strogo varovana, vendar še vedno ne sprejemljiva.

Predela, ki se nahajata vzhodneje na predvideni lokaciji (Streliški vrh in Mali vrh) in predela, ki se nahajata zahodneje (Križna gora, Korenov vrh) so iz vidika tal in reliefa primerni, ker ti ne spadajo pod območje zahtevnejših protierozijskih ukrepov. Predel Korenov vrh se sicer nahaja v oddaljenosti približno 300m od naselja, vendar je naselje majhno (približno 200 prebivalcev). Tako lahko zaključim, da bo ranljivost na tem predelu majhna. Torej predvidena dejavnost postane sprejemljiva, če se postavitve vetrnic premakne vzhodneje ali zahodneje ter ob upoštevanju hipoteze in omilitvenih ukrepov.

Lokacije, ki se nahajajo na severozahodnem in severnem delu občine postanejo sprejemljive. Območje nad Selovcem (v okolici Čavna), območje vzhodno od Malega Črmenjaka in območje Cingovca, imajo enake karakteristike kot zgoraj podane lokacije in so sprejemljive ob upoštevanju hipoteze in omilitvenih ukrepov (kot v prejšnjem odstavku).

Vendar, ker se na lokacijah, ki ležijo na severozahodnem in severnem delu občine, lokacijsko pojavljajo tudi območja varovalnih gozdov (alternativne lokacije direktno ne ogrožajo varovalnih gozdov, vendar pa lahko pride posledično do vpliva na njih) menim, da so lokacije vselej sprejemljive, vendar so primernejše alternativne lokacije v okolici predvidene. Kot najprimernejši alternativni predel ocenjujem območje vzhodno in zahodno od predvidene lokacije (Streliški vrh, Mali vrh, Križna gora).

Legenda

A	ni vpliva oziroma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 8: Skupna ranljivosti okolja zaradi postavitve vetrne elektrarne ob upoštevanju postavljene hipoteze

4.1.6 Povzetek ocen vplivov na predlaganih lokacijah

1. Nad Podkrajem in Hrušico: vetrna elektrarna - glede na dobljene rezultate je lokacija neprimerna.

Na predvideni lokaciji se prekrivajo območja: območja protierozijskih ukrepov, območja Natura 2000 (za habitate), ekološko pomembna območja ter ekološko pomembna območja za medveda, območja pričakovanih naravnih vrednot, območja naravnih vrednot (delno), naravni viri (gozd in kmetijska zemljišča 2. kategorije), območja izvirov, območja kraških vodnih virov na Trnovsko-Banjški planoti, občinske ceste (v bližini), naselja (oddaljenost 1000 m) in prisotnost karbonatov.

Ranljivost okolja za projekt vetrne elektrarne mi je podal predlagano lokacijo kot nesprejemljivo. Potrebno je bilo iskati alternativne lokacije.

2. Dobravlje, Cesta in Vipavski Križ: trasa hitre proge - glede na dobljene rezultate je lokacija primerna.

Na predvideni lokaciji so se prekrivala: območja zahtevnejših protierozijskih ukrepov, območja Natura 2000 (za ptice) - le majhen del na severu, območja kmetijskih zemljišč 1. kategorije (polja, sadovnjaki) in gozd, leži ob naravno bolj ohranjenem potoku Vrnivec, nekaj je izvirov, območja naselij, delno pomembnejša območja kulturne dediščine in delno regije kulturne dediščine.

Z upoštevanjem omilitvenih ukrepov glede naravnih virov, bivalnih kakovosti ter zdravja ljudi postane lokacija primerna.

Naravni viri:

- ustrezno načrtovanje poseka
- preprečitve poškodbe drevja v okolici
- ustrezno ravnanje s plodno zemljo (odstranitev in deponiranje)
- preprečitev odlaganja viškov materiala iz izkopov
- odvečni material se odpelje na ustrezne deponije

Bivalne kakovosti:

- ustrezno načrtovanje poteka gradnje in uporaba manj hrupnih in tehnično brezhibnih delovnih strojev
- dela potekajo v dnevnem času, med delovnim tednom
- obratovanje najhrupnejših strojev mora biti pri tistem čim nižjem številu vrtljajev, ki še zagotavljajo kvaliteto in načrtovan potek dela
- disciplina na gradbišču
- postavitve začasnih protihrupnih pregrad
- ustrezno vlaženje tal
- stalno spremljanje kvalitete zraka (monitoring zraka)
- omejitev vožnje vlakov in ostali promet ob povišanih koncentracijah

Krajina:

- izvajanje gradnje je potrebno na čim manjšem prostoru in z zmanjšanim obsegom gradbišča
- objekti in območja kulturne dediščine je potrebno varovati pred poškodbami ali uničenjem tudi med gradnjo
- ustrezna takojšnja sanacija gradbišč, ustreznim krajinskim oblikovanjem, kjer je potrebno

Ranljivost okolja za projekt hitre proge mi je potrdil lokacijo kot sprejemljivo tako, da iskanje alternative v tem primeru ni imelo smisla, saj se projekt hitre proge nanaša na konkretno območje, kjer bi bila hitra proga nujna oziroma dobrodošla. Hitro progo ne moremo umeščati na druga območja, kjer je ne potrebujemo.

4.1.7 Povzetek ocen vplivov na alternativnih lokacijah

Odločila sem se, da bom postavila hipotezo: spremenila sem odnos do Nature 2000 in jo opredelila glede na moje mnenje, obenem pa tudi glede na cilje, ki jih občina Ajdovščina postavlja (Na območjih Nature 2000 varovati kulturno krajino in proučiti možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, tudi postavitve vetrne elektrarne). Pri prvem postopku opredelitve vpliva sem dala prednost Naturo 2000, tukaj pa Natura 2000 ni imela tako strogega pomena varovanja. Le ta način mi je omogočal, da sem prišla do alternativnih lokacij, ki so ustrežnejše in omogočajo uresničitev zastavljenih ciljev prostorskega načrta.

Na predvideni lokaciji so se še vedno prekrivala ekološko pomembna območja in ekološko pomembna območja medveda. Vendar pa lahko z omilitvenimi ukrepi, torej z ustreznim načrtovanjem umestitve vetrnic na predvideni lokaciji (večja razdalja med vetrnicami), zmanjšamo negativen vpliv na ekološko pomembna območja (vsaj za medveda). Prisotno je bilo še vedno območje zahtevnejših protierozijskih ukrepov. Lokacija je postala manj strogo varovana, vendar še vedno ne sprejemljiva.

Predela, ki sta se nahajala vzhodneje od predvidene lokacije (Strelški vrh in Mali vrh) in predela, ki sta se nahajala zahodneje (Križna gora, Korenov vrh) so bili iz vidika tal in reliefa primerni, ker ti niso spadali pod območje zahtevnejših protierozijskih ukrepov.

Lokaciji sta postali sprejemljivi ob upoštevanju hipoteze in omenjenih omilitvenih ukrepov.

Lokacije, ki se nahajajo na severozahodnem in severnem delu občine so postale sprejemljive. Območje nad Selovcem (v okolici Čavna), območje vzhodno od Malega Črmenjaka in območje Cingovca imajo enake karakteristike kot zgoraj podane lokacije in so sprejemljive ob upoštevanju hipoteze in omilitvenih ukrepov (kot v prejšnjem odstavku). Vendar, ker so se na lokacijah, ki so ležale na severozahodnem in severnem delu občine, lokacijsko pojavljala tudi območja varovalnih gozdov (alternativne lokacije direktno ne ogrožajo varovalnih gozdov, vendar pa lahko pride posledično do vpliva na njih) sem menila, da so lokacije vselej sprejemljive, vendar so primernejše alternativne lokacije v okolici predvidene. Kot najprimernejše alternativne predele sem ocenila območja vzhodno in zahodno od predvidene lokacije (Streliški vrh, Mali vrh, Križna gora).

4.2 Razprava

V diplomu sem raziskala pomanjkanje nekaterih vrst podatkov, ki ovirajo učinkovito povezovanje strateške presoje (SPVO) in postopka priprave prostorskega načrta za občino Ajdovščina od najzgodnejših načrtovalskih faz (korakov).

Najprej sem se usmerila na prikaz analize skladnosti ciljev prostorskega načrta s cilji okoljske politike na mednarodni, državni ravni. Ugotovila sem, da niso vsi cilji skladni oziroma jasno zastavljeni. Pri tem se mi je pojavilo vprašanje, ali postopek SPVO lahko kaj pomaga pri neskladnosti ciljev oziroma preveliki abstraktnosti politike in osnutka prostorskega načrta. Brez skladnosti ciljev oziroma ob abstraktnih ciljih so nadaljnje faze v postopku SPVO težavne, rezultati pa ne točni, saj temeljijo na negotovih podatkih. Vendar pa menim, da bi bilo lahko ob pripravi delavnic in drugih razprav mogoče pridobiti konkretizacijo ciljev od občinskih institucij, planerjev, nosilcev predvidenih projektov in tako zagotoviti boljšo usklajenost politike in prostorskega načrta, ki nam potem pomaga opredeliti ustreznost prostorskega načrta s projekti znotraj njega.

Nadalje sem analizirala pomanjkanje podatkov znotraj prostorskega načrta. Ključni rezultat, ki sem ga dobila je bil ta, da manjkajo pomembni podatki o posameznih projektih (obseg, lokacija, tehnologija) in podatki o okolju in njegovi trendi (meritve emisij onesnaževalcev zraka, hrupa, trend poseka v ajdovskih gozdovih, gibanje obolelosti za občino Ajdovščina,...), ki nam služijo za opis stanja okolja s pomočjo kazalcev. Dober opis stanja okolja nam služi za določitev ocene pomena posameznega vpliva, saj je ta ocena odvisna od stanja sestavine okolja pred izvedbo projekta. Ob tem pa sem pridobila odgovor, kaj bi bilo treba v okviru prostorskega načrta v naslednjih stopnjah še podrobneje obdelati za usmeritev kasnejših faz SPVO ali še kasneje PVO. Sklep pri tem je bil, da se nekaj koristnih elementov SPVO vendarle da opraviti, kljub pomanjkljivim podatkom v prostorskem načrtu (koraki vrednotenja: model ranljivosti, ter vrednotenje ocene vplivov).

Že pri izbiri nabora podatkov sem se opredelila na morebitno iskanje alternativne lokacije, zato sem v model vključila tudi prostorske podatke, ki niso bili direktno vezani na predlagano lokacijo, ampak so zavzemali celoten prostor občine.

Pri izbranih projektih vetrne elektrarne in hitre proge sem pokazala razliko v njihovi lokacijski ustreznosti, kot je izhajalo iz modelov lokacij predlaganih iz strani občine in kot je izhajalo iz mojih modelov (po postavljeni hipotezi). Ugotovila sem, da lokacija

vetrne elektrarne ne ustreza ciljem okoljske politike, zato sem začela z iskanjem alternativ. Problem pri iskanju alternativnih lokacij je bil ta, da je večji del občine pod Naturo 2000, kar je oviralo iskanje novih možnih lokacij. Ker pa ničelna alternativa, oziroma možnost da projekta v okolju ne izvedemo ni realna, sem za uspešnost presoje sprejemljivosti prostorske ureditve postavila hipotezo, s katero sem skušala v največji možni meri ustrezati opredeljenim ciljem prostorskega načrta občine.

V fazi vrednotenja se mi je pojavila težava, kakšne cilje uporabiti za vrednotiti lokacijo, saj če bi upoštevala cilje prostorskega načrta, ki niso skladni s cilji okoljske politike, bi bil vpliv izvedbe plana manjši, kot če bi to gledali na ravni okoljske politike. Tako pa bi se samo usmerjala na cilje prostorskega načrta, ne bi pa naredila veliko za varovanje okolja. Potrebno je vplive vrednotiti glede na obe ravni ciljev. V obravnavanem primeru so cilji prostorskega načrta sovpadali z mojim mnenjem glede odnosa do Nature 2000 (cilji prostorskega načrta: Na območjih Nature 2000 varovati kulturno krajino in proučiti možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, tudi postavitve vetrne elektrarne; moje mnenje: spremenila sem odnos do Nature 2000). Takšen pristop po mojem tudi ni daleč od tega, kar se dejansko lahko zgodi v bližnji prihodnosti zaradi konflikta med razvojnimi in premalo utemeljenimi ali preišljenimi varstvenimi interesi, zato sem ga tudi izbrala. Tako bi bilo mogoče v prihodnosti preveriti osnove za opredelitev območij Natura 2000 in če bi se izkazalo, da ponekod ni (več) razlogov za aplikacijo Direktive o habitatih ali Direktive o pticah, torej bi se tam Natura 2000 opustila, ali pa bi se družba (občina Ajdovščina) odločila, da bo nekatera območja izločila iz strogega režima varstva).

Razmišljanje o možnostih za preverjanje osnov za opredelitev območij Natura 2000, ali da bi se družba (občina Ajdovščina) odločila, da bo nekatera območja izločila iz strogega režima, lahko opredelim kot obliko pomanjkanja (oziroma negotovosti) podatkov. Tako se izpeljano modeliranje (iskanje alternativ) izkaže povsem koristno. S tem sem pridobila alternative, ki so za postopek SPVO ključnega pomena.

Tak postopek modeliranja nam je v veliko pomoč pri pridobitvi manjkajočih podatkov, vendar bi bili še uspešnejši v primeru, če bi imeli zanesljivejše podatke o ciljih, prostorskem načrtu in projektih znotraj njega (obseg, lokacija, tehnologija) ter o okolju. S podatkom o točno definirani lokaciji bi lahko dobili rezultat, da že predlagana lokacija ustreza. Tudi podatek o obsegu projekta in njegovi tehnologiji bi bil dobrodošel, saj bi lahko predvideli kako bo umeščen v okolju in koliko prostora bo zavzemal ter kakšne tehnologije se bodo uporabljale. Skratka, opisi opredelitev dejavnosti, lokacije, matrika interakcij in identifikacija vplivov, bi temeljila na bolj resničnih podatkih. S skladnostjo in jasnostjo ciljev bi vrednotenje vplivov temeljilo na bolj gotovih podatkih (metodologija vrednotenja je bila sestavljena glede na cilje prostorskega načrta, ki pa niso bili skladni in jasni, torej je bilo posledično tudi ocenjevanje vplivov netočno). S podatkom o preveritvi osnov za opredelitev območij Natura 2000 v občini bi lahko jasnejše in bolj utemeljeno trdili, da so alternativne lokacije primernejše.

Izvedba postopka modeliranja ne bi bila bistveno drugačna, bi pa temeljila na bolj utemeljenih in gotovih podatkih.

Z modelom ranljivosti sem že v najzgodnejših fazah priprave prostorskega načrta pridobila podatek o opredelitvi neustreznih mest za izvedbo prostorskega načrta.

S postavitvijo hipoteze sem pridobila alternativne lokacije, pri kateri ena izmed njih (Križna gora) sovpada z ciljem občine Ajdovščina, ki temelji na proučitvi možnosti za razvoj nekaterih novih dejavnosti, tudi postavitve vetrne elektrarne na območju Križne gore. S tem sem prišla do zaključka, da so rezultati potrdili postavljeno hipotezo, saj sem tako rešila problem pomanjkanja podatkov o alternativnih lokacijah, obenem pa sem s tem prikazala, da lahko cilj zastavljen s strani občine Ajdovščina postane sprejemljiv ob nadaljnji preveritvi osnov za opredelitev območij Natura 2000.

5 ZAKLJUČKI

Izhodišča za celovito presojo vplivov na okolje za prostorski načrt občine – primer občine Ajdovščina se opirajo na ocenjevanje, koliko cilji občinskega prostorskega načrta sledijo ciljem strateškega presojanja vplivov na okolje in okoljskim ciljem na mednarodni in državni ravni. Če so posamezni projekti občinskega prostorskega načrta prispevali k uresničevanju okoljskih ciljev, je bila ocena pozitivna, če ne pa negativna. Postavitev skupne ocene je temeljila na tem, koliko bodo projekti v okviru občinskega prostorskega načrta z upoštevanjem alternativ prispevali k uresničevanju ciljev, to je da bodo doprinesli k trajnostnemu razvoju.

Analiza pomanjkanja podatkov mi je pomagala priti do zaključka, kateri podatki bi bili potrebni, da bi lahko bila povezava postopka SPVO in priprave prostorskega načrta uspešna. Ugotovila sem, da bi bil postopek SPVO veliko bolj učinkovit, če bi se pojavila skladnost ciljev in če bi imeli na voljo več podatkov o prostorskem načrtu. Tako bi vse faze postopka presoje temeljile na skladnosti in gotovosti podatkov, s tem pa bi bila presoja uspešno izvedena.

Rezultati, ki sem jih pridobila so potrdili mojo hipotezo, katera me je pripeljala do zelenega stanja pridobitve alternativnih lokacij. S tem sem dokazala, da je bila hipoteza pravilno zastavljena in kot taka uspešna.

Rezultati, ki sem jih pridobila v diplomu, lahko veliko pomagajo pri pripravi boljših in racionalnejših prostorskih načrtov. Predvsem bi rada podala predloge za nadaljnjo delo, s katerimi si lahko občina Ajdovščina zagotovi manj težav pri nadaljnjem planiranju.

V razmislek občini in planerjem podajam predlog, da bi z organizacijo delavnic ali razprav (kjer naj bi bili vključeni tako občinski institucionarji, planerji in morda že nosilci predvidenih projektov) prišli do bolj konkretnih ciljev in se v največji možni meri izogibali postavitvi abstraktnih ciljev, da ne bi potem prišlo do oteženega kasnejšega ocenjevanja ustreznosti prostorskega načrta in projektov znotraj njega. Potrebno bi bilo natančneje definirati projekte, njihov obseg, tehnologijo in natančno definirano lokacijo. Le tako se lahko zagotovi, da bo kasnejša priprava postopka SPVO temeljila na trdnih temeljih in bila tako uspešna. Pridobiti bi bilo potrebno tudi več podatkov o meritvah raznih parametrov (emisije v zrak, hrup, zdravje ljudi) na območju občine Ajdovščina, s katerimi bi lahko opisali trende spreminjanja kazalcev stanja okolja in bi tako lažje vrednotili posamezne vplive.

Vsekakor je priporočljivo, da se za prostorske načrte izvede vrednotenje vplivov prostorskega načrta z analizo ranljivosti, s katero se že v najzgodnejših fazah izloči najbolj ranljiva območja.

S podatkom o alternativah pa sem želela prikazati, da bi bilo potrebno izvesti razpravo o novih, ustrežnejših lokacijah. Občini podajam predlog, naj preveri ali so območja Natura 2000 v Ajdovščini pravilno določena in ali zares temeljijo na opravljenih študijah in dokumentaciji. Le tako bodo lahko v občini tudi dejansko uresničili njihove okoljske cilje torej, da se tudi na teh lokacijah začne razvoj novih dejavnosti. Vse to pa bo pripomoglo k boljšemu razvoju občine.

S pridobitvijo rezultatov v diplomu lahko zaključim, da bi morali biti prostorski načrti podrobneje in temeljiteje sestavljeni preden se za njih predlaga izvedba SPVO, saj le taki služijo za uspešno izvedbo postopka strateške presoje vplivov na okolje, kateri nam zagotovi presojanje, ki je koristno.

6 VIRI

- A European Union strategy for sustainable development
- A Handbook of Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes. 1998. London, European Commission, DGXI, Environment
- Agenda 21 (UN, 2005)
- Arbter K. 2005. Izkušnje s celovito presojo vplivov na okolje iz avstrijske prakse. Ljubljana, Strategic Environmental Assessment Consulting & Research
- Celovita presoja vplivov na okolje-postopki in dokumenti v teoriji in praksi, s poudarkom na prostorskih aktih. 2005. Seminarsko gradivo. Ljubljana
- Člekovič J. 2004. Strategija gospodarskega razvoja občine Ajdovščina od 2005 do 2015. Dopolnjen osnutek za sprejem na Svetu občine Ajdovščina. Ajdovščina, Razvojna agencija ROD d.o.o. Ajdovščina
- Dalal-Clayton B., Sadler B. 2004. Strategic Environmental Assessment: A sourcebook and reference guide to international experience. London, International institute for environment and development. Dostopno na: <http://www.iied.org/> (19.3.2008)
- Direktiva 2001/42/EC
- Direktiva Sveta 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst. Dostopno na: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:SL:HTML> (19.11.2007)
- Direktiva 2000/60/ES evropskega parlamenta in sveta z dne 23. oktobra 2000, ki določa okvir za delovanje Skupnosti na področju vodne politike. Dostopno na: http://www.izvrs.si/home/images/stories/WFD_slo.pdf (19.11.2007)
- Dopolnitve zazidalnega načrta pod Plevno Škofja Loka. Predlog za javno razgrnitev. Škofja Loka. Dostopno na: <http://apl.e-soft.si/doc/5536/17t-dop-odl-zn-podplevno-1.pdf> (29.1.2008)
- Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine (Ur. l. RS, št. 7/99). Dostopno na: http://www2.gov.si/zak/Zak_vel.nsf/0/c12563a400338836c1256740002a7737?OpenDocument (19.11.2007)
- Fabčič V. 2005. Strategija prostorskega razvoja občine Ajdovščina. Analiza stanja in teženj. Ajdovščina, Studio 3 d.o.o. Ajdovščina
- Golobič M. 2005. Strokovne podlage za umestitev vetrnih elektrarn v prostor. Ljubljana, 11. strokovna konferenca DKAS. Dostopno na: www.volovjareber.si/.../Golobic_2005_Strokovne_podlage_za_umestitev_vetrnih_elektrarn_v_prostor.pdf
- Golobič M., Marušič I. 2001. Vetrne elektrarne – znamenje tehnološkega napredka ali brezbriznosti do naravne krajine? Urbani izziv, letnik 12, št. 1. Dostopno na: http://www.volovjareber.si/gradivo/literatura/Golobic_in_Marusic_2001_Vetrne_elektrarne_znamenje_tehnoloskega_napredka_ali_brezbriznosti_do_naravne_krajine.pdf (14.1.2008)
- Götz A. 2006. Alpe kot športni instrument ali krajina kot kapital?, S snežnimi topovi proti segrevanju podnebja. Cipra info št. 81, 21: 4-6, 7. Dostopno na: <http://www.cipra.org/sl/alpmedia/publikacije/2773> (14.1.2008)
- Haubner E. 2002. Podnebne spremembe in Alpe. Informacijska služba za Alpe, 12: 1-11. Dostopno na: http://www.cipra.org/pdfs/24_sl/at_download/file (14.1.2008)

- Helsinška deklaracija o delovanju za okolje in zdravje v Evropi (osnutek). Dostopno na: http://www.zzv-mb.si/webslo/dokumenti/ZVP/OSNUTEK_HELSENSKE_DEKLARACIJE.htm (19.11.2007)
- Hohmeyer O. 2003. Wind Energy the Facts- Environment- Vol. 4. Brussels, The European Wind Energy Association: 143-200. Dostopno na: http://www.ewea.org/fileadmin/ewea_documents/documents/publications/WETF/Fact_Volume_4.pdf (19.11.2007)
- Impact assessment guidelines. 2005. SEC(2005) 791. Brussels, European Commission. Dostopno na: http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/SEC2005_791_IA%20guidelines_annexes.pdf (14.11.2007)
- Interaktivni naravovarstveni atlas. Agencija Republike Slovenije za okolje. Dostopno na: kremen.arso.gov.si/nvatlas2/index.aspx?catalog=nvatlas (9.12.2007)
- Keuc A. Izobraževalni modul o sodelovanju javnosti pri strateški presoji vplivov na okolje. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor
- Klemenc A. Kratka obrazložitev postopkov priprave in poteka lokacijskega načrta in dodatnih študij, ki so bile izdelane za utemeljitev načrtovanega posega. HE Moste. Dostopno na: <http://www.he-moste.sel.si/uploads/files/obrazlozitev%20postopkov.doc> (24.1.2008)
- Klemenc A. Presoja vplivov na okolje za vetrne elektrarne v Alpskih regijah. Borovnica, NA-SVET, Consultancy for Sustainable Development. Dostopno na: http://www.alpinespace.org/uploads/media/AWH_PVO_vetrne_elektrarne_povzetek_15P_SLO.pdf (14.1.2008)
- Kolar-Planinšič V. 2005. Predstavitev celovite presoje vplivov na okolje v vsebinskem smislu. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Sektor za celovito presoj vplivov na okolje
- Kontić B. in sod. 2003. Strokovna priporočila za sodelovanje javnosti pri strateških presojah vplivov na okolje (predlog). Ljubljana, Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo. Dostopno na: www.rec-lj.si/projekti/delavnica_spvo/SPVO_priporocila.doc (20.11.2007)
- Kontić B. in sod. 2005. Študija ranljivosti prostora in celovita presoja vplivov na okolje za hitro železnico v Sloveniji in Regionalni razvojni program statistične regije Goriška 2002-2006. Celovito presojanje vplivov na okolje: Povzetek rezultatov CRP. Ljubljana, Inštitut Jožef Stefan
- Kontić in sod., 2000. Trajnostno regionalno razvojno načrtovanje. Zbornik rezultatov projekta Preliminarna strateška presoja vplivov na okolje (SPVO) za Prehodni državni razvojni program 2000-2002, Metodološka priporočila za izdelavo SPVO razvojnih programov, planov, politik, Normativne in metodološke podlage za izvedbo strateških okoljskih presoj v Sloveniji. Ljubljana, Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo
- Kontić B., Marega M. 2001. Presoja vplivov državnega razvojnega programa 2001-2006 na okolje in zdravje. Ljubljana, Institut Jožef Stefan, Odsek za znanosti okolja
- Konvencija o biološki raznovrstnosti. Dostopno na: http://www.konvencije.mop.gov.si/bioloska_raznovrstnost.pdf (19.11.2007)
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (UNESCO, 1972)
- Markun A. 2005. Nevtralizacija HVB-spiralne vode. Celovito poročilo o vplivih na okolje. Bled, SŽ ACRONI d.o.o.
- Marušič J. 1993. Optimizacijski postopki kot sredstvo za vključevanje varovalnih

presoje v celokupno in z okoljem skladno prostorsko načrtovanje. Strokovna ekspertiza. Ljubljana, Katedra za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta, 11, 40-46, 70)

- Mikelj Š. 2006. Izkoriščanje vetra v SV Sloveniji nekoč in danes – vplivi na vidne kakovosti okolja. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani. Biotehniška fakulteta, 105: 44-64. Dostopno na: http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/dn_mikelj_spelca.pdf (14.1.2008)
- Mikoš U. 2006. Plinovod R25 D Šentrupert-Šoštanj. Poročilo o vplivih na okolje. Ljubljana, IBE d.d., svetovanje, projektiranje in inženiring
- Mlakar A. 2005. Metodološki okvir priprave okoljskih poročil. Ljubljana, Ljubljanski urbanistični zavod d.d.
- Nacionalni program varstva okolja (Ur. l. RS, št. 83/99). Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/online.jsp?urlid=20062&dhid=80228> (6.11.2007)
- Občinski prostorski načrt Občine Ajdovščina - strateški del: Predlog za obravnavo na 9. seji Občinskega sveta Občine Ajdovščina. 2006. Ajdovščina, Občinski svet občine Ajdovščina. Dostopno na: [http://193.77.181.72:8080/mma.nsf/OC/0709111158472/\\$file/dato3_4_tocka_opn_strateski_del_85a.doc](http://193.77.181.72:8080/mma.nsf/OC/0709111158472/$file/dato3_4_tocka_opn_strateski_del_85a.doc) (23.11.2007)
- Odlok o lokacijskem načrtu (ureditvenem načrtu) območja sanacije kamnoloma Lukovica. 2006. Lukovica, Občinski svet Občine Lukovica. Dostopno na: http://www.lukovica.si/novice/odlok_o_lokacijskem_nacrtu_sanacije_kamnoloma_Lukovica.pdf (29.1.2008)
- Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije OdSPRS (Ur. l. RS, št. 76/04). Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200476&stevilka=3397> (19.11.2007)
- Odlok o ureditvenem načrtu R 070 Rudnik. 2003. Kamnik, Občinski svet Občine Kamnik. Dostopno na: <http://www.kamnik.si/dokument3.asp?id=838&tip=word> (29.1.2008)
- Okoljsko poročilo v okviru Celovite presoje vplivov na okolje. Operativni program Slovenija-Madžarska 2007–2013 v okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja. 2007. Ljubljana, Oikos d.o.o. Ljubljana
- Okoljsko poročilo za občinski lokacijski načrt za območje proizvodne cone Želodnik. 2005. Ljubljana, Urbi d.o.o. Ljubljana (5.6.2007)
- Okoljsko poročilo za operativni program za krepitev regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007- 2013. 2007. Ljubljana, Oikos d.o.o. Ljubljana. Dostopno na: http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/KOHEZIJA/Predhodno_vrednotenje_ESRR_KONCNO.pdf (23.11.2007)
- Operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2007 do 2015. 2006. Ljubljana. Dostopno na: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/okolje/varstvo_okolja/operativni_programi/op_pitna_voda_porocilo.pdf (23.11.2007)
- Owens S. in sod. 2004. New agendas for appraisal: reflections on theory, practice, and research. Environment and planning A 36, p 1943-1959
- Penko-Seidl N., Breskvar Žaucer L. 2006. Študija ranljivosti prostora občine Ajdovščina. Ljubljana, Univerza v Ljubljani. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
- Poročilo o vplivih na okolje Ac Bič – Trebnje - Hrastje, odsek Ponikve Hrastje. Povzetek poročila. Ljubljana, Geoko d.o.o.. Dostopno na: <http://www.avtoceste.si/doc/povzetek%20Ponikve-Hrastje.pdf> (23.1.2008)
- Poročilo o vplivih na okolje za AC na odseku Bič - Trebnje - Hrastje, pododsek Bič – Korenitka. 2001. Novo mesto, Acer Novo mesto, d.o.o.. Dostopno na:

- <http://www1.dars.si/Objave/Bic%20Korenitka,%20povzetek%20PVO.doc>
(23.1.2008)
- Poročilo o vplivih na okolje za Avtocestni odsek Lendava – Pince. Maribor, URBIS Urbanizem, arhitektura, projektiranje d.o.o.. Dostopno na: <http://www1.dars.si/Objave/Lendava%20Pince,%20povzetek%20PVO.doc>
(15.1.2008)
 - Poročilo o vplivih na okolje za AC odsek Šentvid – Koseze. Ljubljana, Imos Gea, Družba za okoljevarstveni inženiring, svetovanje in projektiranje, d.o.o.
 - Posebne strokovne podlage za ureditveni načrt za gradnjo štirisedežnice s smučiščem Uršankovo I (nadaljevanje smučarske proge Cojzarica). 2003. Maribor, Občina Ruše. Dostopno na: http://www.ruse.si/dokumenti/Strokovne_podlage_za_URN_Ursankovo_510.doc
(21.1.2008)
 - Ponovno stališče ZEG do izgradnje letalskega muzeja v Vipavski dolini. 2007. Zveza ekoloških gibanj Slovenije. Dostopno na: <http://www.zveza-zeg.si>
 - Pravilnik o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Ur. l. RS, št. 64/04, 5/06). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200464&stevilka=2915>
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20065&stevilka=158> (6.11.2007)
 - Pravilnik o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov (Ur. l. RS št. 3/2003, 44/2003 in 41/2004). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20033&stevilka=13>
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200344&stevilka=2129> (6.11.2007)
 - Pravilnik o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih (Ur. l. RS, št. 3/03). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20033&stevilka=14> (6.11.2007)
 - Pravilnik o dopolnitvah pravilnika o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih (Ur. l. RS, št. 50/04); Popravek pravilnika o dopolnitvah pravilnika o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih (Ur. l. RS, št. 62/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200450&stevilka=2305> (6.11.2007)
 - Pravilnik za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (Ur. l. RS, št. 130/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004130&stevilka=5427> (6.11.2007)
 - Program priprave strategije prostorskega razvoja in prostorskega reda Občine Ajdovščina. 2006. stran 7505. Ajdovščina, Občinski svet občine Ajdovščina. Dostopno na:
[http://193.77.181.72:8080/mma.nsf/OC/0709111158472/\\$file/dato3_4_tocka_oppn_strateski_del_85a.doc](http://193.77.181.72:8080/mma.nsf/OC/0709111158472/$file/dato3_4_tocka_oppn_strateski_del_85a.doc) (20.11.2007)
 - Program priprave strategije prostorskega razvoja občine Polzela – SPRO OP-1. 2005. Polzela, Občina Polzela. Dostopno na:
<http://www.polzela.si/files/active/0/osnutek%20programa%20priprave%20SPRO%20Polzela.doc> (4.12.2007)
 - Rakar A. 2004. Komunalno gospodarstvo in gradbena zakonodaja. Študijsko gradivo. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
 - Razlogi za ohranitev Save Dolinke med Vrbo in Bledom. Odbor za rešitev Save Dolinke. Dostopno na:
<http://www.zavest.net/zavest/razlogi.htm> (14.1.2008)
 - Regionalni inovativni program razvoja podeželja za območje Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa. 2006. Ajdovščina, Razvojna agencija ROD Ajdovščina (20.11.2007). Dostopno na:
http://www.ra-rod.si/documents/Microsoft_Word-RPP_Zg_%20VIP_in_KK.pdf

- Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Ur. l. RS, št. 2/06). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20062&stevilka=3> (6.11.2007)
- Resolucija o prometni politiki Republike Slovenije (RePPRS) (Ur. l. RS, št. 58/06) Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200658&dhid=82926> (19.11.2007)
- 6th Environmental Active Programme. 2001; Šesti okoljski akcijski program Skupnosti. Dostopno na:
www.npvo.si/dokumenti/sesti_okoljski_akcijski_program.pdf (20.11.2007)
- Sklep o pripravi občinskega podrobnega prostorskega načrta za kamnolom Liboje. 2007. Žalec, občina Žalec (4.12.2007)
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. 2001, Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor. Dostopno na:
<http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/okolje/pdf/biotska.pdf> (10.11.2007)
- The European Environment & Health Action Plan 2004-2010 {SEC(2004)729}. 2004. Brussels, Commission of the european communities. Dostopno na:
<http://ec.europa.eu/environment/health/pdf/com2004416.pdf> (9.11.2007)
- Therivel R. 2004. Strategic Environmental Assessment in Action. London, Earthscan
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Ur. l. RS, št. 48/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200448&stevilka=2261> (6.11.2007)
- Uredba o kemijskem stanju površinskih voda (Ur. l. RS št. 11/2002 in 41/2004). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200211&stevilka=461> (6.11.2007)
- Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju (Ur. l. RS, št. 105/05). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005105&stevilka=4558> (6.11.2007)
- Uredba o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaževal zunanjega zraka (Ur. l. RS, št. 24/05). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200524&stevilka=831> (6.11.2007)
- Uredba o spremembi in dopolnitvi Uredbe o nacionalnih zgornjih mejah emisij onesnaževal zunanjega zraka (Ur. l. RS, št. 92/07). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4549> (31.3.2008)
- Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju (Ur. l. RS, št. 121/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004121&stevilka=5018> (6.11.2007)
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Ur. l. RS, št. 73/05). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200573&stevilka=3253> (5.6.2007)
- Uredba o ozonu v zunanjem zraku (Ur. l. RS, št. 8/03). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20038&stevilka=283> (6.11.2007)
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 49/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200449&stevilka=2277> (25.10.2007)
- Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o posebnih varstvenih območjih (območja Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 110/04); Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih natura 2000) (Ur. l. RS, št. 59/07). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004110&stevilka=4595> (31.3.2008)
- Uredba o standardih kakovosti podzemne vode (Ur. l. RS, št. 100/05). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005100&stevilka=4351> (6.11.2007)

- Uredba o ukrepih za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanje zraka (Ur. l. RS, št. 52/02, 41/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200252&stevilka=2528> (6.11.2007)
- Valič S., Hladnik M. 200. Koliko smo zdravi – kazalci zdravstvenega stanja na Goriškem. Nova Gorica, ZZV Nova Gorica
- Vuk D. 2006. Izgradnja sistema za odvajanje odpadnih vod za naselji Golo in Škrilje. Golo, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede. Dostopno na:
http://iposipis7.fov.uni-mb.si/kern/pedagog/pps_0506/PRIJAVE%5CPPS_0506_prijava_29.doc (15.1.2008)
- Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt) (Ur. l. RS, št. 33/07). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200733&stevilka=1761> (5.6.2007)
- Zakon o ratifikaciji evropske konvencije o krajini (MEKK) (Ur. l. RS, št. 19/03)- Evropska konvencija o krajini. Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200346> (5.12.2007)
- Zakon o ratifikaciji Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja (MKPOKSP) (Ur. l. RS, št. 60/02). Dostopno na:
<http://www.uradnilist.si/1/objava.jsp?urlid=200259> (19.11.2007)
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD) (Ur. l. RS, št. 16/08). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200816&stevilka=485> (5.12.2007)
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-1) (Ur. l. RS, št. 41/04). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200441&stevilka=1694> (4.6.2007)
- Zakon o vodah (ZV-1) (Ur. l. RS, št. 67/02). Dostopno na:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200267&stevilka=3237> (9.11.2007)
- Zdravstveni statistični letopis 2005 in 2006. 2006. Nova Gorica, ZZV Nova Gorica

PRILOGA A

Prikaz stanja okolja in njegovih delov s kazalci stanja okolja

Splošno o prikazu stanja okolja in njegovih delov

Za prikaz stanja okolja sem uporabila kazalce stanja okolja, ki izhajajo iz različnih dokumentov za občino Ajdovščina (vir podan v vsakem podpoglavju).

Poleg tega, sem v povezavi z vsakim kazalcem tudi pokazala (tam, kjer je bilo to seveda mogoče), kakšno je bilo stanje okolja v preteklosti in iz tega sklepala na verjeten razvoj stanja okolja brez izvedbe prostorskega načrta. Kazalcem sem tako pripisala določeno usmeritev ali težnjo, ali z drugimi besedami: prikazala sem ga v obliki trenda.

1 TLA

1.1 Kazalci stanja okolja

Kazalec stanja okolja v zvezi s tlemi je naslednji:

- pogostost pojava erozije

Na območju občine Ajdovščina ni lokalnih podatkov o pogostosti pojava erozije. Vemo, da obstajajo v občini dve erozijski žarišči, od Predmeje proti jugu in pa delno nad Podkrajem pa je območje zahtevnejših protierozijskih ukrepov, vendar pa s tem podatkom ne moremo napovedovati pogostosti. Edini podatek, ki ga lahko uporabimo je pojav plazov, najbolj znan plaz Slano blato.

1.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Trend pogostosti pojava erozije lahko prikažemo z navedbo, da se je letu 2000 pojavil plaz Slano blato, ki še vedno ne miruje. Ob izvedbi plana se v času pripravljanih del erozija vsekakor poveča, predvsem zaradi izkopov, ter izpostavljenih grebenov in vrhov. Pogostosti pa ne moremo napovedovati.

1.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Lahko rečemo, da se bo pojav erozije seveda še pojavljal, izvedba prostorskega načrta pa bo to še povečevala.

2 FAVNA IN FLORA

Kazalcev, za prikaz stanja okolja na področju favne in flore, ni.

3 NARAVNI VIRI (GOZD IN KMETIJSKA ZEMLJIŠČA)

3.1 Kazalci stanja okolja

Kazalca stanja okolja v zvezi z naravnimi viri sta:

Gozd: Kazalec v zvezi z gozdovi, ki je relevanten za to okoljsko poročilo, je:

- velikost poseka

Pridelovalni potencial: Kazalec, ki je relevanten za to okoljsko poročilo, je:

- izguba kmetijskih zemljišč

Gozd: Velikost poseka. Velikost poseka v slovenskih gozdovih je leta 2006 znašala 2.242.755 m³ iglavcev in 1.475.508 m³ listavcev. V gozdnogospodarskih enotah Območne enote za gozdove Tolmin pa je bil posek leta 2006 naslednji (preglednica 1).

Preglednica 1: Posek v GGE Območne enote za gozdove Tolmin v letu 2006 v m³ (Zavod za gozdove Slovenija)*

Enota	Iglavci m ³	Listavci m ³	Skupaj m ³
Ajdovščina	9.408,5	34.290,1	43.698,6
Predmeja	59.228	67.982	127.211
Otlica	6.062	45.605	51.667
Podkraj-Nanos	83.580	58.971	142.551

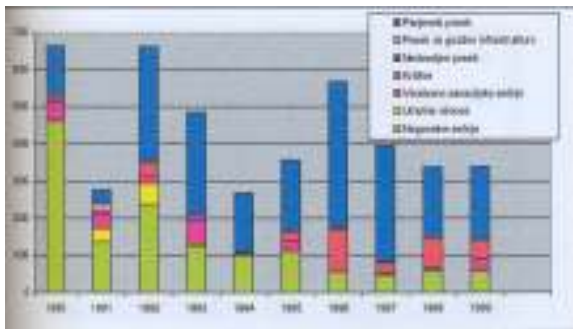
* gozdnogospodarske enote se ne ujemajo z občinsko mejo občine Ajdovščina, zato zgornji kazalci ne odražajo realnega stanja

Pridelovalni potencial: Izguba kmetijskih zemljišč. Po podatkih iz dokumentov (Člekovič, 2004) in (Regionalni inovativni program..., 2006) je na območju občine Ajdovščina 65 % kmetijskih zemljišč v rabi travnikov in pašnikov, od skupnih 4.970,07 ha. Ostala kmetijska zemljišča imajo določen pridelovalni potencial, pri čemer odpade na najboljša kmetijska zemljišča 3.232,90 ha.

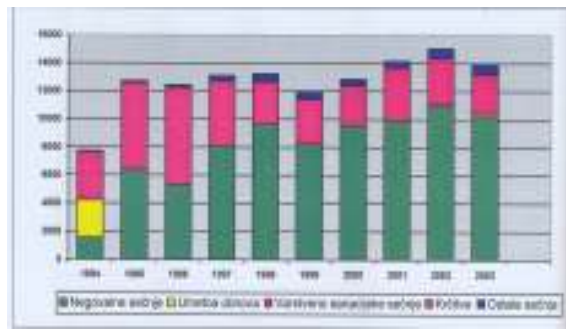
3.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Velikost poseka

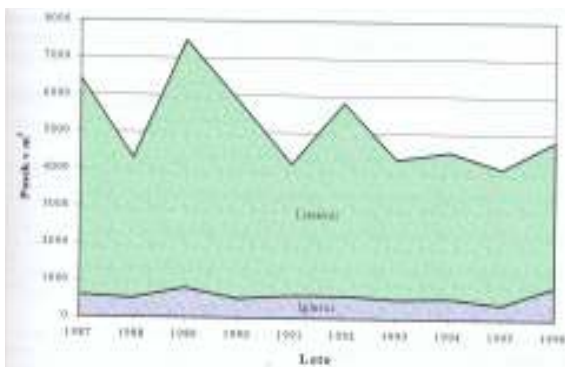
Gibanje poseka v gozdnogospodarskih enotah povzemamo iz gozdnogospodarskih načrtov Območne enote za gozdove Tolmin (slika 1).

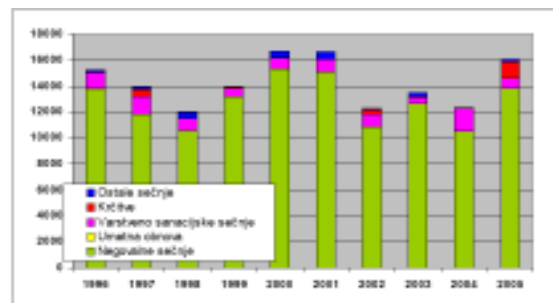
Ajdovščina

Predmeja

Otlica

Podkraj-Nanos

Slika 1: Gibanje poseka v gozdnogospodarskih enotah (Območna enota za gozdove Tolmin)

Iz slike je razvidno, da so krčitve gozdov najmanjše v mestu Ajdovščina, na območju Predmeje in Podkraja pa se povečujejo.

Ob izvedbi prostorskega načrta se bo velikost poseka vsekakor povečala, zaradi izkrčitve gozdov, saj so predvideni projekti dokaj obsežni in bodo zavzeli velik del v okolju. Vetrna elektrarna naj bi se locirala na območju nad Podkrajem, kjer je že zdaj velikost poseka v naraščanju, z njegovo izvedbo pa bo posek še rasel. Hitra proga zavzema območje zahodno od mesta Ajdovščina, kjer velikost poseka pada, vendar pa bi izvedba projekta vsekakor ta trend spremenila (velikost poseka bi se povečala).

Izguba kmetijskih zemljišč: Trenda v tem primeru ni mogoče napovedovati. Izvedba prostorskega načrta bi povzročila večjo škodo na območju hitre proge, ker se tam nahajajo kmetijska zemljišča 1. kategorije, na območju Podkraja pa ni prvovrstnih kmetijskih zemljišč.

3.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Gozd: V primeru gozda lahko govorimo, da je verjeten razvoj stanja okolja odvisen od realizacije gozdnogospodarskih načrtov, ki so pripravljene za določena časovna obdobja. Še naprej bo prisotno sonaravno opravljanje z gozdovi tako, da bo preprečen čezmerni posek, ki tudi do sedaj ni bil praktičiran.

Pridelovalni potencial: Pridelovalni potencial kmetijskih površin je v občini Ajdovščina takšen, kot ga navaja dokument (Člekovič, 2004).

4 VODE

4.1 Kazalci stanja okolja

Kazalci stanja okolja v zvezi z vodami so naslednji:

- kakovost vodotokov;
- hranila v rekah in samočistilna sposobnost rek;
- čiščenje odpadnih voda.

MOP-ARSO vrši monitoring vodotokov Hublja in Vipave, pa še to ne za vse parametre. Kakovost površinskih vodotokov je podana le za Hubelj in Vipavo, ki sta razvrščeni v dobro kemijsko stanje. Kakovost vodotokov pa je po starem ocenjena na 1 in 1-2 kakovostni razred za oba omenjena vodotoka – biološka analiza.

Poleg tega poznamo še razvrstitev vodotokov po morfološkem pomenu: Hubelj: 2 in 3 razred; Vipava: 2 (preglednica 2).

Preglednica 2: Pojasnila k razvrstitvi vodotokov Hubelj in Vipava (MOP-ARSO)

Razredi Vrsta razvrstitve vodotokov	1	2	3
po kakovost vode	vode, ki so v naravnem stanju ob morebitni dezinfekciji primerne za pitje in uporabo v živilski industriji ter za gojitev plemenitih vrst rib (salmonide);	vode, ki so v naravnem stanju primerne za kopanje in v rekreacijske namene, za gojitev drugih vrst rib (ciprinide), po običajni prehodni obdelavi (koagulacija, filtracija in dezinfekcija) pa tudi za pitje in v živilski industriji;	vode, ki so primerne za namakanje, po običajnih metodah obdelave pa tudi v industriji, razen v živilski.

Razredi Vrsta razvrstitve vodotokov	1	2	3
po morfologiji	v 1. (naravno ohranjeni) in 1-2. razredu (neznatne motnje) so vodotoki z naravno morfološko ohranjenostjo na ocenjevanem odseku, morebitne motnje so bolj ali manj estetske, medtem ko je delovanje naravnih procesov nemoteno oziroma nanje vplivajo gorvodne spremembe, npr. spremenjen režim transporta sedimenta ipd.;	vodotoki, v katere je bilo na ocenjevanem odseku sicer opazno posegano, a spremembe niso tehnične narave, to so npr. posamezne poglobitve struge, krajši so naravno utrjeni odseki s kaštami ali posameznimi nizkimi talnimi pragovi, odseki z razredčeno obrežno vegetacijo);	močno prizadeti vodotoki, za katere so na ocenjevanem odseku značilne npr. klasične regulacije na intenzivnih, melioriranih kmetijskih zemljišč

Samočistilna sposobnost rek izraža količino organske mase, ki se s pomočjo mikroorganizmov v vodi razgradi v anorgansko snov. Grobo merilo za samočistilno sposobnost vodotoka je biokemijska potreba po kisiku (BPK₅), ki je ob organskem onesnaženju navadno povečana. Hubelj ima dobro samočistilno sposobnost, za Vipavo pa takega podatka ni.

Čiščenje odpadnih voda. Kazalec prikazuje količino odpadne vode in delež prebivalcev, katerih odpadne vode se prečiščujejo na čistilnih napravah, razvrščenih glede na stopnjo čiščenja po metodologiji iz Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode. V občini Ajdovščina je na CČN Ajdovščina priključenih 6000 prebivalcev, kar predstavlja okoli 50 % prebivalcev občine.

4.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Trende spreminjanja kazalcev za oba vodotoka podajamo za obdobje 2000-2005 (preglednica 3).

Preglednica 3: Trendi povišanih koncentracij biokemijske in kemijske potrebe po kisiku, fenolnih snovi, mineralnih olj in detergentov v obdobju 2000-2005 (MOP-ARSO)

Vodotok	Leto Parameter	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hubelj	kakovost vodotokov	3	3	3 - (4)	3	2-3	2
	BPK ₅	36.1	134.0	13,4	14.2		
	mg O ₂ /l	14.9	38.0	11,1	5.7		
	KPK K ₂ Cr ₂ O ₇	67	248	34	19		12.0
	mg O ₂ /l	28.5	71	24	13		8.3
	fenolne snovi	0.011	0.016	0,011			
mg/l	0.005	0.006	0,007				
Vipava	Mineralna olja	0.045	0.051	0,028	0.030		
	mg/l	0.024	0.036	0,020	0.019		
	detergenti	0.30	0.29	0,13			
	mg MBAS/l	0.14	0.11	0,09			
	Kakovost vodotokov	2 - 3	2-3	2 - 3	2 - 3	2	2
	KPK K ₂ Cr ₂ O ₇			10			8.0
mg O ₂ /l			7			5.5	
mineralna olja	mg/l	0.017	0.011		0.013		
	mg/l	0.007	0.010		0.009		

Opomba: zgornja številka = maks. koncentracija, spodnja številka = povprečna koncentracija

Mejne vrednosti so: za BPK₅ je 25 mg O₂/l, za KPK je 120 mg O₂/l, za fenolne snovi je 0,01 mg/l, za mineralna olja je 0,05 mg/l, za detergente pa 0,1 mg/l.

Kakovost vodotokov za Hubelj se izboljšuje (iz ocene 3 na 2), biokemijska potreba po kisiku se zmanjšuje (organsko onesnaženje se zmanjšuje), kemijska potreba po kisiku (merilo za organsko onesnaženje) se tudi zmanjšuje, fenolne snovi se povečujejo, mineralna olja se zmanjšujejo, detergenti tudi.

Za reko Vipavo pa imamo samo podatek o kakovosti vodotoka (ta se izboljšuje (iz 2-3 na 2), o kemijski potrebi po kisiku (se zmanjšuje), ter podatek o koncentraciji mineralnih olj, ki se zmanjšujejo. Drugih podatkov za reko Vipavo ni.

Trend za čiščenje odpadne vode je tak, kot ga navajamo zgoraj (v občini Ajdovščina je na CČN Ajdovščina priključenih 6000 prebivalcev, kar predstavlja okoli 50 % prebivalcev občine).

Ob izvedbi prostorskega načrta (vetrne elektrarne) bo ostala kvaliteta vodotokov nespremenjena, saj na tem območju ni površinskih vodotokov. Vrednosti ostalih parametrov pa se lahko povečajo, vendar samo za podzemne vode (mineralna olja, fenolne snovi). Pri izvedbi projekta hitre proge pa lahko pričakujemo poslabšanje kvalitete vodotokov, saj trasa prečka potok Vrnivec, povečale pa bi se tudi vrednosti parametrov.

4.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Še naprej pričakujemo trend, ki ga kaže preglednica 3 in kot ga kaže trend čiščenja odpadne vode, tudi v prihodnjih obdobjih.

5 ZRAK

5.1 Kazalci stanja okolja

Kazalci stanja okolja v zvezi z zrakom so naslednji:

- onesnaženost zraka z žveplovim dioksidom;
- onesnaženost zraka z dušikovim dioksidom;
- onesnaženost zraka z ogljikovim monoksidom;
- onesnaženost zraka z ozonom;
- onesnaženost zraka z delci.

Na območju občine Ajdovščina ni lokalnih podatkov o onesnaženosti zraka razen merine postaje na Otlici (MOP-ARSO), kjer pa se merijo le emisije ozona, ki dosegajo največje vrednosti okoli 100 µg/m³.

Preglednica 4: Maksimalne ter letne in dnevne koncentracije onesnaževal v zunanjem zraku za Novo Gorico in Otlico – leto 2006 (MOP-ARSO)

Onesnaževalo	Glavni vir	Čas Enota	1 ura	3 ure	8 ur	24 ur	Dnevna	Letna
SO ₂	termoelektrarne	µg/m ³	80*	-	-	24*	-	7 (zima)*
NO ₂	promet	µg/m ³	100*	-	-	-	-	24*
CO	promet	µg/m ³	-	-	3*	-	-	-
O ₃	promet	µg/m ³	228**	-	205**/221 ⁺	-	-	50**/ 95 ⁺
delci PM10	promet, industrija, kurilne naprave	µg/m ³	-	-	-	50**	-	34***
delci PM2.5	promet, industrija, kurilne naprave	µg/m ³	ni mer.	ni mer.	ni mer.	ni mer.	ni mer.	ni mer.

* koncentracija pod spodnjim ocenjevalnim pragom

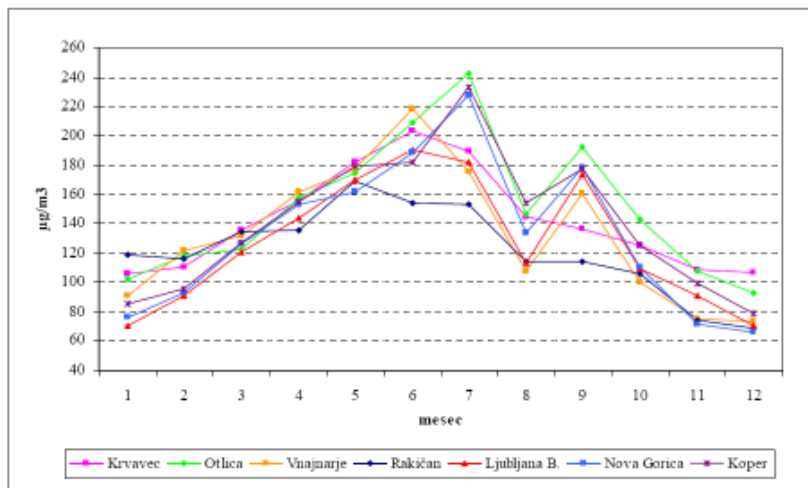
**prekoračena mejna vrednost (⁺ Otlica)

***prekoračen zgornji ocenjevalni prag (⁺ Otlica)

5.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Trendi spreminjanja kazalcev – onesnaženost zraka

Edina merilna postaja v občini je tista na Otlici, kjer se kot že rečeno izvajajo meritve koncentracije ozona. Letni hod koncentracije kaže na značilno obliko krivulje z vrhom v poletnih mesecih (slika 2).

Slika 2: Najvišje urne koncentracije ozona v letu 2006 po mesecih (MOP-ARSO)

Za občino Ajdovščina (Vipavska dolina) so značilne velike samočistilne sposobnosti zraka, čeprav se v hladni polovici leta občasno pojavlja temperaturna inverzija z meglo. Kljub temu, pa je območje dobro prevetreno zaradi burje. Zaradi zadovoljivih samočistilnih sposobnosti zraka je onesnaženost zraka manjša, kot je sicer v Novi Gorici. Samočistilna sposobnost zraka je odvisna od reliefne strukture (reliefno razgibani tereni imajo manjšo samočistilno sposobnost zraka) in z njo povezanimi specifičnimi meteorološkimi pojavi. Karbonatne kamnine razmeroma uspešno nevtralizirajo učinke kislega dežja.

Predvsem z izvedbo projekta hitre proge lahko pričakujemo slabšo kvaliteto zraka (onesnaženost zraka z delci med pripravljalnimi deli, v času obratovanja pa onesnaženost zraka z dušikovim dioksidom, ter ogljikovim monoksidom).

5.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Verjeten razvoj stanja okolja – onesnaženost zraka. Še naprej pričakujemo, glede na omenjeno sliko, da bo morebiten razvoj okolja šel v tej smeri kot jo kaže slika, seveda brez uporabe določenih ukrepov na nivoju države, kar je npr. pri ozonu že težko, saj je celotna Primorska pod udarom, zaradi prenosa ozona na velike razdalje iz italijanske Padske nižine. To pa vpliva na poslabšano zdravje prebivalstva.

6 BIVALNE KAKOVOSTI

6.1 Kazalci stanja okolja

Kot kazalec stanja okolja v zvezi s hrupom nastopa:

- obremenjenost okolja s cestnim hrupom

6.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Splošno namreč velja, da se obremenjenost s hrupom povečuje, kar je še posebej značilno za cestni promet.

6.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta v zvezi s hrupom gre v smeri povečanja hrupa zlasti zaradi cestnega hrupa.

7 KRAJINA

7.1 Kazalci stanja okolja

Kazalca stanja okolja v zvezi s krajino, ki sta relevantna za predmetno okoljsko poročilo sta naslednja:

- kakovost krajinske slike;
- območja in prvine prepoznavnosti krajine.

Kakovost krajinske slike. Krajinsko sliko nasploh opredeljujejo predvsem raba tal in pa velikostno razmerje med posameznimi krajnotvornimi členi. Ti določajo krajinski vzorec, ki je odvisen od reliefnih značilnosti, hidrografske mreže, površinskega pokrova vegetacije in človekovega vpliva. V analizi krajinskih značilnosti se obravnava prostor kot enovito kategorijo, v katerega se vnese nov krajinski element. Vidno dojetje novega elementa je odvisno od vsakega posameznega človeka posebej in je zato čisto subjektivno.

Območja in prvine prepoznavnosti krajine. Prepoznavnost krajine na splošno oblikujejo pestra kulturna krajina, arheološka in stavbna dediščina, ter naravne vrednote z izrazitimi in prepoznavnimi lastnostmi, ki tvorijo kulturni in simbolni pomen ter doživljajsko vrednost krajine.

7.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Glede kazalca kakovost krajinske slike lahko zaključimo, da se je v preteklosti krajinska slika spreminjala, saj so se vnašali novi krajinski elementi. Taki krajinski elementi so se vnašali kontinuirano skozi celo obdobje razvoja občine. Eden nov večji krajinski element je bila vsekakor hitra cesta Selo-Podnanos, drugi pa recimo melioracija kmetijskih površin na dnu doline. Oba pa še danes izrazito izstopata. V primeru kazalca

območja in prvine prepoznavnosti krajine pa lahko zaključimo, da je prepoznavnost krajine skozi čas rasla z zavedanjem in doživanjem ljudi o območjih in prvinah krajine, kot doživljajsko vrednost krajine.

7.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Seveda bi se vse vrste krajine po starih prostorskih dokumentih občine razvijale še naprej.

8 ZDRAVJE LJUDI

8.1 Kazalci stanja okolja

Kazalci stanja okolja so bili povzeti po naslednjih dokumentih: (Valič, Hladnik, 2006), (Zdravstveni statistični letopis, 2006).

V primeru zdravja ljudi gre za kazalce, ki spadajo v naslednjo skupino:

- vznemirjanje populacije

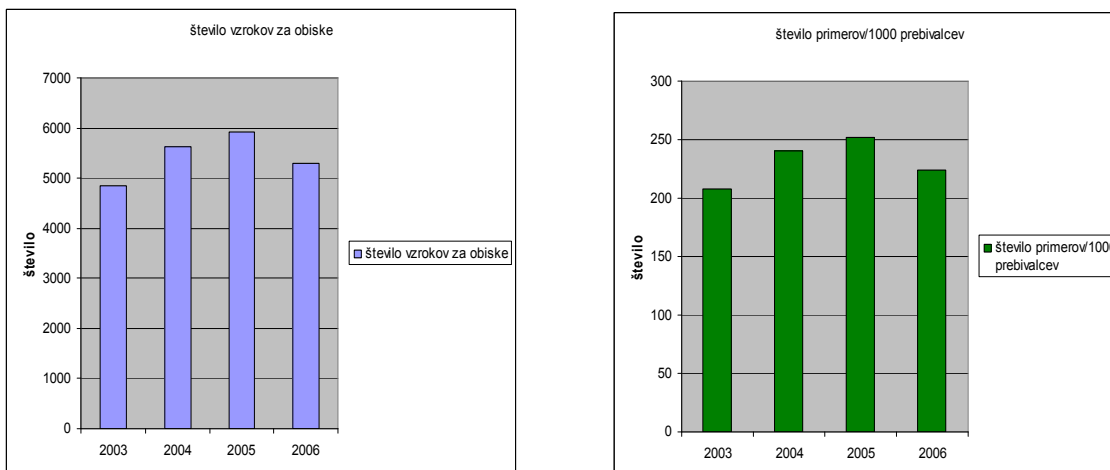
Obolevnost za respiratornimi boleznimi. Zaradi bolezni dihal je v splošni ambulanti v Ajdovščini leta 2006 bilo takih vzrokov 5284 (223,7 primer/1000 prebivalcev). Seveda pa pri tem ne dobimo prave slike, saj ne vemo kakšen delež odpade na onesnaženost zrak kot vzrok respiratornih bolezni. Poudarjamo le deloma, saj so alergijske bolezni dihal večinoma posledica pelodnega prahu v zraku.

Vznemirjanje populacije s hrupom. Prikažemo jo z deležem ljudi, ki so lahko zelo vznemirjeni zaradi hrupa v okolju. V našem primeru delež v dnevnem času znaša okrog 20 %, v nočnem času pa le še 8 %. V zadnjem primeru lahko upoštevamo še pribitek za nočni čas, ki znaša 10 dB, kar pomeni, da je ta delež potem večji – 20 %. Vsi deleži veljajo na razdalji 25 m od osi ceste na vsako stran. S povečevanjem razdalje deleži padajo. Tako delež ljudi, ki so lahko zelo vznemirjeni zaradi hrupa v okolju na razdalji 50 m od osi ceste znaša le še 20%, tudi v nočnem enako, z upoštevanjem pribitka 10 dB.

8.2 Trendi spreminjanja kazalcev

Trende spreminjanja kazalcev smo povzeli po naslednjih dokumentih: (Valič, Hladnik, 2006), (Zdravstveni statistični letopis, 2006).

Obolevnost za respiratornimi boleznimi. Trend kazalca je prikazan na sliki 3.

Slika 3: Gibanje obolevnosti za respiratornimi boleznimi v zdravstveni regiji Nova Gorica v obdobju 2003-2006 (ZZV Nova Gorica)

Trend prikazuje majhen upad obolevnosti za respiratornimi boleznimi.
Vznemirjanje populacije s hrupom. Ni podatkov za trend .

Ob izvedbi prostorskega načrta bi se obolevnost za respiratornimi boleznimi povečala (zaradi pripravljanih gradbenih del pride do emisij prašnih delcev), ter povečalo bi se vznemirjanje populacije s hrupom zaradi pripravljanih del (mehanizacija), ter zaradi obratovanja (vrtenje rotorjev in vožnja vlakov).

8.3 Verjeten razvoj stanja okolja ob neizvedbi prostorskega načrta

Še naprej pričakujemo takšno stanje kot do sedaj. Število obolelih za respiratornimi boleznimi se zmanjšuje glede na leto 2005.

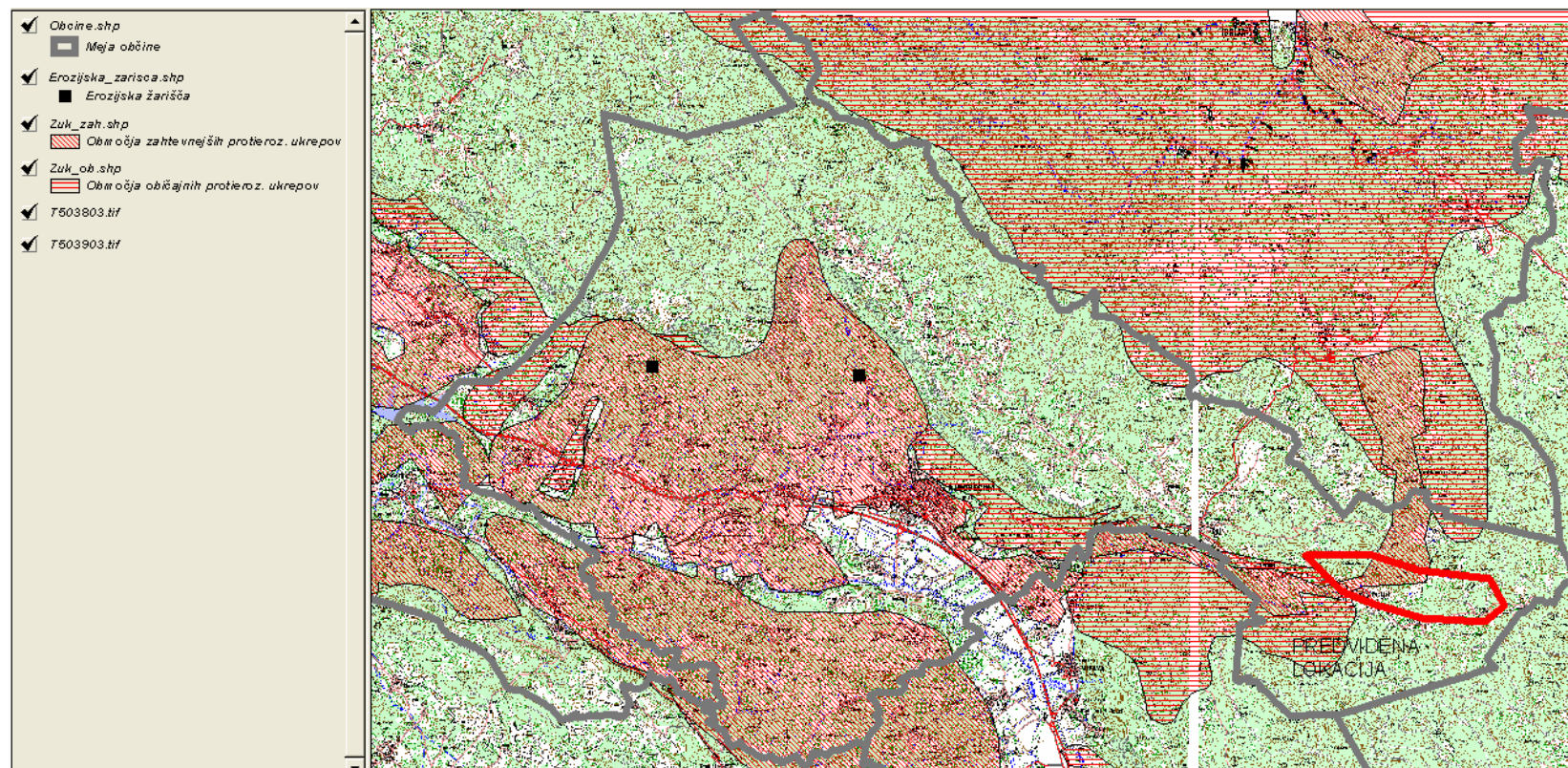
PRILOGA B

Grafična predstavitev rezultatov modelov ranljivosti za posamezne projekte in sestavine okolja

Koncept modelov:

Okoljsko sestavino opredelimo kot vrednostni sistem v okolju, ki bi ga načrtovani projekt razvrednotil. Pri tem gledamo, kje bo predvideni projekt povzročil največji količinski in kakovostni vpliv na okoljsko sestavino. Odgovor je tak, da svetlejšje lise interpretiramo za boljšo možnost za postavitve projekta, temnejše lise pa interpretiramo za slabšo možnost za postavitve projekta.

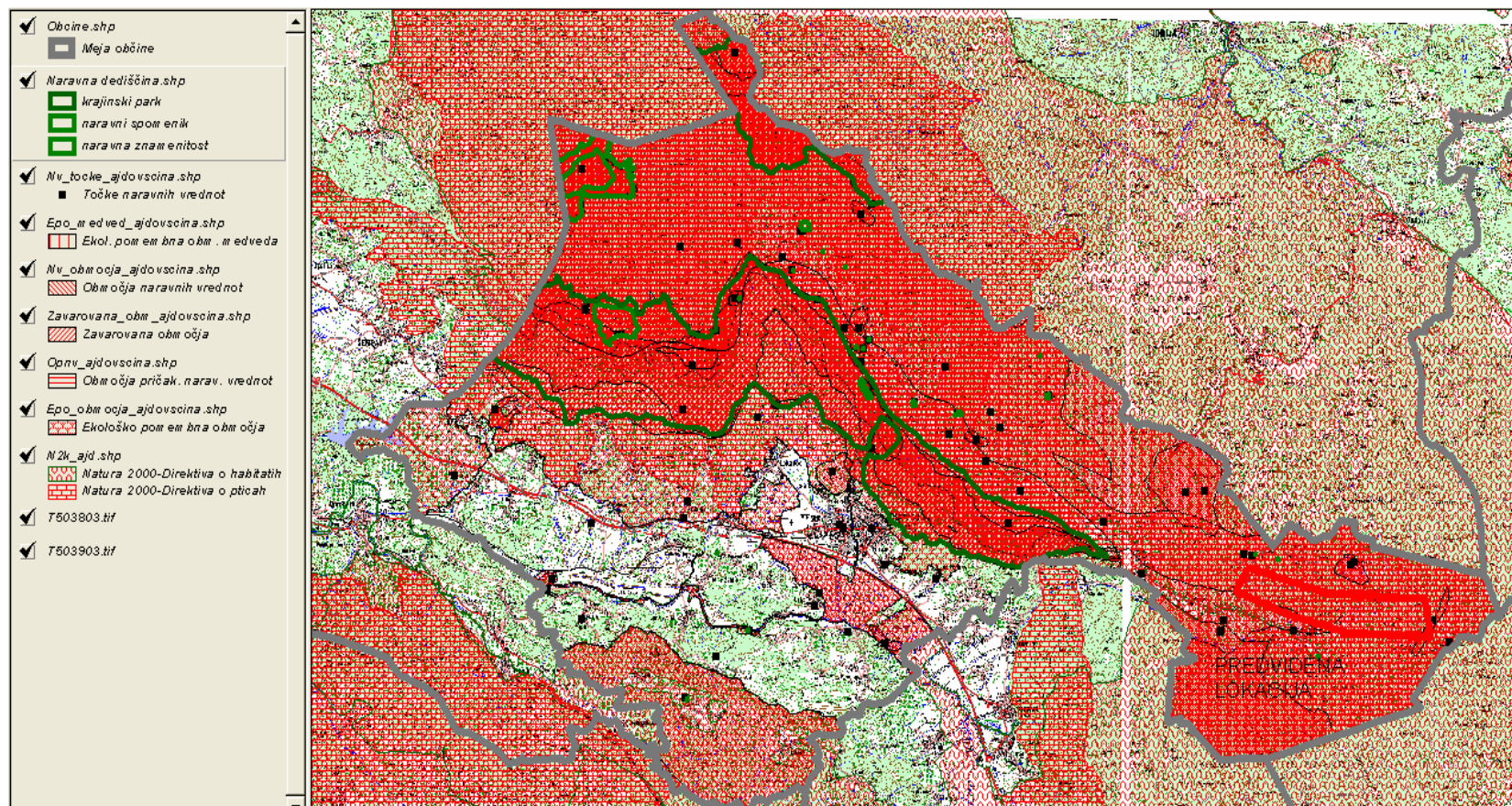
GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV MODELOV RANLJIVOSTI ZA VETRNO ELEKTRARNO

Slika 1: Rezultat modela ranljivosti za tla in relief

Legenda

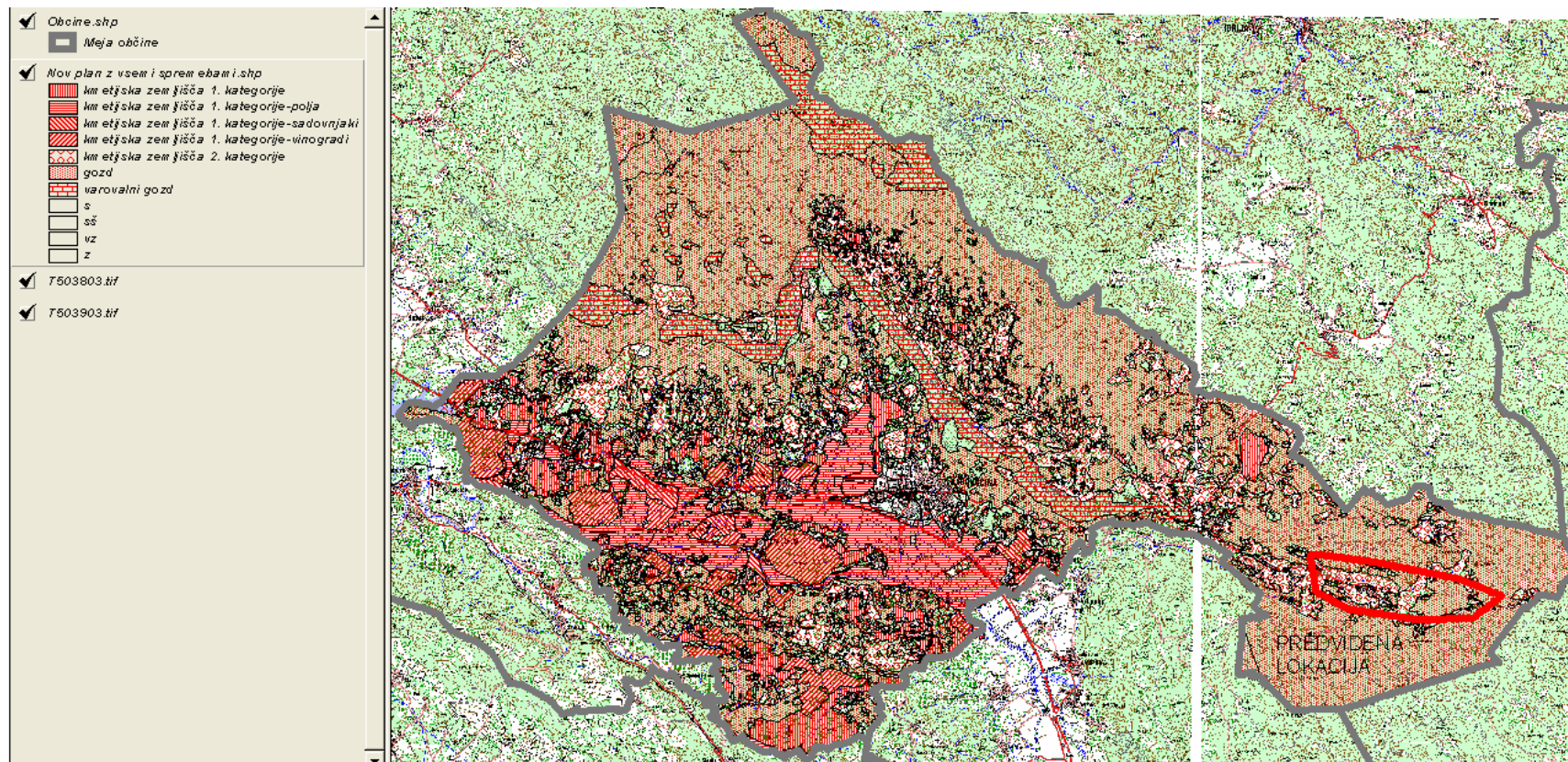
A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 2: Rezultat modela ranljivosti za favno in floro

Legenda

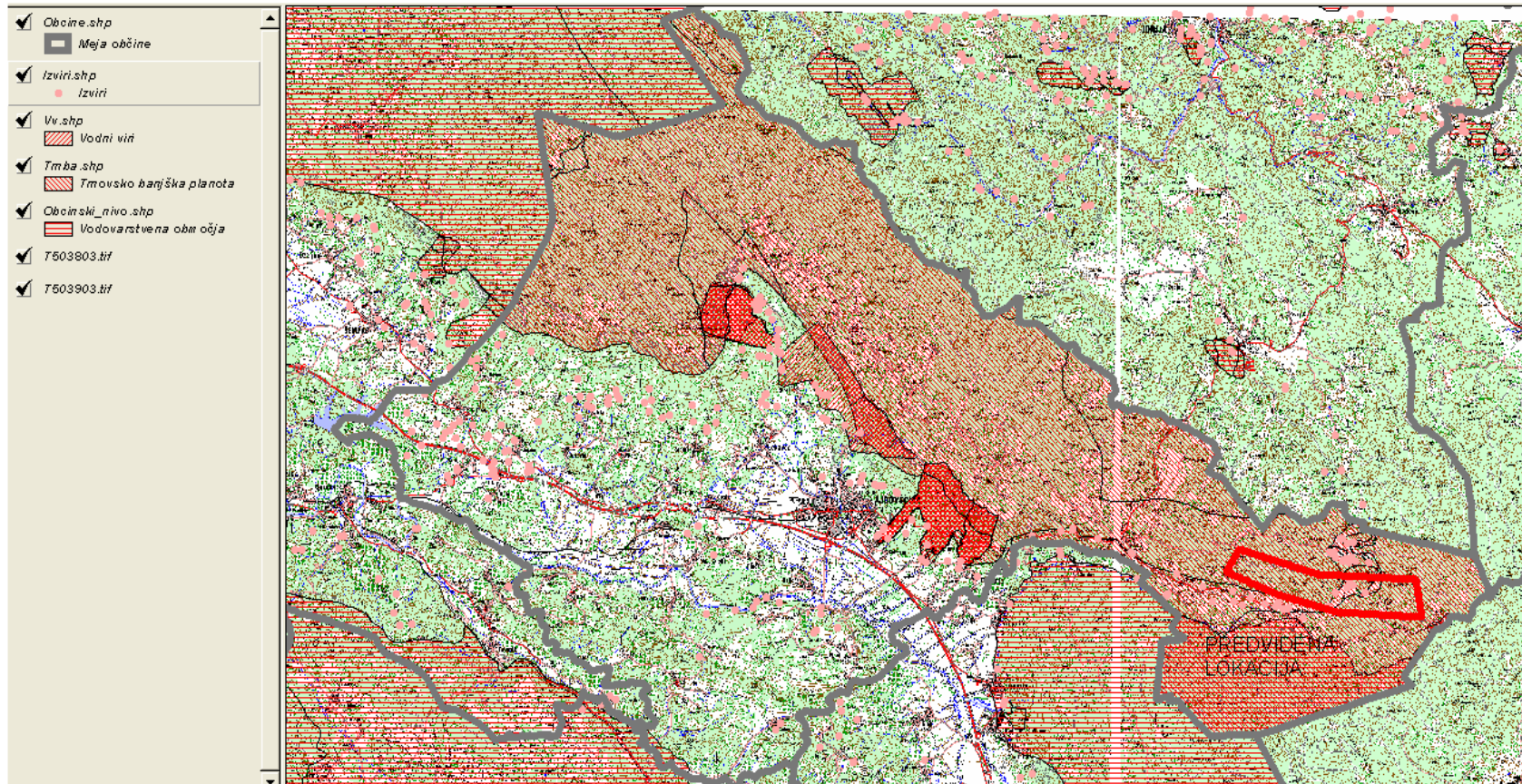
A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 3: Rezultat modela ranljivosti za naravne vire

Legenda

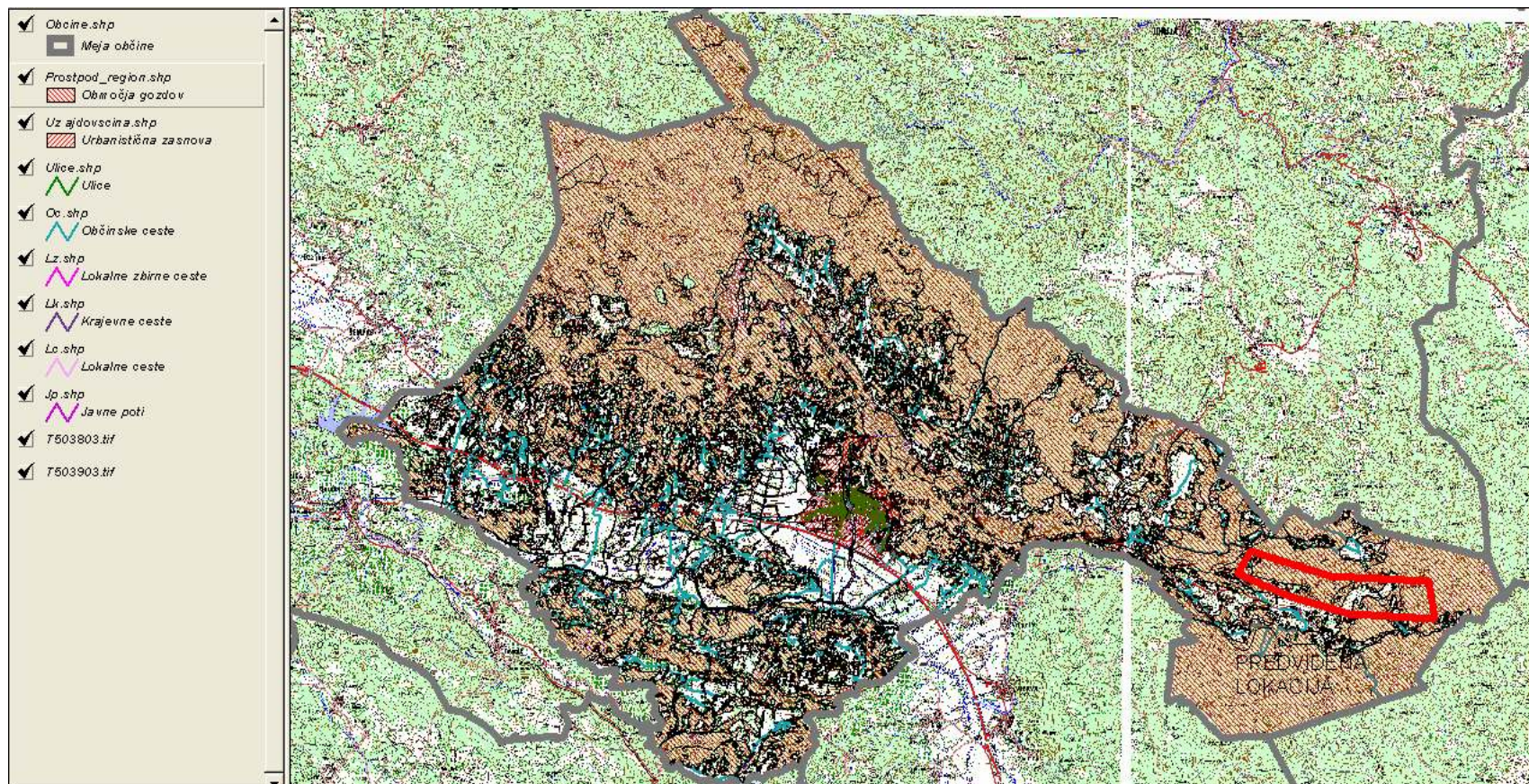
A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 4: Rezultat modela ranljivosti za vode

Legenda

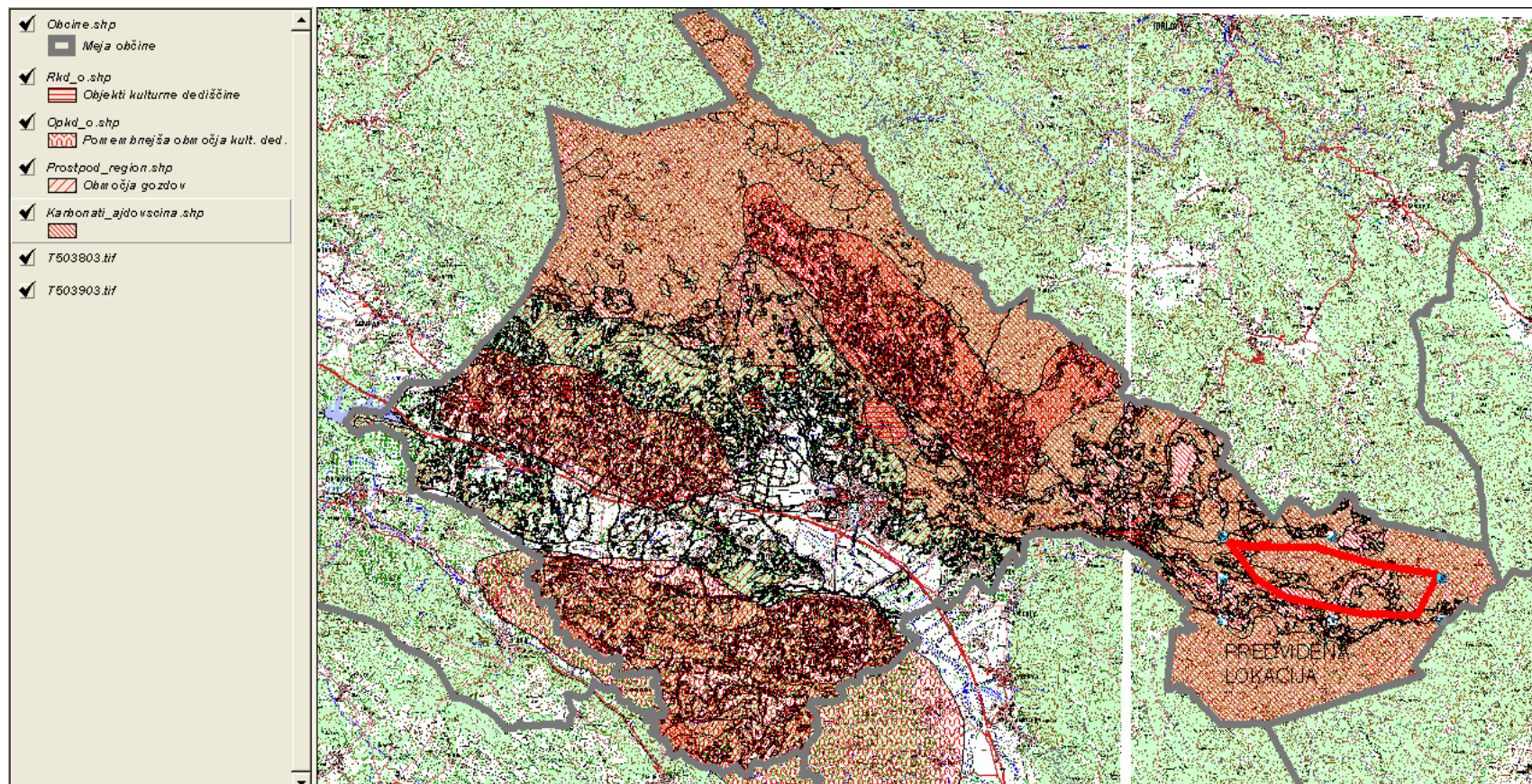
A		ni vpliva ozir ooma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 5: Rezultat modela ranljivosti za zrak, bivalne kakovosti, ter zdravje ljudi

Legenda

A	ni vpliva oziroma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

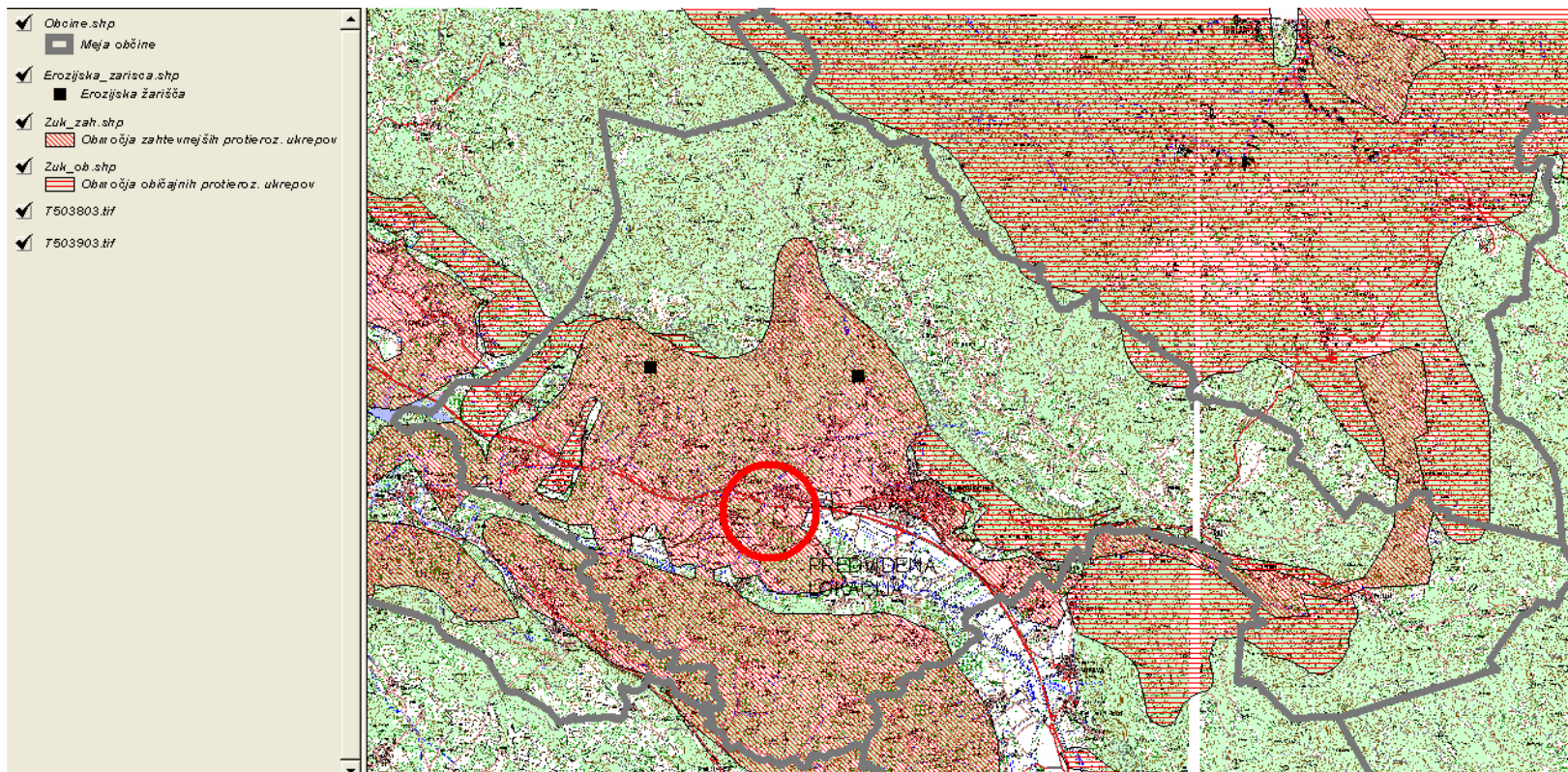

Slika 6: Rezultat modela ranljivosti za krajino

Legenda

A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

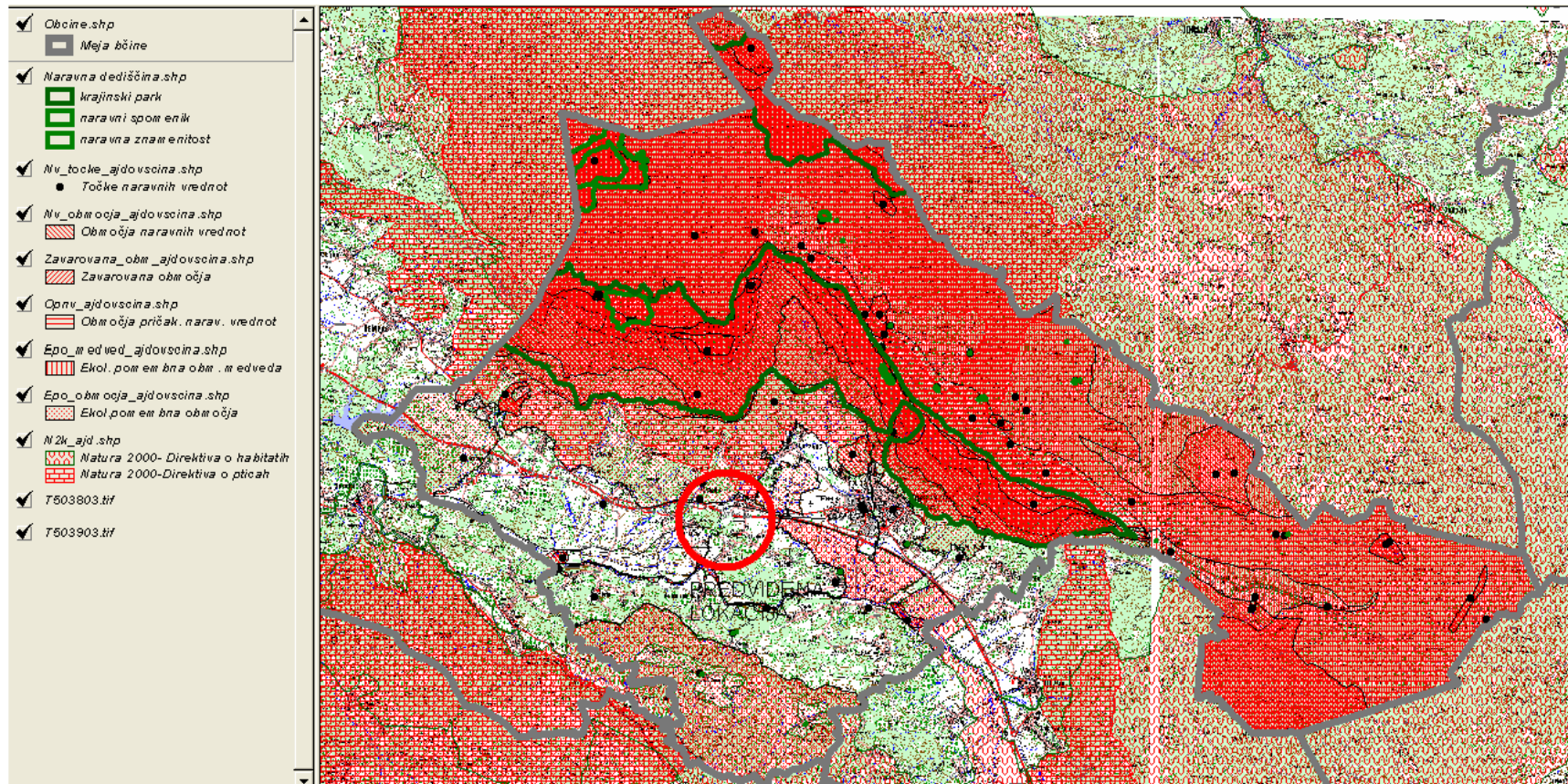
GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV MODELOV RANLJIVOSTI ZA REZERVAT HITRE PROGE

Slika 7: Rezultat modela ranljivosti za tla in relief

Legenda

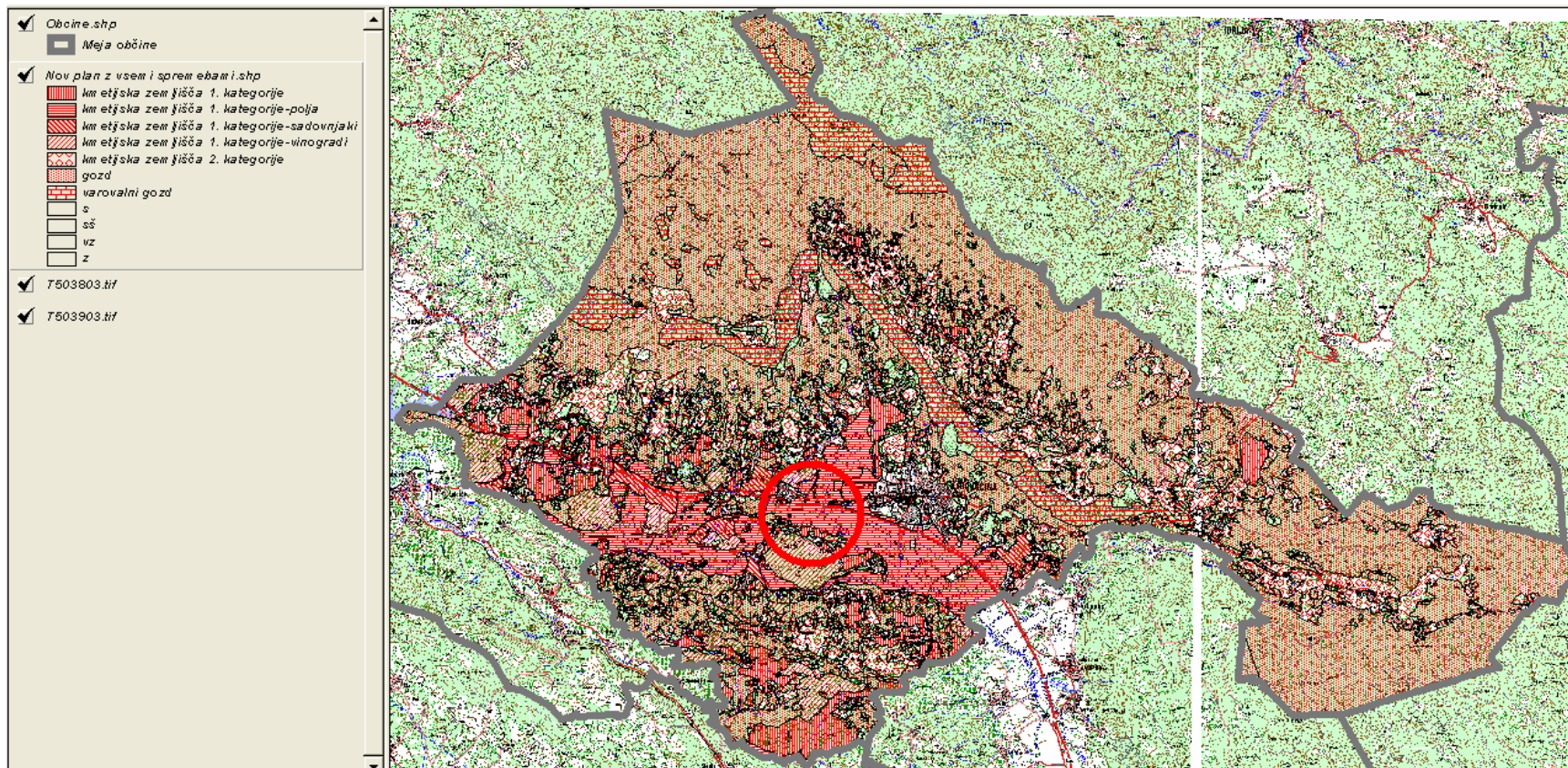
A	ni vpliva ozir ooma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 8: Rezultat modela ranljivosti za favno in floro

Legenda

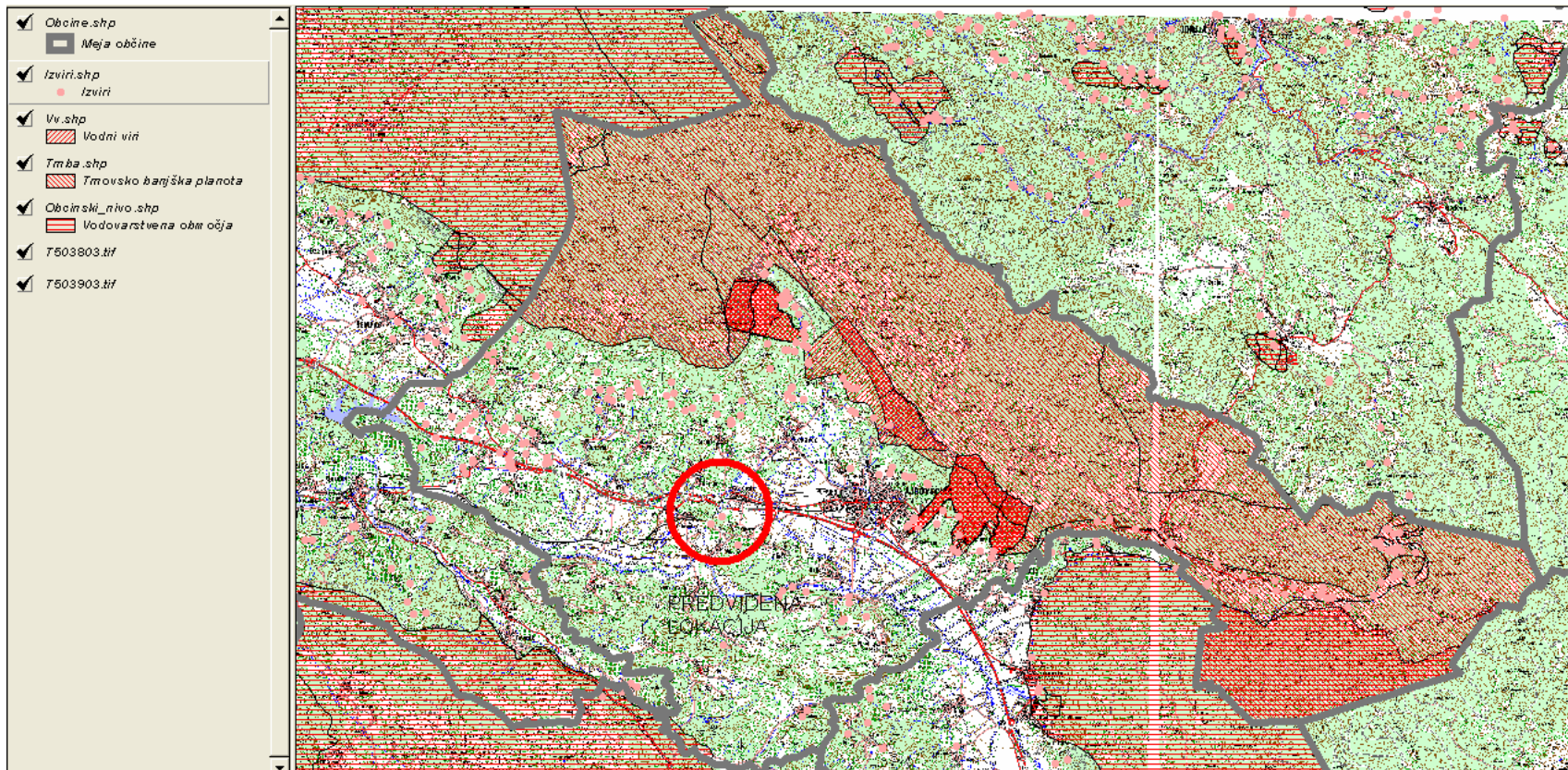
A	ni vpliva oziroma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 9: Rezultat modela ranljivosti za naravne vire

Legenda

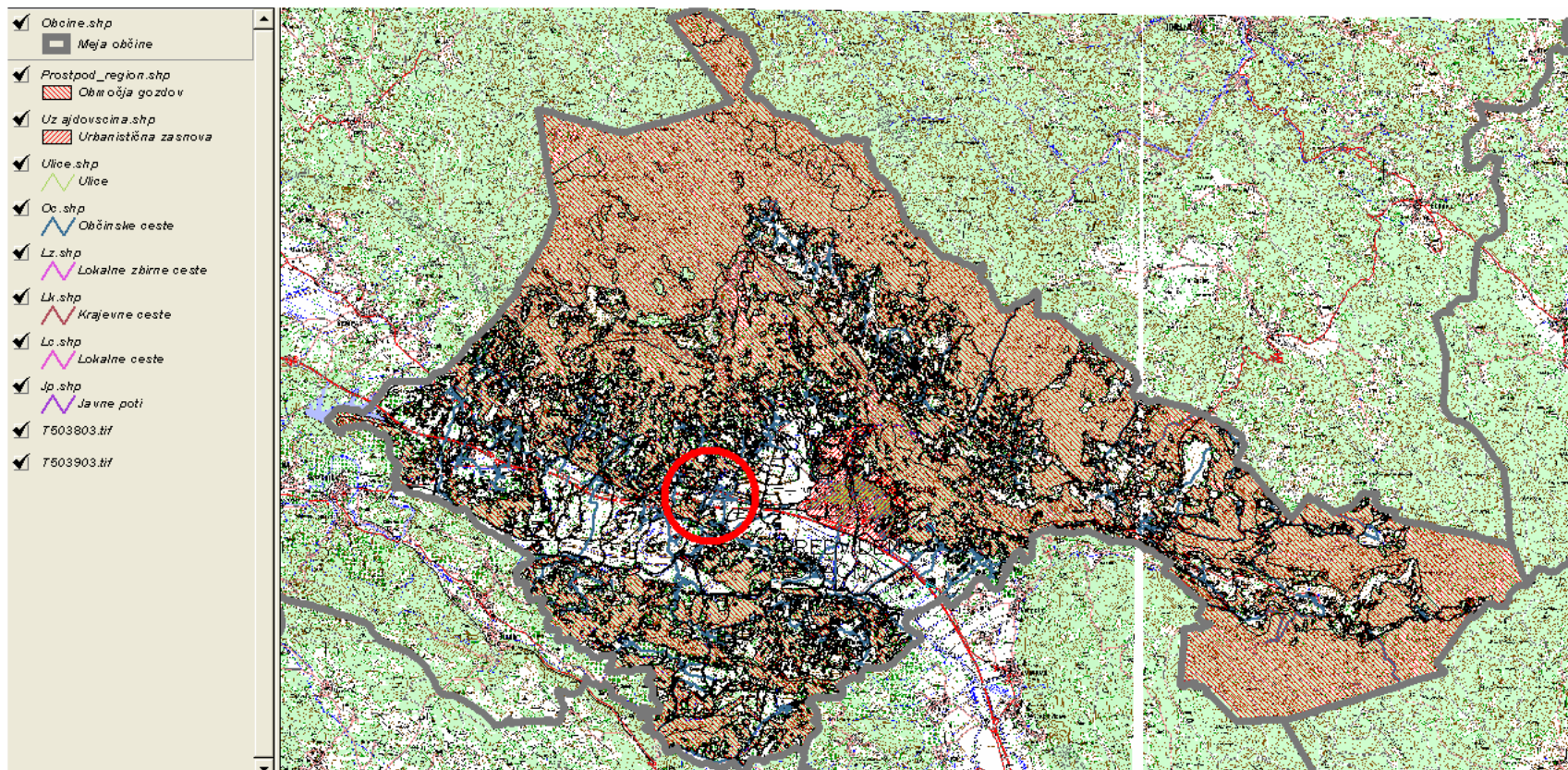
A		ni vpliva ozir oma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 10: Rezultat modela ranljivosti za vode

Legenda

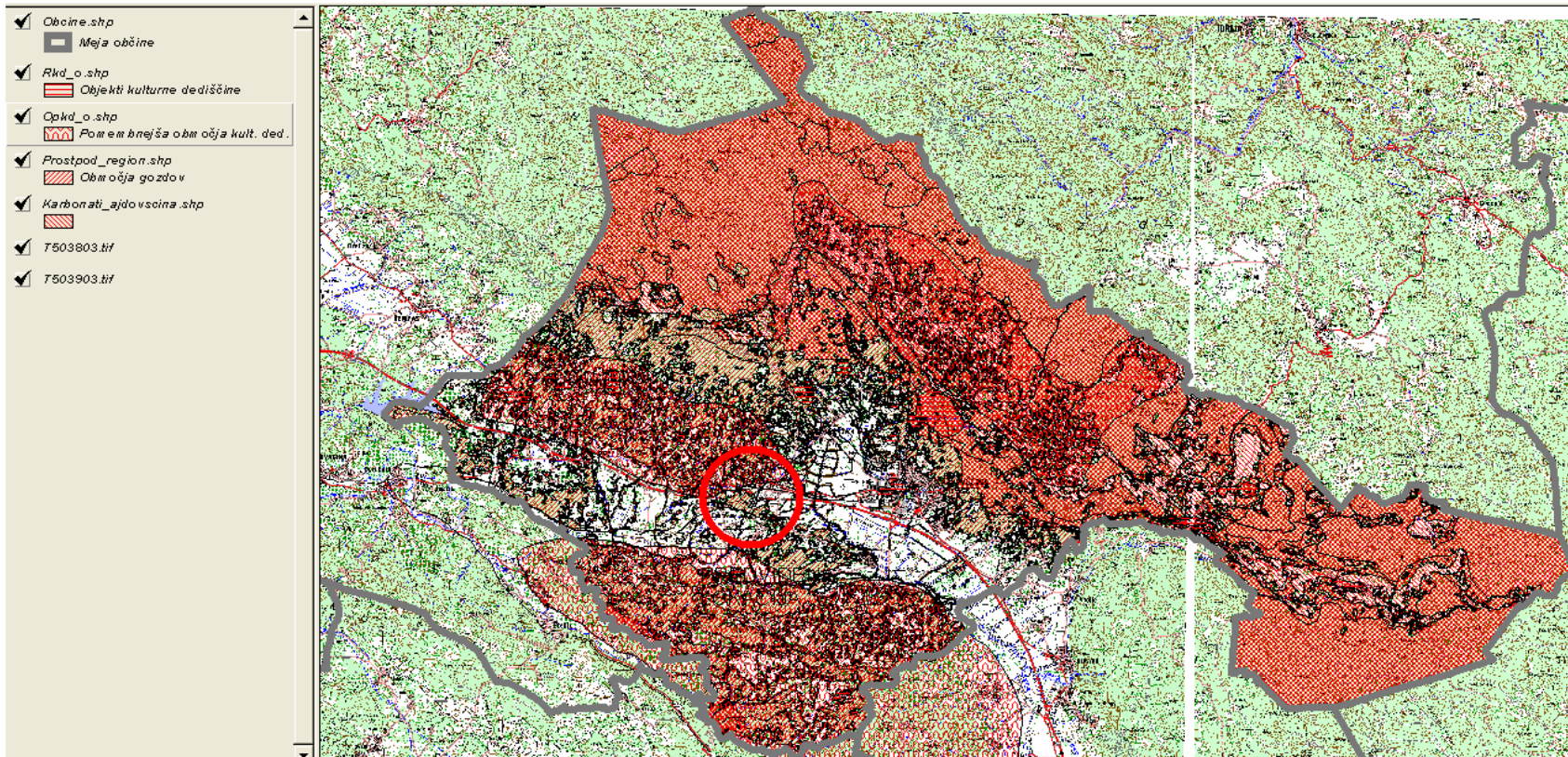
A		ni vpliva oziroma je pozitiven
B		vpliv je nebitven
C		vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 11: Rezultat modela ranljivosti za zrak, bivalne kakovosti in zdravje ljudi

Legenda

A	ni vpliva oziroma je pozitiven
B	vpliv je nebitven
C	vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D	vpliv je bistven
E	vpliv je uničujoč
X	ugotavljanje vpliva ni možno

Slika 12: Rezultat modela ranljivosti za krajino

Legenda

A		ni vpliva ozir oma je pozitiven
B		vpliv je nebistven
C		vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
D		vpliv je bistven
E		vpliv je uničujoč
X		ugotavljanje vpliva ni možno